

NAZIONALE
R. BIBLIOTECA
CENTRALE V. E. II
M 8
47 B
12
ROMA

GRAMMATICA
POLONO-ITALICA

ABO

Sposob łácny Náuczenia się Włoskiego iezyká/ krotko gruntownie/ chocby też y bez direkcyey Náuczyciela/ ku pożytkowi Narodu Polskiego/ z Rożnych przednieyszych Grámmátykow/ z pil[illegible] [illegible] wygotowány. Doctr. [illegible]

[illegible] A U C T O R [illegible]

ADAM STYLA

[illegible] in [illegible]

Nakłádem y Kosztem Auctora.

W KRAKOWIE,

W Drukárni Woyćiecha Goreckiego/ J. K. M. y Akádemiey Sławney Typ.

Roku 1675.

[illegible]

NA HERB
IASNIE WIELMOZNYCH
Ich M. P. MORSZTYNOW.

Póki [illegible]zenką, w iednym Xiężyć rzędźie,
Mnieyſze ná niebie gáśić ognie będźie.
Dotąd przeświętna Cnych MORSZTYNOW ſławá,
Niech bez zachodu, bez ćieniá zoſtawa.

JASNIE WIELMOZNEMU
IEGO MOŚCI PANU
PANU MICHAŁOWI
Z RACIBORSKA
MORSZTYNOWI,
Podskárbicowi Wielkiemu Koronnemu Tucholskiemu, &c. &c.
STAROSCIE.

N Ie tylko ná ßerokim Oceánie, przez rożne ßalonych wiatrow zakręty, dáleko od portu zánieśionym żeglarzom; ále y ná ziemi, po niemießkálnych pustyniách, y dźikich prestronych polach, obłakánym peregrinántom; nawet sámym, zdálekich nieznáiomych kráiow, do Nawyßßego Krolow Królá, iádącym Mędrcom y Potentatom, nienowiná, że monstrant astra viam, *y do pożądánego Portu, do tęskliwey drogi wdźięcznego kresu y szczęśliwego terminu, iáśno gorąiące Niebieskie ognie bespiecznie prowádzą. Więc y mnie z lichym prace moiey prezentem śukáiącemu Pátrona, niedźiw, że Przeświętna Herbownego WMći. I. W. P. Kleynotu Cynozurá, do pewnego Páńskiey Protekcyey Asylum,* ad

 vmbra-

ymbraculum ab æstu, & securitatem a tu
bine & tempestate, *bity gośćiniec y torowná*
pokázuie drogę. Komu bydź może táyna, I. W.
I. M. P. Podskárbiego Wielkiego Koronnego R
odźicá Twego, mágnesowym ćiągnąca wszytkie
do śiebie duchem, wrodzona wspániáłość
Kogo nieodstępna, iego po wszytkich Europy Páń
stwách głośnobrzmiąca sławá, y v Chrześć
iáńskich Monárchow, w osobliwym chowáne re
spekćie, zálecane Imię? Komu ex claris & de
coris ingeniis, *nieżáostrza piorá, y pełney nie*
dodádza wystáwienia máteryey, przeważne
w ostátnich práwie tey Oyczyżny przypadkách
wielorákie Legácye, podięte często, ná zaszczyt
obrone Rzeczypospolitey, kosztyy prace, do sá
mego dobrá pospolitego Centrum *dirigowáne*
rády, wszytkie Senatorskie ákcye, ktore ná tey
trudney y pamiętney wątpliwych czásow scenie
publicum plausum, *y wszytkich* bonorum
Civium, *miłość otrzymawszy, zá ieden Oyczy-*
stey Cnoty, y Sármáckiego Kándoru, wizerunk,
sa poczytáne. Więc czeka tákowe zásługi, á
sera posteritate suum decus, *czeka* æterni-
tas temporum & fama rerum. *W. Mći zás,*
I. W. M. Pánie, iáko niepotrzebá inszych, z dá-
leká wźiętych, prácowićie zbieráć przykłádow,
kiedy Magnum Domi exemplum, ipse exa-
ctor Parens & monitor adest; *ták wielki cię-*

żar

*...arz, y nieuchronna zostáie powinność, iego iá-
...ym Cnoty y dźielności tropem,* decurrere sta-
dium immortalitatis. *Zaczałeś sczęśliwie,
...eustáiacym w tey drodze biezeć zapędem: iá-
...ż niezáwiodła się* publica expectatio: *bo
... z wynikáiace w tym wieku* Augustæ indolis
*...kierki, przyszłe splendory y buyne płomienie,
...eomylnie znacza. Tá kwitnacych lat twoich
...esoła wiosná, doyrzáłey y bogátey w piękne o-
...oce Ieśieni, iest pewnym wiesczkiem. To ktore
...ż świát Polski widźi, vkłádności młodźień-
...ich gestow; pilney spraw poczćiwych vwagi;
...eugászaney, do Cnoty, Nauki, y Sławy, chęci;
...egłości kilku cudzoźiemskich ięzykow; prę-
...ego dowćipu y poiętności* tyrocinium, *iest* ru-
dimentum Naturæ, Magnum Patriæ Ci-
vem & Heroem formare condiscentis.
*...ieudolna tá praca moiá, ktora przed oczy,
...Mći I. W. M. P. z vniżona niosę powolnośćia,
...st iedná z liczby tych zabaw, ktore Páńskim
...eroicznym przyzwoite sa vmysłom y Geniu-
...om, nic zatym niewatpię, że ia do* Musæum
*...wego, chętnym przyiać raczysz okiem y sercem,
... ná wszelkie obowiazánemu vsługi,* minorum
gentium *Auctorowi, dobroczynna pokazesz
Protekcya y Łáskę.*

W. M. I. W. M. M. PANA

naynißßy sługá

ADAM STYLA.

DO CZYTELNIKA.

Dobrze powiedźiał Augustyn S. ie[...] tog produkuie *Fridericus Marselaer L. 2. de Legato Dissert. 34.* Facilius diuersi generis animantes & discolores aues conueniant; quàm diuersæ linguæ homines in societatem ciuilis vitæ. Ztąd záwsze w ludźiách chęc áby sie rozumieli / co że by z nátury nie może pilnością nágradzáią y ćwiczeniem się w ięzykách rożnych. Nie mowię ia tu nic o stárożytnośći nád zamiar w tey chwalebney impreśie prácowitey. Wieku teráźnieyszego. Kto sie znayďźie táki / ktoryby sobie nie życzył vmieć ięzyki Grecki / Zydowski / Łáciński / Słowiáński / Niemiecki / Turecki. Tych álbowiē lub w szczęśćiu / lub w nieszczęśćiu naybárźiey vżywamy częśćią dla náuki częśćią dla potrzeby. Ztąd y kto sie w nich obiera ma v ludźi poszánowánie / że nie wspomnię pożytkow innych. Ale dawszy ia inszym ná ten czás pokoy: Włoski biorę ięzyk. Kto táki iest coby nie przyznał że ten ięzyk temi czásy iest zwiąskiem wszytkiey Europy y po częśći Aziey / poniewaz Stolicá Papieska / Dwor Cesárski / Hiszpański / Fráncuski / Tureczcy Kupcy iegô naybárźiey záżywáią / z niego swoie vczćiwe zábáwy / Kazánia / Comedie /

ole/ Kánzony miewáia. Ze tu pożytki Xiąg vczonych/ ktore Káznodźieiom Krásomowcom Pöetom wysoce do Konceptow służą. Zkąd ći ia nie widząc w ięzyku Polskim dokładney Grámmátyki do náuczenia sie ięzyká tego (ad Dialectum Romanam.) Ktory bez wielkiey trudnośći poięty być może/ á z wielkim pożytkiem: wźiałem tę pracą przed sie/ niechcąc nic obszernie dla vprzykrzenia/ áni też bárzo krotko dla niezrozumienia nápisáć/ zebrałem iák naykrocey z roznych Auctorow á bárźiey z doświádczenia/ coby do poięćia ieg służyć mogło. Coć Czytelniku do vwagi podáię. Vpewniam nie záwiedźiesz sie gdy porządnie z początku czytáć będźiesz/ gdy Declinácye y Koniugácye ktoremći prácowićie wypisał zrozumiesz/ gdy Anomala Włoskie rzecz bárzo trudna/ á tu w máła kupę zebráne przeniknieß. Insi co do tych czas pisali/ pisáli mądrym: iam dla potrzebnośći wszytkich chćiał nápisáć/ y rozumiem poymiesz/ ieżeli z sobą pracą przyniesiesz. Jeżeli czeg nie záraz zrozumiesz nie gań záraz/ ále kilkákroć przeczytay/ á muśi ze zrozumiesz. Vczyniłem z chęći com mogł/ ty ieżelić sie podoba zázyi/ á cudzey prace niegań.

APPRO:

APPROBATYA

Sposob snádnego y prędkiego náucz-
nia się gruntownie iezyká Włoskie-
ludziom młodym rozmáitego stanu wie-
ce potrzebny; przez Grammátykę p-
Polsku y po Włosku / od Slachetneg-
Páná ADAMA STYLA łátwie nápis-
na / czytałem pilnie. Ktora iż w żadny-
punkcie Wierze Swiętey Kátolickie-
y Kościołowi Powszechnemu nie ie-
przećiwna: dla tegoż onę drukowáć p-
zwalam. Działo się w Collegium Wi-
kim Akádemiey Krákowskiey. Ro-
Páńskiego 1675. Dnia 23. Listopad-

X. IĘDRZEY KUCHARSKI, *P.S.D.*
y Professor Kánonik Krákowsk-
y w teyże Diœcezyey Xiąg p-
stanowiony Censor mp.

PIERWSZA CZĘSC,

O literách Włoskich y wymowieniu ich.

Znáyduie się w ięzyku włoskim dwádzieściá liter/ ktore się w ten sposob wymawiáią.

Náuká Pierwsza.

A	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Wymawiáią.	á/	b/	c/	d/	e/	effe/	dzie/	áká/	y
	l	m	n	o	p	q	r.		
	elle/	emme/	enne/	o/	py/	ku/	erre/		
	s	t	v lub u	z.					
	esse/	te/	wu/	cetá.					

2.

Miedzy temi literámi są pięć/ sáme przez się brzmiące/ ktore łácinnicy názywáią (Vocales) y tyle terminácyy/ to iest skończenia słow.

a	*Stella*	Gwiazdá/
e	*Pane*	Chleb/
i krotko	*Napoli*	Miásto Nápoli/
o	*Corpo*	Ciáło/
u	*Virtù*	Cnotá.

Wokałámi názywáć będziemy te litery/ sáme przez się brzmiące/ bez ktorych żadnego słowa wymowić niemożemy.

Konsonántámi záś społ brzmiące lub nieme/ te wszytkie insze litery oprocz owych piaciu.

3.

Między temi piącia wokałámi/ są trzy rubsze/ lub miąższe a, o, u, á dwie cienkie/ lub subtelne/ ktore władzy tym dwom konsonántom c, y g, w cáłey ortográfiey Włoskiey podlegáią. Ortográfia znáczy náukę dobrze pisánia.

C	a, o, u	Czytay iák w polskim K	a, o, u iáko	*Canna*, *Corno*, *Cura*	Trzćiná/ Rog/ Stáránie.
C	e, i	Czytay c	e, i iáko	*Cecità*, *Cicerone*	Slepotá/ Cicero.
C	ia, ie, io, iu	Czytay ć	ia, ie, io, iu iáko	*Ciascuno*, *Cielo*, *Ciotto*, *Ciuffo*	Káżdy/ Niebo/ Ostá/ Cuprynd.

4.

Gdy się między konsonántem c, y temi dwiema Wokałámi e, y i, litera h znáyduie/ tedy przemienia im pomienioną cienkość w miąższość abo rubość/ á zowiemy ch, w Włoskim ięzyku brzmi/

iáko

iáko w Polskim literá k, ani sie literą h przed innemi wokały stawia/ okrom przed te dwá e, y i, náprzykład.

Ch e i	Czytay	K e i	iáko	*Che* *Chi*	Co. Kto.
Chi a e o u	Czytay	Ki a e o u	iáko	*Chiauaro* *Chiesa* *Chiodo* *Chiasura*	Szlcsarz. Kościoł. Gwoźdź/ Zámek kłotka

Położone po sobie dwoie cc, á po tych iedno z dwuch wokałow cieńszych e, lubo i, czytać będźiesz/ pierwsze c, iáko t, (á bowiem z litery t, bierze swoy począ tek) á wtore iáko polskie ć, náprzykład *Eccedere* Wystepowáć/ *Eccitare* Wzbudzáć/ Czytay *Etcedere, Etcitare.*

Ale gdy by ktora z inászych woká łow/ po tych dwuch konsonántách nástępowáć miáłá/ ná ten czás záchowuie swą tubość wymowy/ iáko *Rocca* Skáłá/ *Ecco* Owo/ *Cuculo* Kukułká.

6.

E, Znáyduie sie v Włochow troiákie iáko y v Fráncuzow pierwsze bowiem wymawiá sie przewłocznie y przedłuższym głosem iáko łáćińskie æ, náprzykład *Paese* Kráiná/ *Seta* Iedwab/

Wtore wymawia ſie krotko y z lekkim głoſem iako/ *Signore* Pan/ *Madre* Matka/ *Padre* Ociec.

Trzecie bywa akcentem náznáczone y otwartemi vſtmi rubo wymawiane/ bo ieſt *Verbum* iako *Cioè* to ieſt.

7.

Konſonans G, tákaż ma okolicznosć/ iako literá C, tylko że g, bywa cieniey y lżey wymawiane naprzykład/

G	a Czytay	G	a	*Gambaro*	Rak/
	o iak w		o iako	*Gonna*	Szorc/
	u polſkim		u	*Guſo*	Sowá.
G	e Czytay Dzi		e iako	*Gente*	Lud/
	i		i	*Ginocchio*	Koláno.
Gi	a		a	*Giardiniere*	Ogrodnik/
	e		e	*Gielo*	Mroz/
	o Czytay Dzi		o iako	*Gioia*	Kleynot/
	u		u	*Giuſto*	Sprawiedliwy.

8.

Taż okolicznosć ma Gh, z temi dwiema cienkiemi wokałami e, y i, iakoſmy z przykładem litery Ch, w uſtawie czwartey pokazali/ iedno iż Gh, bywa zawſze lżey ánizeli Ch, wyrażáne/ iako *Piaghe* Rany/ *Ghiro* Szczur polny.

9.

Literá G, nigdy w włáſnych słowách

Ięzyká Włoskiego/ przed temi dwiemá konsonántámi g, y n, niebywa czytána/ więc ná ten czás literá n, iáko w polskim ń, czytáć będźiesz/ luboć piszą *Meglio* lepiey *Castagno* Kasztan/ czytay *Melio, Kastanio.* oprocz tych słow ktore z ięzyká łáćińskiego pochodzą/ te sobie záchowuią swą przyrodzoną rubość/ iáko *Gloria* Chwałá/ *Globo* Gáłká.

10.

Położone po sobie/ dwoie Gg, á po tych ktore rátelmiet z cienkich wokałow czytáć będźiesz pierwsze g, iáko d, (ábowiem bierze swoy początek od litery d,) á wtore iáko dźie naprzykład/ *Gregge* Trzodá/ *Hoggi* Dźiśia/ czytay *Gredzie* oddzi.

11.

H. ćienkiem tchnieniem áby zgołá nie nie słycháć dźwięku wymowienia/ wymawiáć będźiesz iáko

Herba	czytay	*Erba*	Trawá/
Herede		*Erede*	Dźiedźic/
Honore		*Onore*	Uczćiwość/
Huomo.		*Omo*	Człowiek/

Abowiem tey litery potrzebne y pożyteczne zażywánie w tym się záwiera/ iż gdy się stáwia wspołecznośći tych dwuch ćienkich wokałow e, y i, y owych dwuch konsonántow c, y g, iest przyczyna

 rozno-

rożności dźwięku wymowy/ iáko *Pocche Ocche* máło gęśi/ *Lunghe leghe* długe mile.

Przestrogi niektore.

Przećiwko tey náuce Lombárczykowie/ Pospolstwo w Páństwie Medioláńskim/ Bonońskim/ y ná inszych miescách złym vżywániem ięzyká Włoskiego wymawiáią.

C	ia	iáko	*Ciaro*	miásto	*Chiaro*	Przezroczysty/
	ie		*Ciedo*		*Chiedo*	Proszę/
	io		*Cioma*		*Chioma*	Włos/
	iu		*Ciudo*		*Chiudo*	Zámykam.

Ci też w niektorych słowách vymuią ostátnią Vocalem czyniąc przykre wymowienie vćiętych słow iáko.

Mi Striu'	miásto	*io Striuo*	Piszę/
Mi Sent'		*io Sento*	Słyszę.

Pospolstwo záś Páństwá Florenckiego/ ma ten zły zwyczay w wyrzeczeniu/ miánowićie gdźie Sienenczykowie y Rzymiánie wymawiáią.

C	a	Florenczykowie.	Ch	a	iáko	*Duchato*	Xięstwo/
	o			o		*Echo*	Odgłos/
	u			u		*Chula*	Kolebká,

Item gdźie Rzymiánie mowią,	T	a, e, i, o, u	Florenczykowie	Th a, e, i, o, u

Wor,

W Ortográfiey w toż Florenczykowie zwyczay máią we śrzodku litere z, miásto c, pisáć/ luboć to nie iest omyłká żadna/ iáko

Nazione Miásto *Natione* Narod/
Consolazione *Consolatione* Vciechá.

Ktorych źle vżywánych y przykrych/ do wymowienia akcentow/ podrożni się wystrzegáć máią/ áni wiáry dáć że káżda wymowá pospolstwá Toskáńskiego iest dobra/ ále owszem táż mowá sámá w sobie Toskáńska pięknieysza y ozdóbnieysza iest/kiedy się wymawia według pronunciaciey/ álbo wymowy Rzymskiey/ po owym przysłowiu *Lingua Toscana in bocca Romana*.

Siłá też słow iest/ co się v Rzymian kończą ná ra, ro, oni záś przemieniáią ná ia, io, iáko

Rzym: *Portinaro* Flor: *Portinaio* Odźwierny/
Fornaro *Fornaio* Piekarz.

12.

I, v Włochow znáyduie się troiákie/ Pierwsze bowiem gdy się stáwia przed konsonántem/ iest Vocalis, iáko *Incenso* Kádźidło/ *Isperienza*. Wiádomość.

Wtóre bywa konsonántem/ przed wokálem/ przodkuiąc przed nim záwsze konsonans g, iáko Gi

Gi	a	iáko	*Giarco*	Pánceerz/
	e		*Giesu*	Zbáwićiel/
	o		*Giorno*	Dźień/
	u		*Giù*	Ná dole.

Trzećie położone przed literámi ch, gh, f, lub p, przemienia się w literę i, náprzykład.

Chi	*Aue*		*Clauis*	Klucz/
	Erico		*Clericus*	Kleryk/
	Iostro		*Claustrum*	Klasztor.
Inchino			*Inclino*	Skłániam/
Conchiudo			*Concludo*	Záwieram/
Ghiaccio		Miásto	*Glacies*	Lod/
Ghianda			*Glans*	Żołądź/
Fiatto			*Flatus*	Wiatr/
Fiamma			*Flamma*	Płomień.
Pieno			*Plenus*	Pełny/
Piombo			*Plumbum*	Ołow/
Pianto			*Planctus*	Płacz.

13.

Literá S, vprzedza niemál wszytkie konsonántes/ iáko *Sbranare* Rozszárpać/ *Scappare* Vćiecz/ *Sdrucciolare* Pośliznać się/ *Sferzare* Smágać/ *Sgorgare* Wytryskáć/ *Slargare* Oddaláć/ *Smembrare* Rozdźieráć/ *Sneruare* Rozedrzeć/ *Spauentare* Przestrászáć/ *Squagliare* Ztopnieć/ *Sradicare* Wykorzeniáć/ *Studiare* Vczyć się/ *Sparire* Zginać.

14.

14.

V, Znayduie ſie w Włoſkim ięzyku dwoiákie / pierwße bowiem ieſt wokałem położone przed konſonantem / iáko *Vscire* Wrzod / *Vguento* Máść.

Wtore záś czyni ſie konſonántem / gdy ſie przed inne wokały ſtáwia iáko *Volontà* Wola / *Valore* Męſtwo.

15.

Z, Máia dwoiákie / pierwße bowiem czyta ſie w tych ſłowách / ktore z ięzyká Greckiego y Łáćińſkiego ſwoy początek biorą / iák polſkie z, náprzykład *Zenzaro* Jnbier / *Zelo* Zarliwość.

Wtore záś wymawia ſie / miánowićie w włáſnych ſłowách ięzyká Włoſkiego / iák polſkie c, náprzykład / *Zecca* mennica *Zia* Mátczyná Sioſtra / *Zinna* pierś / &c. wßytkie inne litery / o ktorych ſie tu wzmiánki nie czyniło / wymawiáią ſie iáko w ięzyku Łáćińſkim.

Przeſtregam też y upominam ſczerze wßytkich / áby ták w czytániu / iáko y w wymawiániu liter / ták cienkich iáko y grubych / pilnie rozdzielności przeſtrzegáli miánowićie miedzy b a p, g a g, d a t, f a u. náprzykład.

Botta Vderzenie / *Potta* Vczćiwe /

Dardo

Dardo	Dzidá/	*Tardo*	Pozno/
Darlo	Dáć to/	*Tarlo*	Czerw/
Detto	Mowá/	*Teto*	Dach/
Donare	Dárowáć/	*Tonare*	Grzmieć/
Dopo	Potym/	*Topo*	Szczur/.
Dritto	Prosto/	*Tritto*	Tárło/
Fino	Chytry/	*Vino*	Wino/
Ferità	Okrućieństwo/	*Verità*	Prawdá/
Foce	Odmet/	*Voce*	Głos.

DE MVTATIONE LITERARUM,

O odmiánie Liter/ vstáwá Pierwsza.

Litery Æ, áni œ, niemász w całey Ortográfiey Włoskiey/ miásto ktorych záżywáią prostego e, iáko

Włosko		
Cemeterio	*Cæmeterium*	Cmetarz/
Cena	*Cœna*	Wieczerza/
Preda	*Præda*	Łup/
Premio	*Præmium*	Nagrodá/
Pena	*Pœna*	Kara/
Tedio	*Tædium*	Teskliwość/ &c.

2.

Włoszy nie máią litery k, x, áni y, ktore przemieniáią w ten sposob: k, w literę c: x, w literę s, y c: á y, w proste i, lub e, naprzykład.

Alessandro	*Alexander*	Alexánder/
Coscia	*Coxa*	Vd/

Com-

ſpleſſione	Włoſko	*Complexio*	Komplexia/
ce		*Crux*	Krzyż/
celente		*Excellens*	Wyborny/
celenza		*Excellentia*	Zacność/
ceſſo		*Exceſſus*	Występek/
biſſo		*Abyſſus*	Przepáść/
gno		*Cygnus*	Łábęć/
eſſo		*Gypſum*	Kredá/
Martyrio		*Martyrium*	Męká/
Pero		*Pyrum*	Gruszká/
Selua		*Sylua*	Lás/
Senapo		*Sinapis*	Gorczycá/
Seneſtro		*Siniſter*	Lewy. &c.

3.

Literá e, w literę i, iáko też u, w literę
, w Włoſkiey Ortográfiey przemieniá,
a ſię/ niekiedy też opácznym ſpoſobem
:, w literę i, o, záś w literę u, obracáią
ſię naprzykład.

e, w literę i,

Cipolla	Włoſko	*Cepa*	Cybulá/
Iſperto		*Expertus*	Wiadomy/
Riprendere		*Reprendere*	Karáć.

u, w literę o,

Mondo	Włoſko	*Mundus*	Swiát/
Orina		*Vrina*	Mocz/
Ombra		*Vmbra*	Cień/
Gola		*Gula* &c.	Gardziel.

i, w literę e, á u, w literę o,

Caneſtro	*Caniſtrum*	Kos/

Fede	Miasto	*Fides*	Wiárá/
Legno		*Lignum*	Drzewo/
Nero		*Nigrum*	Czarne/
Segno		*Signum*	Znák/
Pegno		*Pignus* &c.	Zastáwá/

4.

Litery b, y p, gdy po nich nástępowáć będźie/ literá s, lub t, rády się w też konsonánty przemieniáią/ iáko

Assenza	Miasto	*Absentia*	Niebytność/
Oscuro		*Obscurus*	Ciemny/
Sottile		*Subtilis*	Cienki/
Atto		*Aptus*	Sposobny/
Corotto		*Corruptus*	Skáżony/
Precetto		*Præceptum*	Przykazánie.
Salmo		*Psalmus*	Psalm/
Salterio		*Psalterium*	Psáłterz.

5.

Te litery b, y p, przemieniáią się w literę u, náprzykład/

b, w literę u,

Ceruello	Miasto	*Cerebellum*	Mozg/
Diauollo		*Diabolus*	Diabeł/
Tauola		*Tabula*	Tablicá/
Scriuere		*Scribere*	Pisáć/ &c.

p, w literę u,

Riceuēre	Miasto	*Recipere*	Odbieráć/
Vescouo		*Episcopus*	Biskup/
Vescoato		*Episcopatus*	Biskupstwo.

6.

6.

ery ct, stoiąc między dwiemá wo-
i / przemieniáią się pospolicie w
tt, náprzykład.

'o	Włosko	*Affectus*	Afekt /
to		*Dilectus*	Kochany/
o		*Electus.*	Wybrány/
're		*Factor*	Sprawcá/
're		*Lector*	Czytelnik/
re		*Rector*	Rządzcá/ &c.

7.

onsonáns c, ráczey się przemienia
oskim ięzyku w literę g, iáko

	Włosko	*Acus*	Igłá/
'are		*Fricare*	Drapáć/
'o		*Catus*	Kot/
o		*Lacus*	Jezioro/
'are		*Plicare*	Skłádáć/
restano		*Sacristianus*	Zakrystyan.
reto		*Secretum*	Sekret/
ega		*Tunica*	Sukniá. &c.

8.

terá d, dla subtelnieyszey y wdzię-
yszey mowy w ięzyku Włoskim
va się miásto litery t, náprzykład.

'dre	Włosko	*Mater*	Mátká/
dre		*Pater*	Oćiec/
drone		*Patronus*	Dobrodźiey/
peradore		*Imperator*	Cesárz/ &c.

9.

Nie záżywáłá też Włoszy sprzężonych liter ph, w swym ięzyku miásto ktorych kłádą proste f, iáko

Filosofia	Miásto	*Philosophia*	Filosofiá/
Fisica		*Phisica*	Fizyká/
Sfera		*Sphera*	Okrąg/
Filippo		*Philipus*	Filip.

10.

Literá g, dla wdźięcznieyszeg dźwięku wymowy zśrodku słowá może niekiedy opuszczona być/ iáko

Intiero	Miásto	*Integer*	Cáły/
Saetta		*Sagitta*	Strzáłá/
Maestro		*Magister*	Mistrz.

11.

Literá N, bywa też wyrzucona/ lub opuszczona w szrodku tych słow w ięzyku Włoskim: gdy záráżem po niey literá s, nástępowáć będźie/ iáko

Acceso	Miásto	*Accensus*	Zápalony/
Mese		*Mensis*	Mieśiąc/
Offessa		*Offensa*	Obelgá/
Mostrare		*Monstrare*	Vkázáć/
Sposa		*Sponsa*	Oblubienicá.

12.

Q, pospolićie/ álbo w literę c, lubo też w literę g, zwykło przenośienáć się/ iáko q, w literę c.

Torcēre

Torcere *Torquere* Kręćić/
Cuocere *Coquĕre* Wárzyć/

q, w literę g.

Vgualità	Miásto	*Æqualitas*	Rownośc/
Eguale		*Æqualis*	Rowny/
Seguace		*Sequax*	Náśláduiący.

13.

L, y R, często się iedná w drugą przemienia iáko

Peregrino	Albo	*Pellegrino*	Pielgrzym/
Cortello		*Coltello*	Noż/
Rosignuolo		*Lusignuolo*	Słowik/
Scarpello		*Scalpello*	Dłoto/

Wszytkie wokały przed syllabą no, rzotko bywáią wymawiáne.

Orano Modlą się/ *Godono* Vzywáią/

DE MVTATIONE SYLLABARVM
O Przemiánie Syllab
vstáwá Pierwsza.

Syllaby/ dio, tio, y tia, przemieniáią się v Włochow ná zo, za.

dio; w syllábę zo.

Mezzo	Miásto	*Medio*	Srodek/
Pranzo		*Prándio*	Obiad/

Tio, w syllabę zo.

Nouizzo		*Nouitio*	Nowotny/
Prezzo	Miásto	*Pretio*	Ceną/
Palazzo		*Palatio*	Páłácz/

Tia,

Tia, w ſyllábę za,

Constanza		*Constantia*	Státeczność/
Sapienza	Miáſto	*Sapientia*	Mądrość/
Osseruanza		*Obseruantia*	Poszanowánie.

2.

Słowá ktore ſie w ięzyku láćińſkim kończą ná ariꝰ, te ſię we Włoſkim przemieniáią ná ro, iáko

Carbonaro		*Carbonarius*	Węglarz/
Coiaro		*Coriariꝰ*	Garbarz/
Fornaro	Miáſto	*Furnariꝰ*	Piekarz/
Libraro		*Librarius*	Kśiążnik/
Notaro		*Notarius*	Piſarz.

3.

Te ſylláby ktore w ięzyku láćińſkim ná arium, lub orium, ſię kończą/ w Włoſkim ná ſyllábę io, przemieniáią ſie/ iáko

Columbaio		*Columbarium*	Gołębnik/
Granaio		*Granarium*	Spiklerz/ (nie/
Farinaio	Miáſto	*Farinarium*	Mączne ſchowá-
Solaio		*Solarium*	Słonecznik/
Smoccatoio		*Emunctorium*	Szczypce.

4.

Owe zás ſylláby/ ktore ſą tertiæ decl: w ięzyku láćińſkim kończące ſię ná as, przemieniáią ſię w Włoſkim ná a, iáko

Honestà		*Honestas*	Vczćiwość/
Sicurtà	Miáſto	*Securitas*	Bespieczność
Buontà		*Bonitas*	Dobroć.

5.

5.

Złączenie społem wokałow/ i, z litere e, znowu a, y e, u, z wokałem o, dla przewłoki syllaby się stawiáią.

Fiele	Żołć /	*Coppiere*	Podczaszy /
Paesse	Kraina /	*Huomo*	Człowiek /
Luogo	Mieysce &c.		

6.

Syllábá Vs, z ięzyká łacińskiego przemienia się w Włoskim ná literę u, náprzykład /

Virtù		*Virtus*	Cnotá/
Giouentù	Włásto	*Iuventus*	Młodź/
Seruitù		*Servitus*	Ciężar.

7.

Gdy iedná z tych pártykuł / álbo cząstek mi, ti, ci, ui, si, lo, la, gli, li, le, ne, po wtorey personie ktorychkolwiek temporum, y liczby się kłaść będzie/ tedy záwsze ostátna syllábá krotko wymawiána bywa/ iáko *Parligli*, mow mu/ *Pregatelo*, Proście go &c.

DE DIPHTONGIS

Diphtongus zowie się kiedy dwá wokały w iednym brzmieniu syllaby/ bywáią wymawiáne/ iáko

A	i	*Mai*	Nigdy/
	o	*Paolo*	Páweł/
	u	*Augello*	Ptak/

E	i	*Sei*	Sześć/
	u	*Europa*	Europá/
I	a	*Giardiniere*	Ogrodnik/
	e	*Hieri*	Wczorá/
	o	*Pioggia*	Deszcz.
	u	*Più*	Więcey.
	Oi	*Noi*	My/
	Va	*Quale*	Ktory/
	Vi	*Quindi*	Stąd/
	Vo	*Diauolo*	Diabeł.

DE TRIPHTONGIS.

Triphtongus názywa się w ktorym trzy wokały/ w iednym brzmieniu syllaby wymawiáne bywáią/ iáko *Suoi* Jego *Miei* Moi/ *Tuoi* Twoi.

DE ACCENTU.

O Akcencie.

Accentus názywa się gdy iedná z wokałow tákim znákiem (\`) dla słusznego dźwięku y ozdobnieyszey wymowy stawá/ náznáczona będźie. Ktorym znáczone bywáią niektore Monosyllaba to iest iedney syllaby/ słowá Irregularia, iáko *Vò* Jdę/ *Stò* Stoię/ *Fò* Czynię/ *Sò* Wiem y ktorych też Imperatiua *Và* Jdź/ *Stà* Stoy/ *Dì* Mow/ *Fà* Czyń/ *Dà* Day. *&c.*

E, bez ákcentu znáczy i, lub a. Zaś è, z accentem znáczy: iest. *Di* bez ákcentu ie-

dry-

ártykuł niesKończony rodzącego spadku/ á z akcentem *Di* Dzień. *Egli* bez akcentu on: z akcentem zás iest Neutrum, to iest (rodzáiu oddzielnego) znácząc to. *Vi* miásto *Voi* wy/ bez ákcentu/spadek dawáiacy wielkiey liczby námiestnictwá. *Tu* ty/ *Vi* z akcentem iest przysłowie / znácząc tám.

Ne particula to iest cząstká bez ákcentu/ ták wiele znáczy iák v Fráncuzow *en*, ktora bywa potwierdzona rzecz wspomniana. *Nè* záś z akcentem iest negativum, to iest cząstká przecząca/ áni.

Li, *Là*, ákcentem potwierdzone znácząc tám/ á bez ákcentu iest *La*, ártykuł spadku miánuiącego/ niewieściego rodzáiu.

Li, bez akcentu/ iest ártykuł doskonáły spadku/ miánuiącego w wielkiey liczbie pochodzący od ártykułu Lo

Adverbia, to iest przysłowia o iedney/ lubo o dwuch syllabách/ bywáia ákcentem náznáczone/ iáko *Più* Więcey/ *Giù* Nádoł/ *Trà*, *Frà*, Miedzy/ *Però* Przećie/ *Perciò* dla tego/ *Costi*, tám/ *Costà*, támże etc.

Jtem wszytkie owe Jmioná/ ktore swoy początek máia z łacińskiego *as* & *us*, decl: tertiæ. Wrodzonym spadku *atis*, &

 utis,

utis, iáko od *Fragilitàs* pochodźi *Fragilità* v-
łomność/ ták też od *Virtus Virtù*, bywáią
ákcentem náznáczone/ záchowuiąc sobie
rowność w oboygu liczbach.

Bywáią też ákcentem vtwierdzone
trzećie osoby Perfecti simplicis Conjuga-
tionum, to iest (w czáśie prostym prze-
słym stáczánia słow) pierwszey/ wtorey/
y czwartey Conjugatiey/ iáko *Visitò* ná-
wiedzał/ *Godè* vżywał/ *Vdi* słuchał.

Jtem w przyszłym czáśie/ pierwsze y
trzećie osoby máłey liczby we wszytkich
czterech Koniugáciách ákcentem się ná-
znáczáią/ náprzykład.

Amarò	Vmiłuię/	*Amarà*	Vmiłuie/
Vederò	Obaczę/	*Vederà*	Obaczy/
Scriuerò	Nápiszę/	*Scriuerà*	Nápisze/
Vdirò	Vsłyszę/	*Vdirà*	Vsłyszy.

DE APOSTROPHE, SYNCOPE, APHÆRESI & APOCOPE.

1.

Apostrofá to iest nota znácząca od-
rzuczenie iákiegokolwiek wokału/ dla
wdźięcznieyszey słowá wymowy/ ábyś-
my vśli zbytniey w wymowie przykro-
śći/ ktora pochodźi zskupienia się oraz
kilká wokałow/ á pospolićie w ártykule y
w tych częśćiách generálnych/ mowy iá-
ko

Bo In pronomine, Præpositione, & Adverbio: mieysce miewa tákim sposobem.

2.

W Artykule *Il* ten/ *to*, odrzuca się/ pierwszy wokał gdy przed nim iákikolwiek przodkowáć będźie / iáko *tutto 'l Popolo* Wszytek lud/ miásto *tutto il popolo.* *&c.*

3.

Artykuł *Lo* ten/ to/ bywa Apostrofa náznáczony/ gdy się po nim nástępuiące słowo wokałem záczyna. Ale ártykuł *Gli* nie bywa Apostrofem znáczony / chybáby ponim następuiące słowo wokałem *I* záczynáć sie miáło/ náprzykład.

L' Angelo di Dio Anioł Boży/
Gl' Inimici di Cesare Nieprzyiaćiele Cesárza.

4.

Artykuł *La*, tá/ opuszcza też wokał gdy po nim słowo/ lub Vocalem, lub litera *H*, się záczynáć będźie/ iáko

L' Anima innocente Niewinna duszá/
L' Honesta di Lucretia Vczćiwość Lukrecyey.

5.

L, M, N, R, Te cztery Consonantes gubia niekiedy wokał ostátniey syllaby w słowie/ ták przed wokałem/ iáko y przed Konsonántem / á przed Vocalem bywa Consonans Apostrofem náznáczána/

 na/

ná/ przed Comma zás to iest/ przed tá- kiem znákiem , w periodźie / záchowuią sobie wcále ostátne wokały ná przykład.

L: Fragil vetro, Vetro fragile, Vlomne szklo/

M: Com' habbiam detto, Com detto habbiamo, Iákośmy mowili/

N: Vedran costi gran gente, Gran gente costi vedranno. Siła ludzi będźie się tam widźiáło.

R: Pensar molto, Parlar poco, Poco parlare, Molto pensare, Siełá myślić/ máło mowić.

6.

Le, Artykuł wielkiey liczby rodzáiu Niewieściego/ nie bywa ápostrofem náznáczony/ chybá po nim e, lub litera h, nástępowáć będźie/ iáko (ćia/

Le Anime	Dusze/	*Le Imprese*	Przedśięwźię-
Le Opere	Spráwy/	*Le Vnioni*	Iedności/
L' Entrate	Dochody.	*L' Herbe*	Trawy.

7.

Apostrofá nie ma mieysca w słowách álbo tych syllabách/ ktore są áccentem náznáczone/nie pisze się abowiem *And' in Italia*, ále *Andò sene in Italia*, Poiáchał do Włoch/ ták też nie piszemy *Parler ad Antonio*, ále *Parlerò ad Antonio*, Będę mowił z Antonim.

Vpo-

Vpominam y przeſtrzegam też/ áby przez tę notę Apoſtrofy nie trudniło ſię znáczenie ábo włáſność iákiego słowá: ná ten czás bowiem lepiey zátrzymáć w słowie wſzytkie wokały / niżeli odrzuciwſzy ktorą literę/ niewyrážić znácznie według włáſnośći ſwoiey należytey ktoregokolwiek słowá.

Syncope názywa ſię kiedy literá lub ſyllábá / w srodku słowá bywa wyrzucona iáko *Haurei* Miałbym / *Haurò* Będę miał / miáſto *Hauerei, Hauerò, Dito,* miáſto *Digito,* Pálec/ *Hoste,* Goſpodarz/ miáſto *Hoſpite,* &c.

Aphæreſis názywa ſię gdy w słowách ktore ſą przydłużſze/ Włoſzy zwykli czáſem ná poczatku vcináć pierwſzą ſyllábę/ náprzykład.

Belico		*Ombelico*	Pępek/
Difficio		*Edificio*	Budowánie.
Lemoſina		*Elemoſina*	Jałmużná /
Magna	Miáſto	*Alemagna*	Niemiecka ziemiá.
Micidio		*Huomicidio*	Zaboy/
Nemico		*Inimico*	Nieprzyiaćiel/
Rede		*Herede*	Dziedzic/
Spedale		*Hoſpitale*	Spitał/ &c.

Apocope názywa ſię kiedy ná końcu słowá/ literá lub ſyllabá bywa odrzucona lub vćięta/ iáko

A		*Ai*	Tym	*De*		*Dei*	Tych/
Ne, nei,		*Nelli*	Wnich	*Ei poët: e*		*Egli*	Ow/
Bei, poët: be,		*Belli*	Piękne	*Fe*		*Fece*	Vczynil/
Co, coi,		*Con i*	Z nimi	*Fè*		*Fede*	Wiara/
Da	Miasto	*Dai*	Od nich	*Piè*	Miasto	*Piede*	Noga/
Frà		*Frate*	Mnich	*Quai*		*Quali*	Ktorzy/
Fur, furon		*Furono*	Byli	*quei, que*		*Queli*	Owi/
Gmn		*Grāde*	wielki	*Quel*		*Quello*	On ow/
I poet.		*Io*	Ja	*San*		*Santo*	Swięty
Lor		*Loro*	Oni/	*Vò*		*Voglio*	Chcę.

DE GENERIBVS
O Rodzaiach.

Znaydują się w ięzyku włoskim szczegulne dwa Genera, abo Rodzaie męski y Niewieści/ á te Jmioná ktore v *Łacinnikow* są Rodzáiu Męskiego/ zostáią też we Włoskim ięzyku w tychże rodzáiách/ owe Jmioná zás ktore w ięzyku *Łacinskim* są rodzáiu oddźielnegǒ/ to iest (Generis neutrius) w ięzyku Włoskim się w męski obracáią.

DE MOTIONE DE GENERE IN GENVS

O Przemiánie rodzáiu Męskiego/ w rodzay Białogłowski.

I.

Przemieniáią się niektore Jmioná z Męskiego w Niewieści/ á są te Jmioná

na ktore znácza Professya/ Vrzędy/ Narody/ bydlętá y dźikie zwierzętá. Te Imioná tedy ktore ſie w Męſkim rodzáiu kończą ná o, przemieniáią ſie w Niewieśćim ná literę a, iáko

Il Fornaro	Piekarz/	*La Fornara*	Piekárká/
Il Notaro	Piſárz/	*La Notara*	Piſárká/
Il Turco	Turczyn/	*La Turca*	Turczynká/
Il Cauallo	Koń/	*La Caualla*	Klaczá/
Il Ceruo	Jeleń.	*La Cerua*	Jelenicá/

3.

Te imioná záś ktore wychodzą ná syllábę se, w ięzyku włoſkim/ znácząc narod/ niemáią odmiány w Niewieśćim rodzáiu/ iáko

Il Danese	Duńczyk/	*La Danese*
Il Scocese	Szot/	*La Scocese*
Il Bolognese	Bonończyk/	*La Bolognese*
Il Ferarese	Ferárczyk/	*La Ferarese.*

4.

Imioná owe kończące ſię ná literę a, lub e, w Męſkim rodzáiu/ máią rożną przemiánę w Niewieśćim rodzáiu, iáko

L' Imperatore	Ceſárz/	*L' Imperatrice*
Il Duca	Xiążę/	*La Duchessa*
Il Principe	Xiążę/	*La Principessa*
Il Rè	Krol/	*La Regina*
L' Orefice	Złotnik/	*L' Orefice*

Il Mer-

Il Mercante	Kupiec/	*La Mercante.*
Il Leone	Lew/	*La Leonesa.*
Il e la Tigre	Ryś	&c.

To rozumiey o inßych Jmionách/ czegó zwyczay powßechny lepiey náuczy.

DE ARTICVLIS

O Artykułách I.

Artykuł iest pewna cząstká/ ktora się przekłáda káżdey mowie/ bez ktorey nie mogłyby być/ áni Jmioná/ áni Rodzáie/ áni spadki rozeznane.

2.

Znáyduie się w ięzyku Włoskim troiáki Artykuł. Pierwßy bowiem iest ten/ ktory się w ięzyku łacińskim Finitus, to iest (skończony) názywa/ á imię ktoremu się przełoży/ pewną rzecz znáczące skázuie.

3.

Wtory názywa się Infinitus, to iest (Nieskończony) ten imioná ktorym się przełoży/ wątpliwie y niepewnie/ rzecz znáczące skázuie.

4.

Trzeci Artykuł zaś názywa się (Indefinitus) nie okreslony/ á iest *Vno* Jeden/ *Vna* Jedna. Ktory nieznáczy liczby: ále rzecz iáka/ abo osobę niepewną náprzy-

naprzykład: *Vn Huomo* Jeden człowiek/ *Vna serua* Jedna sługa.

Ktoremu też podczás według vpodobania/ Adiectivum *Certo* Pewny/ *Certa* Pewna/ przydaia: iáko *Vnocerto Signore*, Nieiákis Pan/ *Vna certa Signora*, Nieiákas Pani.

Articulus Finitus iest troiáki.

Naprzod *Il*, znáczy sie ten ábo to/ bywa wprzod położon przed wßytkiemi owemi Imionámi rodzáiu męskieg/ záczynáiacemi sie od konsonánta/ iáko *Il Rettor* Rządcá/ *Il Discepolo* Vczeń/ &c.

2.

Lo, Znáczy sie ten/ ábo to/ bywa przekłádan wßytkim Imionom rodzáiu męskieg y (Infinitivis Verborum,) to iest nie ográniczonym imionom/ ktore sie dwiemá lub trzemá Konsonántámi záczynáia/ ale pierwßa Konsonáns powinná być S, náprzykład: *Lo Scolare* Zak/ *Lo Studiare* Vczenie.

3.

L' Apostrophata, Znáczy sie ten/ tá/ to/ bywa miásto *Lo*, wßytkim tym imionom/ ktore sie od wokálu záczynáia/ ták w Męskim iáko w Niewieścim rodzáiu przekłádana. iáko

L' Animo Vmyſł / *L' Elemoſina* Iáłmużná /
L' Orfano Sierotá / *L' Imagine* Obraz /
L' Vccello Ptak. 4.

La, Znáczy ſię tá / y tylko tym Imionom przywłaſcza ſię / ktore ſa rodzáiu Niewieściego / záczynáiac ſię iákakolwiek Konſona: iáko *La Strage* Kleſká / *La Formica* Mrowká.

Przykład Artykułu w Męſkim Rodzáiu.

Singularis.			Pluralis.		
N. *Il*	Ten / to	*L'*	N. *I*	Ci /	*Gli*
G. *Del*	Tego /	*Dell'*	G. *De, dei*	Tych /	*Degli*
D. *Al*	Temu /	*All'*	D. *à, Ai*	Tym /	*Agli*
A. *Il*	Tego /	*L'*	A. *I*	Tych /	*Gli*
A. *Dal*	Od tego.	*Dall'*	A. *Dai*	Od tych /	*Dagli*

Przeſtroga Pierwßa.

(Vocativum, *to ieſt ſpadku wołáiacego)* *lub wzywáiacego niemáß w ięzyku Włoſkim, miáſto ktorego vzywáia ſpadku miánuiacego.*

Przeſtroga Wtora.

We wßytkich deklinácyách ięzyká Włoſkiego, ſpádek oſkarżáiacy ieſt podobny ſpadkowi miánuiacemu.

Przeſtroga Trzecia.

Ablativum (Eſſentialem,) *to ieſt iſtotnego ſpadku, áni (* Inſtrumentalem,) *to ieſt*

ſpad-

spadku służącego do naczynia z ktorym cokolwiek czyniemy, iáko się mowi w tym, w tey, w tych, z nim, z nią, z nimi, Włoszy nie máią, ále ná mieyscu tych, zázywáią præpozyciy, in, con, *przykłádáiąc tym præpozyciom, ktorekolwiek* Pronomen, *ktoregokolwiek rodzáiu. iáko* In lui *W nim,* In lei *W niey,* In loro *W nich.* In questo *W tym,* In questa *W tey,* In Costoro *W tych. ták też*

Conlui Z nim/ *Conlei* Z nią/ *Concoloro* Z nimi/ *Conquesto* Z tym/ *Conquesta* Z tą/ *Conquesti* Z tymi. o czym więcey w Syntáxi.

Przykład Artykułu *Lo*, ten/ to.

Singularis.		Pluralis.		
N. *Lo*	Ten lub to/	N. *Li*	Ci/ lub	*gli*
G. *Dello*	Tego/	G. *Delli*	Tych/	*degli*
D. *Allo*	Temu/	D. *Alli*	Tym/	*agli*
A. *Lo*	Tego/	A. *Li*	Tych/	*gli*
A. *Dallo*	Od tego/	A. *Dalli*	Od tych/	*dagli*

Przykład Artykułu *Lá, tá,* Niewieściego rodzáiu.

Singularis.		Pluralis,	
N. *La,*	Tá/	N. *Le,*	Te/
G. *Della,*	Tey/	G. *Delle,*	Tych/
D. *Alla.*	Tey/	D. *Alle,*	Tym/
A. *La*	Tę/	A. *Le,*	Te/
A. *Dalla,*	Od tey/	A. *Dalle,*	Od tych/

Przestroga Czwarta.

Articulus Infinitus *tylko ma trzy spadki, ábowiem Imioná własne Krolestw, Xięstw, Insul, czterech części roku, miesięcy, iáko też Męzczyn y Białychgłow, ktore tych ártykułow in* Genitivo, Dativo, & Ablativo *zázywáia zadnego Artykułu w mianuiacym y w oskarzáiacym spadku, niemáia, áni wielkiey liczby, áni tez opuszczáia wokału, przed drugimi wokałámi, w odbieráiacym spadku, á wten sposob tak w Męskim iáko y w Białogłowskim rodzáiu stáczáia się, naprzykład.*

		Singularis &	Pluralis.
N.	----	Ten/ tá/ to/	Ci/
G.	*Di*	Tego/ te/ y tego/	Tych/
D.	*à*	Temu/ tey temu/	Tym/
A.	----	Tego/ te/ tego/	Te/
A.	*Da*	Od tego/ od tey/ od tego/	Od tych.

Przykład Articuli Indefiniti, w Męskim/ w Niewieścim.

w Męskim		w Niewieścim	
N. --- *Vno Vn*	ieden *Vn'* przed	N. *Vná, vn'*	iedná/ Vocalem,
G *Di vno, d' Vn'*	iednego	G. *Di vna, d'vn'*	iedney
D *à Vno, ad Vn:*	iednemu	D. *a vna, ad vna*	iedney
Ac --- *Vno, Vn'*	iednego	Ac *Vna, vn*	iedne
Ab. *da vno*	od iednego	Ab. *da vna*	od iedney.

Wielkiey liczby niemáia.

WTO-

WTORA CZESC

DE NOMINE Eiusq; ACCIDENTIBVS.

O Imieniu y iegoż przypadkách.

Imię iest dwoiakie/ Substantivum, & Adiectivum.

Substantivum názywa się Imię istotne/ ktore rzeczy sáme znáczy álbo wyraża/ iáko: *Dio* Bog/ *Cielo* Niebo/ *Giouánni* Ian/ *Roma* Rzym.

Adiectivum názywa się przydátne Imię/ ktore sámo przez się nic nieznáczy/ ále gdy się złączy/ álbo przekłádáne będźie Substantivo, istotnemu Imieniu/ná ten czás ieg istnosc własnosc/ábo okolicznosc iáką wyraża/ náprzykład.

Rosso panno	Czerwone sukno/
Tela bianca	Białe płotno/
Color celeste,	Niebieska máść. &c.

DE MVTATIONE ADIECTIVORVM.

O Przemiánie Imion przydátnych ábo przyłożonych.

1.

Kázde imię przydátne ktore się kończy w Włoskiey mowie w rodzáiu Męskim

ſkim ná litere o, kończy ſie w Niewie-
ścim ná wokale a, iáko

Humano Lucki / luckie. *Humana* Lucka.
Bello Piękny / piękne / *Bella* Piękna.

2.

Owe zás wſzytkie imioná przydátne / ktore ſie w Męſkim rodzaiu kończa ná wokale e, w Niewieścim nie maia odmiány, iáko

Il Nobile Slachetny / ślachetne / *La nobile* Slachetna / *L' Humile* Pokorny / pokorne / *L' humile* Pokorna.

DE NVMERALIBUS.

O Liczbach.

Liczby ſa czworákie / iáko miánowićie Cardinalia przednie / Ordinalia porządkowe / Diſtributiua podzieláiace / Copulatiua złaczáiace.

Cardinalia ſa te: *vno* ieden / *duo, duoi, vulgo dua* dwá / *trè* trzy / *quatro* cztery / *cinque* pięć / *ſei* ſześć / *ſette* śiedm / *otto* ośm / *noue* dziewięć / *dieci* dźieśięć / *vndici* lub *vndieci* iedenaśćie / *dodici* dwánaśćie / *tredici* trzynaśćie / *quattordici* czternaśćie / *quindici* piętnaśćie / *ſedici* ſzeſnaśćie / *dici ſette* śiedmnaśćie / *dic' otto* ośminaśćie / *dici noue* dźiewiętnaśćie / *venti* dwádźieśćiá / *vent' vno* dwádźieśćiá y ieden / *ventidue* dwádźieśćiá y dwá / *venti tre* dwadźieśćiá y trzy / *&c.* *Trenta* trzydźieśći / *quaranta* czterdźieśći / *cinquanta* pięć

dźie-

dzieśiąt/ *Sessanta* Sześćdzieśiąt/ *settanta* Siedm-dzieśiąt/ *ottanta* ośmdzieśiąt/ *nouanta* dziewięć dzieśiąt/ *cento* sto/ *cent'uno* sto y ieden/ *cento due* sto y dwá/ *cento trè* sto y trzy/ &c.

Przestrzegam iż liczby od dugento dwuch set áż do tyśiącá mille, kończą się v Włochow ná literę o, y pozostawáią nieodmienne woboygu rodzáiách: iáko vncento sto, duecento dwieśćie, trecento trzystá, quarto cento cztery stá, cinque cento pięć set, sei cento ßeść set, sette cento śiedmset. otto cento osm set, noue cento huomini dźiewięć set człowieká, noue cento donne dźiewięć set białychgłow, mille tyśiąc, due milla dwá tyśiące, tre mila trzy tyśiące, mowi się też vn migliaio, due migliaia &c.

ORDINALIA są te:

Primo Pierwßy/ pierwße/ *Prima* Pierwßa. *Secondo* Wtory/ wtore/ *Seconda* Wtora. *Terzo* Trzeći/trzećie/*Terza* Trzećia. *Quarto* Czwarty/ czwarte/ *Quarta* Czwarta. *Quinto* Piąty/piąte/ *Quinta* Piąta. *Sesto* Szosty/ßoste/*Sesta* Szosta. *Settimo* Siodmy/śiodme/ *Settima* Siodma. *Ottauo* Osmy/ osme/ *Ottaua* Osma. *Nono* Dźiewiąty/ dźiewiąte/ *Nona* Dźiewiąta. *Decimo* Dźieśiąty/ dźieśiąte/ *Decima* Dźieśiąta.

Vndecimo Jedenasty/ iedenaste/ *Vndecima* Jedenasta. *Duodecimo* Dwunasty/dwunaste/ *Duodecima* Dwunasta. *Tredecimo* Trzynasty/trzynaste/

ſte/ *Tredecima* Trzynaſta. *Decimo terzo, Decima terza. Decimo quarto* Czternaſty/czternaſte/ *Decima quarta* Czternaſta. *Decimo quinto* Pietnaſty/pietnaſte/ *Decima quinta* Pietnaſta. *Decimo ſeſto* Szesnaſty/ ſzesnaſte/ *Decima ſeſta* Szesnaſta. *Decimo ſettimo* Siedmnaſty/siedmnaſte/ *Decima ſettima* Siedmnaſta. *Decimo ottauo* Oſminaſty/oſminaſte/ *Decima ottaua* Oſminaſta. *Decimo nono* Dziewietnaſty/dziewietnaſte/ *Decima nona* Dziewietnaſta.

Vigeſimo y venteſimo, Vigeſima y venteſima. Dwudzieſty/ dwudzieſte/ dwudzieſta. *Venteſimo primo* Dwudzieſty y pierwſzy/ dwudzieſte y pierwſze. *Venteſima prima* Dwudzieſta y pierwſza. *Venteſimo ſecondo* Dwudzieſty y wtory/ dwudzieſte y wtore/ *Venteſima ſeconda* Dwudzieſta y wtora. *Venteſimo terzo* Dwudzieſty y trzeci dwudzieſte y trzecie/ *Venteſima terza* Dwudzieſta y trzecia. *Trenteſimo* Trzydzieſty/trzydzieſte/ *Trenteſima* Trzydzieſta. *Quaranteſimo* Czterdzieſty/czterdzieſte/ *Quaranteſima* Czterdzieſta. *Cinquanteſimo* Piecdzieſiaty/ piecdzieſiate/ *Cinquanteſima* Piecdzieſiata. *Seſſanteſimo* Szeſcdzieſiaty/ſzeſcdzieſiate/ *Seſſanteſima* Szeſcdzieſiata. *Settanteſimo* Siedmdzieſiaty/siedmdzieſiate/ *Settanteſima* Siedmdzieſiata. *Ottanteſimo* Oſmdzieſiaty/ oſmdzieſiate/ *Ottanteſima* Oſmdzieſiata. *Nonanteſimo* Dziewiecdzieſiaty/ dziewiecdzieſiate/ *Nonanteſima* Dziewiec dzieſiata.

Cen-

Centesimo primo Setny pierwszy/ setne pierwsze/ *Centesima prima* Setna pierwsza. *Centesimo secondo* Setny wtory/ setne wtore/ *Centesima seconda* Setna wtora. *Centesimo terzo* Setny trzeci/ setne trzecie/ *Centesima terza* Setna trzecia/ &c.

Milesimo Tysiacny tysiacne/ *Milesima* Tysiacna. *Milesimo primo* Tysiacny pierwszy tysiacne pierwsze/ *Milesima prima* Tysiacna pierwsza. *Milesimo secundo* Tysiacny wtory tysiacne wtore/ *Milesima seconda* Tysiacna wtora. *Milesimo terzo* Tysiacny trzeci tysiacne trzecie/ *Milesima terza* Tysiacna trzecia. &c.

DISTRIBVTIVA są te.

Ad vno ad vno Po iednemu po iednemu/
à due due Po dwuch po dwuch/
à tre a tre Po trzech po trzech/
à quatro, à quatro Po czterech po czterech/
à cinque à cinque Po pięciu po pięciu/
à sei à sei Po sześciu po sześciu/ &c.
à cento à cento Po stu po stu/
à dugento à dugento Po dwuch stu po 2. stu/
à mille à mille Po tysiącu po tysiącu/ &c.

Collectiua *są te*, copia *wiele*, *siłá*. *Paro pará*, *sestina szosta część*, *dozzina tuzin*, *quindecina mędel ábo piętnaście*, *sessantina kopá*, &c.

DE DECLINATIONE,

Declinatio nazywa się przemiána/ to iest stacżánie imion przez spadki/ iáko

mowiąc: Nominativus, *Il Medico* Lekarz/ Genitivus, *Del Medico* Lekárzá/ Dativus, *Al Medico* Lekárzowi &c. to ſię zowie Declinatio. 2.

Iák wiele rodzáiow máią w ięzyku ſwoim Włoſzy/ tyle też y Declinátiy/ to ieſt dwie / przywłaſzczáiąc pierwſza rodzáiowi Męſkiemu/ á wtora Niewieśćiemu. 2.

Tákże máią duos numeros, to ieſt dwie liczbie Singularem, ktory iedną oſobę lub rzecz wyraża/ Pluralem záś ktory wiele oſob lub rzeczy okresla y znáczy. 4.

Káżdy Numerus ma ſwoie pięć Caſus, to ieſt ſpadkow ktore w ten ſpoſob ſię názywaią / Nominativus Miánuiący / Genitivus Rodzący/Dativus Dáiący/Accuſativ⁹ Oſkarżáiący/ Ablativus Odbieráiący lub rozłącáiący.

Niektore Powſzechne vſtáwy Declinátiey.

Wſzytkie imioná rodzáiu Męſkiego/ iákażkolwiek máiąc terminácyą w máley liczbie/ kończą ſię w wielkiey liczbie ná literę i, iáko

Il Ma-

Il Maestro Mistrz/ *i Maestri,*
Il Genitore Rodźiciel/ *i Genitore,*
Il Papa Papież / *i Papi.*

Imiona niewieście kończące sie w máłey liczbie ná Vocalem a, przemieniáiq sie w wielkiey liczbie ná Vocalem e, iáko.

La Regina Krolowá / *le Regine*
La Signora Pani/ *le Signore.*

3.

Owe zás pochodzące od ięzyká łáćińskiego/ trzećiey deklinácyey/ kończące sie w máłey liczbie ná Vocalem e: w wielkiey liczbie/lubby były rodzáiu Męskiego/ lub niewieśćiego/ zachowuiąc sobie swoy przyrodzany ártykuł/ kończą sie ná Vocalem i, náprzykład.

Il Sacerdote Ksiądz/ *i Sacerdoti,*
Il Cavaliere Káwálier/ *i Cavalieri,*
La Genitrice Rodźićielká/ *le Genetrici.*
La Natione Narod/ *le Nationi,* &c.

Przestrogá.

Effigie *Wyrázenie,* Specie *Postáć,* Superficie *Powierzchność,* *te tylko iednęż máią terminácyę w oboygu liczbách.*

4.

Jedno tylko Nomen Apellativum, Imie názywáiące znáyduie sie w ięzyku

Włoskim/ ktore się kończy na wokałę o, będąc rodzáiu niewieściego/ á iest *La mano* Ręká / *Le mani.*

5.

Wszytkie te kończące się ná wokały/ à, è, ù, Akcentem naznáczone nieodmieniáią się w wielkiey liczbie w swym kończeniu/ iáko

La Verità	Prawdá/	*Le Verità*
Il Rè	Krol/	*i Rè*
La Schiauitù	Niewola/	*Le Schiauitù.*

Przestrogá.

Luboć u Poetow y v starodawnych autorow wzwyczáiu pisáć było,

La Schiauitude,		*Le Schiauitudi.*
La Sanitade	Zdrowie/	*Le Sanitadi,*
La Virtude	Cnotá/	*Le Virtudi,*

Ktory zwyczay mowy y pisánia teraz się niezachowuie.

6.

Te pięć Jmion *Virtù* Cnotá/ *Schiavitù* Niewola/ *Gioventù* Młodź/ *Servitù* Służbá/ Akcentem náznáczone/ są niewieściego rodzáiu.

7.

Di dźień iest Męskiego rodzáiu/ lub bywa przyłączony drugiemu Jmieniu pochodzącemu od Niewieściego rodzáiu/ iáko *Lunedi* Poniedźiałek/ *Martedi*

Wto-

Wtorek/ *Mercordi* Szrodá/ *Giouedi* Czwartek/ *Venerdi* Piątek,

8.

Te zás ktore w máłey liczbie ie, y io, máią / odrzucáią w wielkiey liczbie Vocalem e, álbo o, náprzykład.

La Moglie	Zoná /	*Le Mogli,*
Il Essempio	Przykład/	*Gli Essempi.*

Przestrogá.

Ale gdy idą z łácinskich imion nieodrzucáią nic ná koncu iáko

Collegio	Wysoka Szkołá/	*Collegij,*	
Essercitio	Cwiczenie/	*Essercitij,*	
Vfficio	Powinnośc/	*Vfficij,*	&c.

9.

Owe zás imioná/ ktore máią w máłey liczbie skonczenie ná go, ga, w wielkiey liczbie ráczey biorą przed wokałem ostátnym literę h, iáko

Il Drago	Smok/	*i draghi,*
Il Fungo	Rydz/	*i funghi.*
La Maga	Czárnoksiężnicá/	*le maghe,*
La Lega	Milá/	*le Leghe, &c.*

10.

Te zás konczące się w máłey liczbie syllabę co, ca, ráczey biorą w wielkiey liczbie przed ostátnym wokałem literę h, náprzykład.

Il Fuoco

Il Fuoco	Ogień/	*i fuochi,*
Il Cuoco	Kucharz/	*i cuochi,*
L' amica	Przyiaciołka	*le amiche,*
La Fantesca	Służebna/	*le fantesche.* &c.

Przestrogá.

Oproc niektorych ktore w wielkiey liczbie Męskiego rodzáiu, ná ci, się kończą, iako

Amico	Przyiaciel/	*Amici,*
Musico	Spiewak/	*Musici,*
Catolico	Katolik/	*Catolici,*
Greco	Grek znaczac	lub Greczyn/
Mendico	Zebrak/	*Mendici,*
Medico	Lekarz/	*Medici,*
Monaco	Mnich/	*Monaci,*
Porco	Swinia/	*Porci,* &c.

11.

Te imioná ktore się kończą ná iero, mogą też przemienione być ná iere, iáko

Il Caualiero	albo	*il Caualiere*	Kawalier.
Il Cameriero		*il Cameriere*	Pokoiowy/
Il Forastiero		*il Forastiere*	Cudzy/
Il Corriero		*il Corriere*	Kursor/
Il Carociero		*il Carociere*	Woźnica/

12.

Nástępuią Nomina Heteroclita, ktore dwoiákie máią skończenia / w wielkiey liczbie / w Męskim iedno drugie w niewieścim rodzaiu/ á są te wszytkie.

L' Agnello

L' Agnello	Baránek/	*gli agnelli,*	*le agnella,*
L' Annello	Pierśćień/	*gli anneli*	*le annella,*
Il Braccio	Rámię/	*i bracci*	*le braccia,*
Il Bricciolo	Okruszyná/	*i briccioli,*	*le bricciola,*
Il Budello	Jelito/	*i budelli*	*le budella,*
Il Calcagno	Nápiętek/	*i calcagni*	*le calcagna,*
Il Caldaro	Kóćieł/	*i caldari*	*le caldara,*
Il Canestro	Kosz/	*i Canestri*	*le canestra,*
Il Carico	Vrząd/	*i Carichi*	*le carica,*
Il Carro	Wóz/	*i carri*	*le carra,*
Il Centanaro	Setny/	*i centanari*	*le centanara,*
Il Cerchio	Obręc/	*i cerchi*	*le cerchia.*
Il Chiostro	Klásztor/	*i chiostri*	*le chiostra,*
Il Ciglio	Brew/	*i cigli*	*le ciglia,*
Il Coltello	Nóż/	*i coltelli*	*le coltella,*
Il Corbello	Koszyk/	*i corbelli*	*le corbella,*
Il Corno	Róg/	*i corni*	*le corna,*
Il Dito, dedo	Palec/	*i diti, dedi*	*le dita, deda,*
Il Fango	Błoto/	*i fanghi*	*le fanga,*
Il Fascio	Węzeł/	*i fasci*	*le fascia,*
Il Filo	Szyk/ nić/	*i fili*	*le fila,*
Il Fischio	Pisk/	*i fischi*	*le fischia.*
Il Foglio	List/	*i fogli*	*le foglia,*
Il Fondamento	Grunt/	*i fundamẽti*	*le fundamenta,*
Il Fosso	Rów/	*i fossi*	*le fossa,*
Il Frutto	Owoc/	*i frutti*	*le frutta,*
Il Fuso	Wrzećiono/	*i fusi*	*le fusa*
Il Ginocchio	Koláno/	*i ginocchi*	*le ginocchia,*
Il Gombito	Łokieć/	*i gombiti*	*le gombita,*
Il Gomitolo	Motowidło/	*i gomitoli*	*le gomitola,*
Il Granello	Ziarko/	*i granelli*	*le granella,*

Il Grido	Wrzask/	*i gridi*	*le grida,*
Il Guscio	Łupina/	*i gusci*	*le guscia,*
L'Interiore	Trzewa/	*gl'interiori*	*le interiora,*
Il Labro	Warga/	*i labri*	*le labra,*
Il Legno	Drzewo/	*i legni*	*le legna,*
Il Lenzuolo	Prześcieradło/	*i lenzuoli*	*le lenzuola,*
Il Letto	Pościel/	*i letti*	*le letta,*
Il Melo	Jabłko/	*i meli*	*le mela,*
Il Membro	Członek/	*i membri*	*le membra,*
Il Miglio	Mila/	*i migli*	*le miglia,*
Il Migliaro	Tysiącny/	*i migliari*	*le migliara,*
Il Moggio	Korzec/	*i moggi*	*le moggia,*
Il Molino	Młyn/	*i molini*	*le molina,*
Il Muro	Mur/	*i muri*	*le mura,*
L'Orrecchio	Ucho/	*gli orrecchi*	*le orrecchia,*
L'Osso	Kość/	*gli ossi*	*le ossa,*
Il Paro paio	Para/	*i pai pari,*	*para. paia.*
Il Pero	Gruszka/	*i peri*	*le pera,*
Il Pugno	Pięść/	*i pugni*	*le pugna,*
Il Punto	Punkt/	*i punti*	*le punta,*
Il Quadrello	Oszczep/	*i quadrelli*	*le quadrella,*
Il Rastello	Krata/	*i rastelli*	*le rastella,*
Il Riso	Śmiech/	*i risi*	*le risa,*
Il Staio	Wiertel/	*i stai*	*le staia,*
Lo Strido	Zgrzytanie/	*i stridi*	*le strida,*
Il Tetto	Dach/	*i tetti*	*le tetta,*
Il Tino	Naczynie winne/	*i tini*	*le tina,*
Il Vaso	Naczynie.	*i vasi*	*le vasa,*
Il Vestigio	Ślad/	*i vestigi*	*le vestigia,*
Il Vestimento	Odzienie/	*i vestimēti*	*le vestimenta.*
L'Vuouo	Jaie/	*gli vuoui*	*le vuoua.*

EXEM-

EXEMPLA PRIMÆ DECLINATIONIS

Przykłády ſtaczánia Imion pierwſzey Declinaciey.

Singularis				Pluralis			
N.	*Il*	Duca	Kziąże/	N.	*I*	Duchi	Kziążętá/
G.	*Del*		Kziążęciá/	G.	*De, dei*		Kziążąt/
D.	*Al*		Kziążęciu/	D.	*à, Ai*		Kziążętom
A.	*Il*		Kziąże/	A.	*I*		Kziążętá/
A.	*Dal*		Od Kziążęciá/	A.	*Dai*		Od Kziążąt

Singularis.				Pluralis.			
N.	*Il*	Libro	Kśięgá/	N.	*I*	Libri	Kśięgi/
G.	*Del*		Kśięgi/	G.	*De, dei*		Kśiąg/
D.	*Al*		Kśiedze/	D.	*à Ai*		Kśięgom/
A.	*Il*		Kśięgę/	A.	*I*		Kśięgi/
A.	*Dal*		Od Kśięgi/	A.	*Da, dai*		Od Kśiąg

Singularis.				Pluralis,			
N.	*Lo*	Scolare	Żak/	N.	*Li*	Scolari	Żacy/ lub gli
G.	*Dello*		Żaká/	G.	*Delli*		Żaków/
D.	*Allo*		Żakowi/	D.	*Alli*		Żakom/
A.	*Lo*		Żaká/	A.	*Li*		Żaki/
A.	*Dallo*		Od Żaká/	A.	*Dalli*		Od Żaków/

Singularis.				Pluralis.			
N.	*Il*	Signore	Pan/	N.	*I*	Signori	Pánowie/
G.	*Del*		Páná/	G.	*De, dei*		Pánow/
D.	*Al*		Pánu/	D.	*à, Ai*		Pánom/
A.	*Il*		Páná/	A.	*I*		Pánow/
A.	*Dal*		Od Páná/	A.	*Da, dai*		Od Pánow

	Singularis			Pluralis	
N. *Il*	Re	Krol/	N. *I*	Re	Krolowie/
G. *Del*		Krolá/	G. *De, dei*		Krolow/
D. *Al*		Krolowi/	D. *à, Ai*		Krolom/
A. *Il*		Krolá/	A. *I*		Krolow/
A. *Dal*		Od Krolá/	A. *Dà da*		Krolow/

Przykład Artykułá Nieskończonego. Przykład nieográniczonych Jmion

	Singularis			Singularis	
N. ----	Giovanni	Jan/	N. *Lo*	Scriuere	Pisanie/
G. *Di*		Janá/	G. *Dello*		Pisania/
D. *à*		Janowi/	D. *Allo*		Pisaniu/
A. ----		Jana/	A. *Lo*		Pisanie/
A. *Da*		Od Janá/	A. *Dallo*		Od pisania/

Wielkiey liczby nie máią.

EXEMPLA SECVNDÆ DECLINATIONIS.

	Singularis			Pluralis	
N. *La*	Signora	Pani/	N. *Le*	Signore	Pánie/
G. *Della*		Pániey/	G. *Delle*		Pań/
D. *Alla*		Pániey/	D. *Alle*		Paniom/
A. *La*		Panią/	A. *Le*		Pánie/
A. *Dalla*		Od Pániey/	A. *Dalle*		Od Pań/

	Singularis			Pluralis	
N. *L'*	Anima	Duszá/	N. *Le*	Anime	Dusze/
G. *Dell'*		Duszy/	G. *Delle*		Dusz/
D. *All'*		Dusze/	D. *Alle*		Duszom/
A. *L'*		Duszę/	A. *Le*		Dusze/
A. *Dall'*		Od Duszy/	A. *Dalle*		Od Dusz/

Singu-

Singularis			Pluralis		
N. *La*	Strage	Klesko/	N. *Le*	Stragi	Kleski/
G. *Della*		Kleski/	G. *Delle*		Klesk/
D. *Alla*		Klesce/	D. *Alle*		Kleskom/
A. *La*		Klesko/	A. *Le*		Kleski/
A. *Dalla*		Od Kleski/	A. *Dalle*		Od Klesk.

Przestrogá Pierwsza.

Gdy ártykuł nieskończony bywa iákiemu Imię-niu názywáiącemu przekłádan, w ten sposob się ták w męskim iákoy w niewieścim stacza.

Singularis			Pluralis		
N. ---	Tauola	Stol/	N. ---	Tauole	Stoly/
G. *Di*		Stolu/	G. *Di*		Stolow/
D. *à*		Stolowi/	D. *à*		Stolom/
A. ---		Stol/	A. ---		Stoly/
A. *Da*		Od Stolu.	A. *Da*		Od Stolow/

Przestrogá Wtora.

Infinitiva Verborum *to iest słow ktore nie-máią y niewyrażáią skończonego czásu y spo-sobu, te wszytkie* cum articulo finito *Męskie-go rodzáiu, tylko w máłey liczbie sie stacząią.*

Przestrogá Trzecia.

Adiectiva *to iest Imioná przydátne bywá-ią, iáko* Substantiva, *to iest istotne Imioná, ártykułámi Męskiego y Niewieściego rodzáiu, w oboygu liczbách stacząne.*

Przestrogá Czwarta.

Adiectivum *Parecchi Kilká*, *Parecchie Kilka*, *zawsze sobie przywłaszcza wielką oboygá rodzáiow liczbę, y nigdy się nie mowi sámo iedno, ięno* cum substantivo, *iáko*.

Parecchi figliuoli	Kilká	Dziatek/
Parecchi giorni		Dni/
Parecchie dame		Panien/
Parecchie viuande		Potraw/

DE COMPARATIONE.

Comparatio Zowie się przyrownánie/ ktore się przytráfia w imionách tylko przydátnych/ ktorych się rozumienie przyczyniáć/ álbo vm ieyszáć może. dwoiákie iest Regularis práwe/ iáko *dotto* vczony/ *dotta* vczona/ *più dotto* vczeńszy/ *più dotta* vczeńsza/ *il più dotto* nayuczeńszy/ *la più dotta* nayvczeńsza/ *dottissimo* niezrownánie vczony/ *dottissima* niezrownánie vczona. Irregularis *buono* dobry/ *buona* dobra/ *migliore* lepszy lepsza/ *il più migliore* naylepszy/ *ottimo ottima* nieporownánie dobry/ dobra.

2.

W przyrowniániu práwym Gradus, to iest stopniow máią cztery/ pierwszy iest Positivus, ktory żadnego nieznáczy przyrowniánia/ iáko *dotto* vczony/ *dotta*

vczona. *Comparativus* Przyrownáiacy/ ktory Positivo przyrownany więcey wa=zy/ iáko *più dotto* vczeńszy/ *più dotta* vczeń=szá. *Superlativus* Przewyższáiacy/ ktory támtym dwiema przyrownany náywię=cey wazy/ *Il più dotto* nayuczeńszy/ *La più dotta* nayuczeńszá. Czwarty iest *Incomparabilis* nieporownany/ ktorego znácze=nie iest inszym niezrownáne/ albo in=szych naybárziey przewyższáiace/ iáko *dottissimo, dottissima*, nieporownánie vczo=ny vczona.

3.

Gradus te ábo stopnie/ ták formuia Włoszy/ Pierwszemu Positivo nic nie przykładáia/ iáko *Dotto* vczony/ Wtore=mu Comparativo przydáia pártykułę *più* więcey/ *più dotto* vczeńszy/ ábo więcey v=czeńszy/ Trzeciemu Superlativo ártykuł *Il* y pártykułę *più il più dotto* nayuczeńszy/ ábo ten więcey náuczeńszy/ Czwarty Incomparabilem, formuia spierwszego iá=ko z teġ *dotto, dotta* przemieniwszy ostá=tnę/ o, lub a, w *issimo*, ábo w *issima*, stáie się *Dottissimo, Dottissima*.

4.

Owe też Adiectiva, ktore się kończa ná literę e, wtenże sposob się przyro=wnywáia. Positivus *Il e la nobile* šláche=

tny

tny ślachetna. Comp: *Più nobile* Ślachetnieyßy/ Ślachetnieyßa. Super: *Il più nobile* Nayślachetnieyßy/ nayślachetnieyßa/ *Nobilissimo, nobilissima,* Nieporownanie Ślachetny/ ślachetna.

5.

Adverbia abo przysłowia/ ktore poczatek swey biora ab Adiectivis przyrownanie maiacych/ maia tez stopnie swoie trzy/ oprocz przewyższaiacego/ iako *Valorosamente* Męznie/ *Più valorosamente* Męzniey/ *Valorosissimamente* Nieporownanie męznie.

6.

Imiona przydatne/ ktore się przyrownaia według łacinskiego sa te: *Buono* Dobry/ *Migliore* Lepßy/ *Il più migliore* Naylepßy/ *Ottimo* Nieporownanie dobry. *Cativo* Zły/ *Peggiore, il più pieggiore, pessimo. Grande* Wielki/ *Maggiore, il più maggiore, massimo. Picolo* Mały/ *Minore, il più minore, minimo. Basso* Niski/ *inferiore, il più inferiore, infimo,* &c.

7.

Aduerbia ktore się przyrownaia same przez się Irregulariter sa te: *Assai* Siła/ *Troppo* barzo siła/ *Assaiissimo* nazbyt mało/ *Adesso* zaraz/ *Incõtanente* zarazem/ *Immediatamente* iak nayprecey/ *Presto* pretko/ *Subito* zaras/ nagle/ *Subitanamente* iak naynagley. &c.

DE DI-

DE DIMINVTIVIS.

O Imionach/ ktore od inßych pochodzące ich znáczenie zmnieyßáią/ Imioná od istotnych pochodzące są te.

In	*Ino*	*Il Tauolino*	Stoleczek/
	ello	*Il Baſtoncello*	Laßeczká/
	etto	*Il Libretto*	Kśiąszká/
	otto	*Il Formicotto*	Mrowecžká : frdne/
	iciello	*Il Vermiciello*	Robaczek/
	uccio	*Il Feneſtruccio*	Okienko/
	arello	*Il Gambarello*	Raczek/
	iuolo	*Il Ghiacciuolo*	Sopelecek/

Imioná od przydátnych pochodzące są te:

In	*Ino*	*Bellino*	Piekniuchny/
	ina	*Bellina*	Piekniuchna/
	ello	*Morello*	Czarniuchny/
	ella	*Morella*	Czarniuchna/
	etto	*Glorioſetto*	Chwalebniuchny/
	etta	*Glorioſetta*	Chwalebniuchna/
	otto	*Graſotto*	Tłuściuchny/
	otta	*Graſotta*	Tłuściuchna/
	icello	*Grandicello*	Wielkuchny/
	icella	*Grandicella*	Wielkuchna/
	arello	*Vecchiarello*	Starzuchny/
	arella	*Vecchiarella*	Stárzuchna/
	uccio	*Morbiduccio*	Miekuchny/
	uccia	*Morbiduccia*	Miekuchna/

Są też insze Jmioná włásne dzieci/ ták Męskiego iák niewieściego rodzáiu/ ktore się Irregulariter zmnieyszáią/ iáko

Nino	Miásto	*Giouannino*	Jásiek/ vel Jásieczek/
Chieco		*Francesco*	
Chieca		*Francesca*	Fráncyszek: ká.
Chiechino		*Franceschino,*	
Chiechina		*Franceschina.*	Fráncyszek/ ká.
Pippe		*Gioseppe*	Jozefek/
Pippo		*Filippo*	Filipek/
Bortolo		*Bartolomeo*	Bártoszek/ &c.

Przestrogá.

Abowiem v Włochow ten zwyczay iest iż iáko názywamy męszczyznę/ *Francesco* Fráncyszek / ták oni názywáią białegłowy *Francesca, Giouanni* Jan/ *Giouanna,* &c.

DE AVGMENTATIVIS.

O Jmionách przyczynienie znáczących.

Te Włoszy z káżdeg° Jmienia istotneg° formuią / ták z Męskiego iák z Niewieścieg° rodzáiu/przemieniáiąc im ostátnią Vocalem ná one, *Porta* drzwi/ stáie się *Portone, libro* księgá / *Librone, Tauola Tauolon* nierownie wielki stoł / &c.

DE VITVPERATIVIS.

O Jmionách nagánę lub wzgárdę znáczących.

Te formuią Włoszy/ z niektorych isto-

tnych

tnych imion przemieniáiąc imościátnią wokałę w Męskim rodzaiu / ná accio, á w Niewieścim ná accia, iáko *Contadino* Chłop/ *Contadinaccio* Chłopisko/ ták też *Donna* Niewiástá/ *Donnaccia* Niewieścisko/ &c.

DE PRONOMINE,

O Namiestnictwie.

Namiestnictwo iest część mowy/ ktorey wystrzegáiąc sie częstego powtarzánia Imion záżywamy/ miásto sámych Imion.

dwoiákie iest.

Finitum skończone / iáko *Io* ia/ *Tu* ty/ *Lui*, on/ *Lei*, oná. Infinitum, Nieskończone to iest/ ktore bez osob sie wymawia/ *Chi* kto/ *Che* co/ *Cui* czyi.

Przedźiałow namiestnictw są pięć/ *Personalia* Osobiste/ *Demonstratiua* Pokázuiące/ *Interrogatiua* Pytáiące/ *Relatiua* Przypominaiące abo powtarzáiące/ *Possesiua* Ośiadłość znáczące.

Przykład

Stączánia Pronominum Personalium, ktore śię stączáią cum articulo infinito w ten sposob.

Singularis		Pluralis.		
N. *Jo*	Ja	N. ----		My /
G. *di me*	Mnie /	G. *di*		Nas
D. *à me, mi*	Mnie / mi /	D. *à*	*noi, ci, ne*	Nam
A. *me, mi,*	Mnie /	A. ----	*ci, ne*	Nas /
A. *da me*	Ode mnie.	A. *da*		Od nas.

Singularis		Pluralis		
N. *Tu*	Ty /	N. ----		Wy /
G. *di te*	Ciebie /	G. *di*		Was /
D. *à te, ti,*	Tobie /	D. *à*	*Voi, Vi*	Wam /
A. *te, ti,*	Ciebie / ćię /	A. ----		Was /
A. *da te.*	Od ćiebie.	A. *da*		Od was.

Singularis, w Męſkim /		Pluralis, w Niewieśćim.	
N. *Lui*	On /	N. *lei*	Ona /
G. *di lui*	Onego /	G. *di lei*	Oney /
D. *à lui, gli*	Onemu /	D. *à lei, le*	Oney /
A. *lui, lo*	Onego /	A. *lei, la*	One / ią.
A. *da lui*	Od onego.	A. *da lei*	Od oney /

Pluralis.

N. ----		Oni / one one /
G. *di*		Onych /
D. *à*	*Loro*	Onym /
A. ----		Onych one / one.
A. *da*		Od onych.

La, lei, le, tych cząſtek namieſtnictwa zázywáią Włoſzy częſto miáſto *Voſigno-ria* Wáſmość / iáko.   I.

La prego Proſzę Wáſmośći / miáſto *Prego Vo-ſignoria. Lei ſi compiaccia* Racz Wáſmość / miáſto

Si com-

Si compiaccia Vosignoria. *Le son seruitor* Jestem sługą Wasmości/ miast: *Seruitor ai Vosignoria*.

2.

Questi ten/ *quegli* on/ y *egli* on/ nie bywáią stacząne áni przekładáne żadnemu istotnemu imieniu/ tylko szczegulnie sáme przez się wymawiáią sie/ abo káżdemu słowu w máłey liczbie przed trzecia osoba przekładáia sie. Mowi sie też w wielkiey liczbie/ *Eglino parlano* oni mowia/ *Elleno scriuono* one piszą.

Przykład stacząnia Pronominum Demonstratiuorum, ktore się stacząią cum articulo Infinito, w Męskim rodzáiu/ w ten sposob.

Singularis,			Pluralis,		
N. ---	Questo,	Ten/	N. ---	Questi	Ci/
G. *di*		Tego/	G. *di*		Tych/
D. *à*		Temu/	C. *à*		Tym/
A. ---		Tego/	A. ---		Tych/
A. *da*		Od tego/	A. *da*		Od tych.

Przestrogá.

W tenże sposob stacząią się wszytkie inne Pronomina Demonstratiua *Męskiego rodzáiu.* in Sing: in Plurali.

Costui, Cotesto	Ten/	*Costoro*	Ci/
Quello	On/	*Quelli*	Oni/
Colui	On/	*Coloro*	Oni/

Ello	On/	*Elli*	Oni/
Esso	On/	*Essi*	Oni/
Medesimo	Tenże/	*Medesimi*	Ciż/
Istesso	Sam.	*Istessi*	Sami/

Przykład tegoż Namiestnictwá w niewieścim rodzáiu/ stacza się w ten sposob.

Singularis			Pluralis.		
N. ---	Questa	Tá/	N. ----	Queste	Te/
G. *di*		Tey/	G. *di*		Tych/
D. *à*		Tey/	D. *à*		Tym/
A. ----		Te/	A. ----		Te/
A. *da*		Od tey/	A. *da*		Od tych.

Przestrogá.

W tenże sposob staczáć będźieß wßytkie Namiestnictwá pokázuiące, rodzáiu Niewieściego. iáko

in Sing:		in Plurali.	
Cotesta	Ta/	*Coteste*	Te/
Costei	Tá/	*Costoro*	Te/
Quella	Oná/	*Quelle*	One/
Colei	Oná/	*Coloro*	One/
Ella	Oná/	*Elle*	One/
Essa	Oná/	*Esse*	One/
Medesima	Táż/	*Medesime*	Też/
Istessa	Samá/	*Istesse*	Same.

2.

Questo ten/ to/ *questa* tá/ *bywáią v Włochow zázywáne gdy chcą rzecz obecną pokázáć, leć quello on, one, quella oná, zázywáią chcąc wyráźić niebytność osoby lub rzeczy. Zá-*

zywá-

zywáią też tego Pronomen *Quello on*, *Quella* ona, *podczás pokázuiąc oraz y przypominá-iąc*, *ktore* Pronomen *ma swoy wzgląd cale ná przepomnione Imię*, iáko :

Ho perso la chiaue della casa e ancora quella del gabinetto, Zgubiłem klucz od domu/ y ten od pokoiu/ miástá: *Ancora la chiaue*, Y ten też klucz.

3.

Quell' on, one, stáwiáią się przed wokalą w oboygu rodzáiach, *quel, quella zás przed* Konsonántem, iáko:

Quell' huomo Ow człowiek / *Quell' orfana* Owa Sierota/ *Quel soldato* Ow żołnierz/ *Quella giouine* Owá dziewczyná/

4.

Jl medesimo ten ześ, to ześ, *La medesima táż*, *Lo stesso sam, sáme*, *La stessa sámá, stączáią się z ártykułem skończonym, ábowiem te* Pronomina *nie bywáią* absolute, *to iest sáme przez się ßczegulnie wymawiáne, y owßem kiemukolwiek Imieniu istotnemu záwße się przekładaią*, iáko :

L' istesso Rè Sam Krol/
L' istessa Regina, Samá Krolowa/

Ale gdy pytamy, *Chi ha fatto questo*, *Kto to czynił*, *możemy odpowiedźieć*. *Il Rè Krol*, *questo chi*, *a to kto*, *ná ten czás możemy vżyąć sámego námiestnictwá bez imięnia*, iáko:

Il medesimo Tenże/ *La medesima* Táż.

DE PRO-

DE PRONOMINE INTERROGATIVO & RELATIVO.

Ponieważ namiestnictwo pytáiące/ może też podczás w vżywániu być vkázuiącym/ lub dowodnym sposobem według podánia dyskursu/ záczym położyłem ich wespoł/ á w ten sposob sie stączáiá/ kiedy sa pytáiące.

Singularis.

N. ----		Kto/
G. *di*	*Chi*	Czyi/ czyia/ czyie/
D. *à*	lub	Komu/ ktorey/ ktoremu/
A. ---	*cui*	Kogo/ ktora/ Ktore/
A. *da*		Od kogo/ ktorey/ ktorego.

C*ui nie mowi się w miánuiącym tylko w inßych spadkách, Che, kiedy bywa* Relativum, *tedy się stacza z ártykułem nieskończonym w ten sposob.*

Singularis.

N. ----		Co/	
G. *di*		Czego/	
D. *à*	*Che*	Czemu/	
A. ----		Co/	Wielkiey liczby
A. *da*		Od czego /	niemáią/

Przestrogá Pierwßa.

Qual, quale Ktory, ktora, ktore, Chi, kto, Cui *cziy, kiedy się sczegulnie wymawiáią, lub położone bywáią, tedy są namiestnictwá pytáiące,*

 ... iante, iáko *Chi kto, che co, à cui komu. Ale gdy ich* Relative *to ieſt opowiedanym ſpoſobem záżywáć będźiemy, tedy rożne znáczenie máią.* naprzykład.

Chi dice queſto Niektorzy mowią to/ *Chi dice quello,* Niektorzy owo/ *Ecco Alberto che cercaui,* Owo Woyćiech ktoregoś ßukał/ *Carlo quinto il nome del quale e noto à tutto il mondo,* Károlus piąty ktorego Jmię świádome wßytkiemu świátu.

2.

Pronomen *Cui cziy, trzebá záwße między ártykuł y Imię iſtotne ſtawiáć,* iáko.

Giulio Ceſare le cui guerre, Juliuß Ceſarz ktorego Woyny/ ꝛc.

3.

Chi Kto, záwße pytamy o oſobie, Che pytamy o rzecy, ábo o mowie.

4.

Qual ktory, z ártykułem nieſkonczonym záżywamy, gdy ſię o oſobę lub o rzecz iákąkolwiek pytamy: z ártykułem ſkonczonym záś, gdy oſobę lub rzecz pewną przypominamy, á w ten ſpoſob ſię ſtaczá.

Singularis.

N. ---	Qual	*Item.* *il*	*la*	*quale*	Ktory/ ta/ te/
G. *di*		*del*	*della*		Ktorego/ tey/ tego/
D. *à*		*al*	*alla*		Ktoremu/ tey/ temu.
A. ---		*il*	*la*		Ktorego/ tą/ tego/
A. *dà*		*dal*	*dalla*		Od ktorego/ tey/tego.

Pluralis.

N. ----		i le		Ktorzy/ te/ te/
G. Di		dei delle		Ktorych/
D. à	Quali	ai alle	quali	Ktorym/
A. ----		i le		Ktorych/ te/ te/
A. da		dai dalle		Od ktorych/

Pronomina Possessiva z obiemá ártykułami/ to iest skończonym iáko y nieskończonym się staczáią: z nieskończonym bowiem/ gdy się pytamy: z skończonym na ten czás gdy przypominamy/ lub opowiedamy.

Singularis.

N. ----		Il la		Moy/ moiá/ moie/
G. di		del della		Moiego/ iey/ iego.
D. à	mio	al alla	mio	Moiemu/ iey/ iemu/
A. ----	mia	il la	mia	Moiego/ ię/ moie/
A. da		dal dalla.		Od moiego/ iey/ iego.

Pluralis.

N. ----		i le		Moi/ moie/ moie/
G. di		dei delle		Moich/
D. à	miei	ai alle	miei	Moim/
A. ----	mie	i le	mie	Moich/ moie/ moie/
A. da		dai dalle		Od moich/

Singularis.

N. ----		Il la		Twoy/ twoiá/ twoie/
G. di		del della		Twoiego/ iey/ iego/
D. à	tuo	al alla	tuo	Twemu/ iey/ iemu/
A. ----	tua	il la	tua	Twego/ twoię/ twoie/
A. da		dal dalla.		Od twego/ twey/ twego/

Plu-

Pluralis.

N. ----		i le		Twoi/ twoie/ twoie/
G. *di*		*dei, de, delle*		Twych/
D. *à*	*tuoi*	*ai alle*	*tuoi*	Twym/
A. ----	*tue*	*i le*	*tue*	Twoich/ twoie/ twoie/
A. *da*		*dai dalle,*		Od twoich/

Singularis.

N. ----		*Il la*		Swoy/ swoiá/ swoie/
G. *di*		*del della*		Swoiego/ iey/ iego/
D. *à*	*suo*	*al alla*	*suo*	Swemu/ iey/ mu/
A. ----	*sua*	*il la*	*sua*	Swego/ swoię/ swe/
A. *da*		*dal dalla.*		Od swego/ swey/ go/

Pluralis.

N. ----		*i le*		Swoi/ swoie/ swoie/
G. *di*		*dei delle*		Swych/
D. *à*	*loro*	*ai alle*	*loro*	Swym/
A. ----		*i le*		Swoich/ swoie/ swoie
A. *da*		*dai dalle.*		Od swoich/

Przestrogá Pierwsza.

W takowyż sposob stacza się też Nostro náś, Nostra náßá, Vostro Wáś, Vostra Wáßá. tylko Suo, Swoy, Sua, Swoiá, ma w wielkiey liczbie Loro. Il y la loro, i y le loro záżywamy miánowićie kiedy do iedney osoby lub rzeczy śiłá Possessorow naleza, iáko.

Hanno perduto	*Il loro Padre*	ich Oycá/
Vtráćili/ .	*La loro Madre*	ich Mátkę/
	I loro Beni	ich Dobrá/
	Le loro sostanze	ich Máietności.

Opácznym sposobem zás gdy ieden Possessor iest, zázywamy Suo, Sua, iáko

Ella ha perduto Ono vtráciła.	*Il suo Padre*	swego Oycá/
	La sua Madre	swą Mátkę/
	I suoi beni	swoie Dobrá/
	Le sue sostanze	wszytkę sumę/

3.

Pari Rowny, a, e, iest Adiectivum Indeclinabile, *ráczey się złacza z tymi námiestnictwámi, Mio moy, Mia moiá, Tuo twoy, Tua twoia, Suo iego, Sua iey, Nostro nász, Nostra nászá, Vostro wász, Vostra wászá, Loro ich, w oboygu rodzáiách y liczbách, náprzykład,*

Mio, mia pari,	Moy rowny/
Miei, mie pari	Moi rowni/

PRONOMEN RECIPROCUM.

Názywa się ktore miewa swoy wzgląd ná tę persone/ o ktorey się mowiło á iest iedyne/ złacza się w oboygu rodzáiách z ártykułem nieskończonym iáko/

S' amazzo da se medessimo, Zábił sam śiebie.

Singularis.

N. ----	Se	Się/	
G. *di*		Siebie/	
D. *à*		Sobie/	
A. ----		Się/	Wialkley li-
A. *da*		Od śiebie/	czby niema.

DE VER-

DE VERBO

A naprzod

DE GENERE VERBORVM,

1.

Verbum nazywa się słowo lub część mowy / ktora przez czasy y osoby staczana bywa / znaczac co czynic abo przyimowác. Słow rodzaie v Włochow są czterý.

2.

Activa czyniące są te / ktore zgołá rzecz iáką czynić znaczą / naprzykład *Parlare* gadáć / *Mangiare* ieść / *beuere* pić. Á formuią się w przeszłym doskonałym złożonym czásie z pomocnego słowá / *Hò* mam / y uczestnictwá słowá własnego / iáko : *Parlo* mowię / *Hò parlato* mowiłem.

3.

Passiva. Przyimuiące są te : ktore przyiście abo podiście od inszego iákiey rzeczy znaczą / te formuią się ex Participijs Activorum, z uczestnictw słow czyniacych z przydatkiem Verbi auxiliaris, słowá pomocnego iestem. iáko naprzykład / *Io sono battuto* bitý iestem / *Ero battuto* byłem bitý. Ktorych słow Infinitivis przydáią Infinitivum pomocnego słowá / *Sono* iestem / iáko *Essere battuto* być bitym.

 4.

4.

Neutra ſą te / ktore áni czynienia áni przyięćia nieznáczą / formuią ſię w przeſzłym doſkonáłym złożonym czáſie / z ſłowá pomocnego / *Sono* ieſtem y vczeſtnictwá ſłowá ſwego / iáko *Vengo* przychodzę. *Son venuto* przyſzedłem / *Comparesio* ſtáwiam ſię / *Son comparſo* ſtáwiłem ſię.

5.

Reciproca ſą te / ktore z przykłádániem námieſtnictw / mi, ti, ſi, ci, ui, ábo mene, tene, ſene, cene, vene, we wſzytkich czáſách: á w przeſzłym doſkonáłym złożonym czáſie z pomocnym ſłowem / *Sono* ſię formuią. á Infinitivis przydáią pártykułę / *Sene* ábo *ſi*, náprzykład.

Io mi lauo, ábo *mene lauo* Vmywam ſię / *Mi ſon lauato* Vmywałem ſię / *Lauarſi*, ábo *lauarſene* Vmywáć ſię.

DE MODIS

O Spoſobách.

Spoſoby ſą dwoiákie Finitus ſkończony / ktory pewny czás oſobę y liczbę znáczy / iáko *Oro* modlę ſię / *Oriamo* modlemy ſię / *Orano* modliłem ſię / *Orauamo* modliliśmy ſię. &c.

Infinitus nieſkończony / ktory czás pewny / ále oſobę niepewną / y liczbę znáczy /

czy /

zy/ iáko: *Parlare* gadáć/ *Godere* vżywáć/ *Scriuere* pisáć/ &c.

Zposobow skończonych w iezyku Włoskim sa cztery. 1.

Indicativus Pokázuiacy/ ktory poprostu rzecz iáka pokázuie / iáko *Amo* miłuie/ *Temo* boie sie/ *Sento* słyszę/ &c.

2.

Imperativus Rozkázuiacy / ktoreg rozkázuiać co vzywamy/ iáko: *Leggi tu* czytay ty/ *Scriua lui* niech on pisze/ *Dittino loro* niech oni przepowiedáia.

3.

Optativus Zyczacy/ ktorym czego zyczemy/ iáko *Idio voglia che io habbia.* Bo daybym miał/ &c. 4.

Coniunctivus Przyłaczáiacy / ktory nie po prostu rzecz pokázuie/ ále z przyłaczeniem iákimsi/ iáko *Ancorche io scriua* choć bym pisał/ *Benche io godessi* lub bym vzywał/ &c.

DE TEMPORIBVS
O Czásách.

Słowá iezyká Włoskieg máia dźiesieć czásow iáko:

Præsens, czás teráźnieyszy.

Imper-

Imperfectum, niedoskonáły / przeszły.

Imperfectum conditionale, przeszły niedoskonáły / z iákimśi wárunkiem.

Imperfectum fortuitum, przeszły niedoskonáły tresunkowy lub przypadkowi podległy.

Perfectum simplex, przeszły doskonáły prosty.

Perfectum compositum, przeszły doskonáły złożony.

Plusquam perfectum, więcey niż doskonáły.

Plusquam perfectum conditionale, więcey niż doskonáły z wárunkiem.

Plusquam perfectum fortuitum, więcey niż doskonáły przypadkowi podległy. Futurum przyszły.

DE CONIVGATIONE.

O Złączániu słow.

Coniugatio názywa się słow przez sposoby / czásy / liczby / osoby złączánie: iáko: *Io vedo* widzę / *Tu vedi* widźiß / *Lui vede* widźi / *Noi vediamo* widźiemy / *Voi vedete* widźicie / *Loro vedono* widzą / to iest złączáć / á tych maią Włoszy cztery.

Pierwsza Coniugatio, poznawa się z skończenia czásu przeszłego doskonáłeg

pro-

prostego ná ai, máiac długie a przed ostátnia syllába re, w nieskończonym álbo nieograniczonym czásie / iáko: *Mangio* iem/ *Mangiai* iadłem/ *Mangiāre* ieść.

Wtora poznawa się zskończenia Perfecti simplicis ná *ei*, máiac in infinitivo długie *ē*, przed ostátnia syllába *re*, iáko *Godo* vżywam/ *Godei* vżywałem/ *Godēre* vżywáć.

Trzecia poznawa się zskonczenia Perfecti simplicis ná si, máiac krotkie *ĕ*, przed ostátnia syllába *re*, in infinitivo, iáko *Piango* płácze/ *Piansi* płákałem/ *Piangĕre* płákać.

Czwarta poznawa sie też zskończenia/ Perfecti simplicis, ná litere *i*, máiac długie ī, In infinitivo, przed ostátnia syllába *re*, iáko *Odo* słysze/ *Vdi* słyszałem/ *Vdire* słyszeć.

Ale niż przystapięmy do staczánia lub złaczenia tych czterech Coniugáciy, *trzebá nam náprzod przed się wziac* Verba auxiliaria, *pomocne słowá bez ktorych Włoszy wzłaczániu słow, nic wskoráć nie moga: á tych máia dwoie, miánowicie pierwsze, Io sono ia iestem, Ktore bywa záwsze,* Verbis Passiuis, Neutris, & Reciprocis, *iáko* in Cap: de Genere Verborum fol: 61. *Exempla pokázuia przekładáne.*

ne. A wtore Io hò, mam: ktore tylko Actiuis, ſczegulnym ſłowom czyniacym ſie przekłáda. A bywáia w ten ſpoſob złaczáne.

VERBVM AVXILIARE.

SONO Jeſtem.

INDICATIVVS PRÆSENS.

Singularis, Io ſono Ja ieſtem / Tu ſei Ty ieſteś / Lui ò ella è On / ábo oná ieſt / Pluralis. Noi ſiámo My ieſteſmy / Voi ſiete Wy ieſteśćie / Loro ábo elleno ſono Oni / ábo one ſą.

Miáſto tych trzećich oſob, Lui On, y Loro Oni, możemy tych vżywáć, iáko w máłey liczbie, Egli, eſſo, On, Lei, ella Oná, Queſto, coteſto Ten, Queſta, coteſta Ta, Quello Ow, Quella Owá, Coſtui Tenże, Coſtei Táż, Colui Owże, Colei Owáż, ták też w wielkiey liczbie Eglino, elli, eſſi Oni, Elleno, elle, eſſe One, Queſti Ci, Queſte Te, Quelli Owi, Quelle Owe, Coſtoro Ci, Te, Coloro Owi, Owe,

A poniewaß Włoſſy częſto bez przydánia oſob ſłowá złaczáia, co my też dla krotkośći czynić będźiemy.

Abyś też wiedźiał ktora ſyllabę przedłużnie, a ktora krotko wymawiáć maß, będę záżywał nád niektoremi wokałámi dwuch znákow iáko — ktory przewłokę ſylláby, á ten ˘ ktory krotkość znáczyć będźie.

Imper-

Imperfectum.

Sing: *Ero* Byłem/ byłam/ byłom. *Eri* Byłeś/ byłaś/ byłoś. *Era* Był/ była/ było. Plur: *Erámo* lub *Eráuamo* Byliśmy/ byłyśmy/ *Erauáte* byliście/ byłyście/ *Erano* byli/ były.

Y ták dáley przeß wßytkie rodzáie w czá-sách inßych będźieß ſtaczał.

Perfectum ſimplex.

Sing: *Fui* Byłem dawno &c. *Fuſti* lub *foſti* &c. *fù* &c. Plur: *Fummo* Byliśmy dawno/ *Fuſte* lub *foſte* &c. *fùrono* &c.

Przeſtrogá.

Participia, *to ieſt vczeſtnictwá z pomocnym ſłowem Sono przemieniáią ſie iáko przydátne Imioná, ták wrodzáiu, iáko y w liczbie, ná-przykład:*

Perfectum compoſitum.

Sing: *Sono ſtato, ſtata* Byłem byłom/ byłám te-raz/ &c. *Sei ſtato, a,* &c. *è ſtato, a,* &c. Plur: *Siámo ſtati, ſtate,* byliśmy/ &c. *Siéte ſtati, e,* &c. *Sono ſtati, ſtate,* &c.

Pluſquam perfectum.

Sing: *Ero ſtato, ſtata* Byłem nazbyt dawno/&c. *Eri ſtato, a,* &c. *Era ſtato, a,* &c. Plur: *Erá-uamo ſtati, ſtate,* byliśmy/ &c. *Erauáte ſtati, e,* &c. *Erano ſtati e,* &c.

Futurum.

Sing: *Sarò* Będę/ *Sarai* będźieß/ *Sarà* będźie. Plur: *Sarémo* będźiemy/ *Saréte* będźiećie/ *Saranno* będą.

Imperativus.

Sing: *Sÿ tu* Bądź ty/ *Sia lui* niech on będźie/Plu: *Siamo noi* bądźmy/ *Siate voi* bądźćie wy/ *Siano* ábo *sieno loro* niech oni będą.

Optativus *stacza się w káżdym słowie przez wßytkie czásy tymże sposobem iáko y* Coniunctivus, *tylko że* Optativo *przekładáią się cząstki inße, inße zás* Coniunctivo *iáko* In Præsenti & Futuro Optativo, *Iddio voglia che, Bodaybym.* In imperfecto primo vel Conditionali *Piacessi a dio che, vpodobáłoby się Pánu Bogu,* &c. In imperfecto secnndo seu fortuito, *O che volontieri, O iákbym rad* &c. In præterito perfecto, *Dio voglia che, Bodaybym był* &c. In præterito plusquam perfecto primo, *Volesse iddio che, Chciałby był Bog* &c. In præterito plusquam perfecto secundo, *O che volontieri, O iákobym był rad,* &c.

CONIVNCTIVVS PRÆSENS

Sing: *Ancorche jo sia* Choć iestem/ ábo niech będe/ *sy* bądź/ *sia* choć iest/ ábo niech będźie. Plur: *Siămo* Choć iesteśmy/ lub niech będźiemy/ *siăte* bądźćie/ *siăno* choć są/ ábo niech będą.

Imperfectum primum.

Sing: *Se jo fossi* Gdybym był/ &c. *Fossi* &c. *Fosse* &c. Plur: *Fossimo* gdybyśmy byli/ *Foste* &c. *Fossëro* &c.

Imper-

Imperfectum secundum.

Sing: *Sarei obo saria* Byl bym/ &c. *saresti* &c. *sarebbe* &c. Plur: *Saremmo* Bylibyśmy/ *sareste* &c. *sarebbero* lub *sariano* &c.

Præteritum perfectum.

Sing: *Ancorche jo sia stato, stata,* Choć ábo niech bym był teraz/ &c. *sij stato, a,* &c. *sia stato, a,* &c. Plur: *Siamo stati, e,* Choć ábo niech byśmy byli teraz/ *siate stati e,* &c. *siano stati, e,* &c.

Plusquamperfectum primum.

Sing: *Se jo fossi stato, a,* Gdy bym był dawno/ &c *fossi stato, a,* &c. *fosse stato, a,* &c. Plur: *Fossimo stati e,* Gdy byśmy byli dawno/ *foste stati e,* &c. *fossero stati e,* &c.

Plusquamperfectum secundum.

Sing: *Sarei stato, a,* Byłbym był dawno/ &c. *saresti stato a,* &c. *sarebbe stato, a,* &c. Plur: *Saremmo stati, e,* Bylibyśmy byli dawno / *sareste stati, e,* &c. *Sarebbero stati, e,* &c.

Futurum.

Sing: *Quando sarò stato, a,* Gdy będę/ *sarai stato, a,* gdy będzieſz/ *sarà stato, a,* gdy będzie. Plur: *Saremo stati, e,* Gdy będziemy. *sarete stati, e,* gdy będziećie/ *saranno stati, e,* gdy będą.

INFINITIVVS Præsens.

Essere Być/ Perfectum. *Esser stato, a,* Iż był/ á/ o/ *essere stati, e,* iż byli.

Futur: *Esser per essere, douer essere, hauer ad essere.* Iż ma być/ ábo iż będzie.

Gerundium, *D' essere* Dla byćia/ *ad essere* do byćia/ *essendo* będąc.

Participium, *Essendo jo, tu, lui, ella, stato, a,* Bywszy ia/ ty/ on/ oná, *Essendo noi, voi, loro stati, e,* Bywszy my/ wy/ oni/ one.

VERBVM AUXILIARE
HO, Mam.

INDICATIVVS PRÆSENS.

Sing: *Hò* Mam/ *Hai* masz/ *Hà* ma/ Plur: *Habbiāmo* Mamy/ *hauēte* maćie/ *hanno* máią.

Imperfectum.

Sing: *Haueuo* Miałem/ miáłám/ miáłom/ *haueui* miałeś/ miáłáś/ miáłoś/ *haueua* miał/ miáłá/ miáło. Plur: *Hauēuamo* Mieliśmy/ miáłyśmy/ *haueuāte* mieliśćie/ miáłyśćie/ *haueuano* mieli/ miáły.

Perfectum simplex.

Sing: *Hebbi* Miałem dawno / &c. *hauesti* &c. *hebbè* &c. Plur: *Hauemmo* mieliśmy/ *hauēste* &c. *hēbbēro* &c.

Participia *vczęstnictwá pomocnego słowá, Hò Mam, iákie iest Hauuto, nie odmieniáią się, áni w rodzáiu, áni w liczbie. Ale gdy* Participialiter *to iest w sámym vczęstnictwie mowić będźiemy, ná ten czás przemieniáią się rodzáie y liczby, bo nie vzywamy owych słow pomocnych hò, áni sono, ktorymby vczęstnictwo podlegáć miáło, iáko Vinti i popoli, zwyćięzywszy lud, finite le guerre, skończywszy woyny* &c.

Perfectum compositum.

Sing: *Hò hauuto* Miałem teraz/ &c. *hai hauuto* &c.

&c. *hà hauuto* &c Plur: *Habbiãmo hauutõ* &c. *hauẽte hauuto* &c. *hanno hauuto* &c.

Plusquam perfectum.

Sing: *Hauẽuo hauuto* Miałem nazbyt dawno/ *hauẽui hauuto* &c. *hauẽua hauuto* &c. Plur: *hauẽuãmo hauuto* Mieliśmy / &c. *haueuate hauuto* &c. *hauẽuano hauuto* &c.

Futurum.

Sing: *Hauërò* lub *haurò* Będę miał/ *hauërãi* będzieß miał/ *hauëra* będzie miał / Plur: *hauerẽmo* będziemy mieli/ *hauerẽte* będziecie mieli/ *haueranno* będą mieli/

Jmperativus.

Sing: *Habbi* Miey ty/ *habbia* niech on ma. Plur. *habbiãmo* mieymy my/ *habbiate* mieycie wy / *hãbbiano* niech oni maią.

CONIVNCTIVUS Præsens.

Sing: *Benche habbia* luboć mam/ *habbi* miey/ *habbia* niech ma. Plur: *Habbiãmo* lubo mamy/ *habbiãte* mieyćie/ *hãbbiano* niech maią.

Jmperfectum primum.

Sing: *Se jo hauessi* Gdy bym miał/ miała/ miało/ *hauessi* gdy byś miał/miała/miało/ *hauesse* gdy by miał/ miała/ miało. Plur: *Hauẽssimo* gdy byśmy mieli/ miały/ *hauẽste* gdy byśćie mieli/ miały/ *hauẽssero* gdy by mieli/miały.

Imperfectum secundum.

Sing: *Hauërei* lub *hauẽria* Miał bym/ &c. *hauẽresti* &c. *hauerẽbbe* &c Plur: *Hauerẽmmo* mielibyśmy my. *hauerẽste* &c. *hauerẽbbero hauerẽbbono* lub *hauẽriano* &c.

Præte-

Præteritum perfectum.

Sing: *Benche habbia hauuto* lubo bym miał tedy/ &c. *habbi hauuto* &c. *habbia hauuto* &c. Plur: *Habbiamo hauuto* lubo bysmy mieli tedy/ &c. *habbiate hauuto* &c. *habbiano hauuto* &c.

Plusquamperfectum primum.

Sing: *Se jo hauessi hauuto* Gdy bym był miał dawno/ *hauessi hauuto* &c *hauesse hauuto* &c. Plur: *Hauessimo hauuto* gdy bysmy byli mieli dawno/ *haueste hauuto* &c. *hauessero hauuto* &c.

Plusquamperfectum secundum

Sing: *Hauerei hauuto* miał bym był dawno/ *Haueresti hauuto* &c. *hauerebbe hauuto* &c. Plur: *Haueremmo hauuto* mieli bysmy byli dawno/ *haureste hauuto* &c. *hauerebbono hauuto* &c.

Futurum.

Sing: *Quando hauerò hauuto* Gdy bedę miał/ &c *hauerai* gdy bedźiesz miał/ *hauerà* gdy bedźie miał. Plur: *Hauremo hauuto* gdy bedźiemy mieli/ *hauerete* gdy bedźiećie mieli/ *haueranno* gdy bedą mieli.

INFINITIVVS Præsens

Hauere mieć/ Perfectum *Esser per hauere* być iż miał.

Futurum, *Esser per hauere, douer hauere, hauer ad hauere.* iż ma mieć/ abo iż bedźie miał.

Gerundium, *D'hauere,* dla mienia/ *ad hauere* mieć/ *hauendo* maiąc.

Participium, *Hauendo jo, tu, lui, hauuto*, Miawszy ia/ ty/ on/ *hauendo noi, voi, loro hauuto.* miawszy my/ oni. Exem-

Exemplum VERBI ACTIVI Primæ Coniugationis.

Przykład słowá czyniącego pierwszey Coniugátiey.

INDICATIVVS MODVS

Præsens

Sing: *Parlo* Gadam / *parli* gadasz / *parla* gada. Plur: *Parliamo* gadamy / *parlate* gadácie / *parlano* gadáią.

Imperfectum.

Sing: *Parlauo* Gadałem / ám / om / *parlaui* gadałeś &c. *parlaua* gadał &c. Plur: *Parlāuāmo* gadáliśmy / *parlauāte* gadáliście / *parlāuāno* gadáli.

Perfectum simplex.

Sing: *Parlai* Gádałem dawno / *parlasti* &c. *parlò* &c. Plur: *Parlammo* gadáliśmy dawno / *parlāste* &c. *parlārono* &c.

Perfectum compositum.

Sing: *Hò parlato* Gadałem teraz / *hài parlato* &c. *hà parlato* &c. Plur: *Habbiāmo parlato* Gadáliśmy teraz / *hauête parlato* &c. *hanno parlato* &c.

Plusquam perfectum.

Sing: *Haueuo parlato* Gadałem nazbyt dawno / *haueui parlato* &c. *haueua parlato* &c. Plur: *Hauēuimo parlato* Gadáliśmy nazbyt dawno / *haueuāte parlato* &c. *haueuāno parlato* &c.

Futurum.

Sing: *Parlarò* Będę gadał / *parlarai* będzieś gadał /

dał / *parlarà* będźie gadał / Plur: *Parlarēm.* Będziemy gadali / *parlarēte* będziecie gadali / *parleranno* będą gadali.

Imperativus.

Sing: *Parla* Gaday / *parli* niech gada, Plur: *Parliámo* Gadaymy / *parliate* gadaycie / *parlino* niech gadaią.

CONIVNCTIVVS Præſens

Sing: *Che jo parli* Niech ia gadam *parli* ty gaday / *parli*, niech on gada / Plur: *Parliamo* My gadaymy / *parliate* wy gadaycie / *parlino* niech oni gadaią.

Imperfectum primum.

Sing: *Parlaſſi* Gdy bym gadał / á / o / *parlaſſi.* &c. *parlaſſe* &c. Plur: *Parláſsimo* Gdy byśmy gadali / *parlaſte* &c. *parláſsero* &c.

Imperfectum ſecundum.

Sing: *Parlarei* Gadał bym / *parlareſti* &c. *parlarebbe* &c. Plur: *Parlaremmo* gadalibyśmy / *parlareſte* &c. *parlarēbbono* &c.

Præteritum perfectum.

Sing: *Che jo habbia parlato* Chocbym gadał á / o / teraz / *habbia parlato* &c. *habbia parlato* &c. Plur: *habbiámo parlato* choć byśmy gadali teraz / *habbiate parlato* &c. *habbiano parlato* &c.

Plusquam perfectum primum.

Sing: *Haueſſi parlato*, Gdy bym był gadał / á / o / dawno / *haueſſi parlato* &c *haueſſe parlato* &c. Plur: *haueſſimo parlato* gdy byśmy byli gadali dawno / *haueſte parlato* &c. *haueſsëro parlato* &c.

Plu-

Plusquam perfectum secundum.

Sing: *Hauerei parlato* Gadał bym był dawno / *haueresti parlato* &c. *hauerebbe parlato* &c.
Plur: *Haueremmo parlato* gadali byśmy byli / *haueresle parlato* &c. *hauerebbono parlato* &c.

Futurum.

Sing: *Quando hauerò parlato* Gdy będę gadał / ál ol *hauerai parlato* &c. *hauera parlato* &c.
Plur: *Quando hauerẽmo parlato* Gdy będzie-my gadali / *hauerẽte parlato* &c. *haueranno parlato* &c.

INFINITIVVS Præsens.

Parlăre Gadać / Perf: *Hauer parlato* iż gadał / Futurum, *Esser per parlare, hauer à parlare, douer parlare* Iż ma gadać /
Gerundium, *Di parlare, à parlare* gadać / *parlando* gadaiąc.
Participium, *Hauendo io, tu, lui parlato,* Gadawszy ia / ty / on *hauendo noi, voi, loro parlato,* gadawszy / my / wy / oni /

Przestroga.

Wszytkie słowa ktore się kończyć będą w ięzyku Włoskim, na care, *y* gare, *zawsze przed Wokala* e, *y* i, *ráczey literę* h, *przed się kłádą, iáko: Reco Podawam, Rechi podawasz, Recherò podam. Tak też Lego Wiążę, leghi wiążesz, legherò vwiążę* &c.

Przykład sktączánia słowá Wtorey Coniugatiey.

INDICATIVVS Præsens

Sing: *Godo* Vzywam / *godi* vzywaſz / *gode* vzywa. Plur: *Godiamo* vzywamy / *godete* vzywaćie / *godono* vzywaią.

Imperfectum.

Sing: *Godeuo* Vzywałem / am / om / *godeui* vzywałeś / aś / oś / *godeua* vzywał / ła / ło. Plur: *Godẽuamo* Vzywaliśmy / *godeuate* vzywaliśćie / *godeuano* vzywali.

Perfectum ſimplex.

Sing: *Godei* Vzywałem ám / om / dawno / *godeſti* &c. *godè* &c. Plur: *Godemmo* vzywaliśmy dawno / *godeſte* &c. *goderono* &c.

Perfectum compoſitum

Sing: *Hò goduto* Vzywałem / ám / om / teraz / *hai goduto* &c. *hà goduto* &c. Plur: *Habbiamo goduto* Vzywaliśmy teraz / *hauete goduto* &c. *hanno goduto* &c.

Pluſquam perfectum.

Sing: *Haueuo goduto* Vzywałem był / *haueui goduto* &c. *haueua goduto* &c. Plur: *Hauẽuamo goduto* vzywaliśmy kiedyś dawno / *haueuate goduto* &c. *hauẽuano goduto* &c.

Futurum.

Sing: *Goderò, goderài, goderà,* Będę / będźieſz / będźie vzywał. Plur: *Goderẽmo, goderẽte, goderanno,* Będźiemy / będźiećie / będą vzywali.

Imperativus.

Sing: *Godi* Vzyway / *goda* niech vzywa / Plur: *Godiamo* vzywaymy / *godiate* vzywayćie / *godano* niech vzywaią.

CON-

CONIVNCTIVVS Præsens.

Sing: *Che jo goda* Niech ia vżywam / *godi* vżywayćy / *goda* niech vżywa / Plur: *Godiamo* Niech vżywamy / *godiate* vżywayćie / *godano* niech vżywaią.

Imperfectum primum.

Sing: *Godessi* Gdy bym vżywał / ła / ło / *godessi* &c. *godesse* &c. Plur: *Godessimo* Gdy byśmy vżywali / *godeste* &c. *godessero* &c.

Imperfectum secundum.

Sing: *Goderei* Vżywał / ła / ło bym / *Goderesti* &c. *goderebbe* &c. Plur: *Goderemmo* vżywali byśmy / *godereste* &c. *goderebbono* &c.

Præteritum perfectum.

Sing: *Che jo habbia goduto* Gdy vżywałem / łam / łom teraz / *habbia goduto* &c. *habbia goduto* &c. Plur: *Habbiamo goduto* Gdy albo choć vżywaliśmy teraz / *habbiate goduto* &c. *habbiano goduto* &c.

Plusquamperfectum primum.

Sing: *Hauessi goduto* Gdybym był / ła / ło / vżywał / ła / ło / *hauessi goduto* &c. *hauesse goduto* &c. Plur: *Hauessimo goduto* Gdy byśmy byli vżywali / *haueste goduto* &c. *hauessero goduto* &c.

Plusquam perfectum secundum.

Sing: *Hauerei goduto* Vżywał / ła / ło / bym był ła / ło / *haueresti goduto* &c. *hauerebbe goduto* &c. Plur: *Haueremmo goduto* vżywali byśmy byli / *hauereste goduto* &c. *hauerebbono goduto* &c.

Futurum.

Sing: *Quando hauerò goduto* Gdy bedę vzywał/ *hauerai goduto* &c. *hauerà goduto* &c. Plur: *Hauerēmo goduto* Gdy bedziemy vzywali/ *hauerēte goduto* &c. *haueranno goduto* &c.

INFINITIVVS Præsens.

Godere Vzywać/ Perfectum. *hauer goduto* iż vzywał.

Futurum *Esser per godere, hauer à godere, douer godere* ma vzywać/ abo iż bedzie vzywał.

Gerundium *Di goder, à goder* Vzywać/ *godendo* vzywaiąc.

Participium *Hauendo jo, tu, lui goduto* Vzywszy ia/ ty/ on/ *hauendo noi, voi, loro goduto* vzywszy my/ wy/ oni.

Przykład trzeciey Coniugáciey.

INDICATIVVS Præsens.

Sing: *Scriuo* Piszę/ *scriui* piszeß/ *scriue* pisze. Plur: *Scriuiamo* Piszemy/ *scriuete* piszećie/ *scriuōno* piszą.

Imperfectum.

Sing: *Scriueuo* Pisałem/ ąm/ om/ *scriueui* pisałeś/ ąś/ oś/ *scriueua* pisał/ á/ o/ Plur: *Scriueuāmo* pisaliśmy/ *scriueuāte* pisaliśćie/ *scriueuano* pisali.

Perfectum simplex.

Sing: *Scrissi* pisałem dawno/ &c. *scriuesti* &c. *scrisse* &c. Plur: *Scriuemmo* pisaliśmy dawno/ *scriueste* &c. *scrissero* &c.

Per-

Perfectum compositum.

Sing: *Hò scritto* Pisałem teraz/ etc. *hài scritto* &c. *hà scritto* &c. Plur: *Habbiamo scritto* Pisáliśmy teraz/ *hauete scritto* &c. *hanno scritto* &c.

Plusquam perfectum.

Sing: *Haueuo scritto* Pisałem kiedyś dawno/ etc. *haueui scritto* &c. *haueua scritto* &c. Plu: *Haueuamo scritto* Pisáliśmy kiedyś dawno/ *haueuāte scritto* &c. *hauēuano scritto* &c.

Futurum.

Sing: *Scriuerò* Nápiszę/ lub bedę pisał/ *scriuerāi* &c. *scriuerà* &c. Plur: *Scriuerēmo* nápiszemy abo bedziemy pisáli/ *scriuerēte* &c. *scriueranno* &c.

Imperativus.

Sing: *Scriui* Nápisz *scriua* niech nápisze. Plur: *Scriuiāmo* nápiszmy/ *scriuiāte* nápiszćie/ *scriuano* niech nápiszą.

CONIVNCTIVVS Præsens.

Sing: *Che jo scriua* Niech ia piszę/ *scriui* pisz ty/ *scriua* niech on pisze/ Plur: *Scriuiamo* Piszmy my/ *scriuiāte* piszćie wy/ *scriuano* niech oni piszą.

Imperfectum primum.

Sing: *Scriuessi* Gdy bym pisał/ etc. *scriuessi* &c. *scriuesse* &c. Plur: *Scriuessimo* Gdy byśmy pisáli/ *scriueste* &c. *scriuēssëro* &c.

Imperfectum secundum.

Sing: *Scriuerei* Pisałbym etc. *scriueresti* &c. *scriuerebbe* &c. Plur: *Scriueremmo* Pisálibyśmy *Scriuereste* &c. *scriuerebbëro* &c.

Præ-

Præteritum perfectum.

Sing: *Che jo habbia scritto* Choć písałem teraz/ ꝛc. *habbia scritto* &c. *habbia scritto* &c. Plur: *Habbiamo scritto* Choć pisaliśmy teraz/ *habbiate scritto* &c. *habbiano scritto* &c.

Plusquam perfectum primum.

Sing: *Hauessi scritto* Gdy bym był pisał dawno/ *hauessi scritto* &c. *hauesse scritto* &c. Plur: *Hauessimo scritto* Gdy byśmy byli pisali dawno/ *haueste scritto* &c. *hauessëro scritto* &c.

Plusquam perfectum secundum.

Sing: *Hauerei scritto* Pisałbym był dawno/ ꝛc. *haueresti scritto* &c. *hauerebbe scritto* &c. Plur: *Haueremmo scritto* Pisalibyśmy byli dawno/ *hauereste scritto* &c. *hauerebbëro scritto* &c.

Futurum.

Sing: *Quando hauerò scritto* Gdy będę pisał/ *hauerai scritto* &c. *hauerà scritto* &c. Plur: *Hauerēmo scritto* Gdy będziemy pisáli / *hauerete scritto* &c. *haueranno scritto* &c.

INFINITIVVS Præsens

Scriuere Pisáć/ Perf: *Hauer scritto* iż pisał.

Futurum *Esser per scriuere, hauer à scriuere. douer scriuere* iż ma piſáć/ ábo iż będzie pisał.

Gerundium *Di scriuere, à scriuere.* Do pisánia/ *scriuendo* piſząc.

Participium *Hauendo jo, tu, lui, scritto* Pisawszy ia/ ty/ on/ *hauendo noi, voi, loro scrittò* Pisawszy my/ wy/ oni.

Przykład Czwartey Coniugátiey.

INDI-

INDICATIVVS Præſens

Sing: *Sento* Słyßę / *ſenti* ſłyßyß / *ſente* ſłyßy / Plur: *Sentiamo* Słyßemy / *ſentite* ſłyßycie / *ſentono* ſłyßą.

Imperfectum.

Sing: *Sentiuo* Słyßałem/ am/ om/ *ſentiui* ſłyßałeś/ aś/ oś/ *ſentiua* ſłyßał/ a/ o/ Plur: *Sentĩuamo* Słyßeliśmy / *ſentiuãte* ſłyßeliśćie/ *ſentĩuano* ſłyßeli.

Perfectum ſimplex.

Sing: *Sentij* Słyßałem dawno / *ſentiſti* &c. *ſentì* &c. Plur: *Sentimmo* Słyßeliśmy / *ſentĩſte* &c. *ſentĩrono* &c.

Perfectum compoſitum.

Sing: *Ho ſentito* Słyßałem teraz/ *hai ſentito* &c. *hà ſentito.* Plur: *Habbiãmo ſentito* Słyßeliśmy teraz/ *hauẽte ſentito* &c. *hanno ſentito* &c.

Pluſquam perfectum.

Sing: *Haueuo ſentito* Słyßałem kiedyś dawno/ *haueui ſentito* &c. *haueua ſentito* &c. Plur: *Hauẽuamo ſentito* Słyßeliśmy kiedyś dawno/ *haueuãte ſentito* &c. *hauẽuano ſentito* &c.

Futurum.

Sing: *Sentirò* Będę ſłyßał / *ſentirãi* &c. *ſentirà* &c. Plur: *Sentirẽmo* Będziemy ſłychali/ *ſentirẽte* &c. *ſentiranno* &c.

Imperatiuus.

Sing: *Senti* Słyß / *ſenta* niech ſłucha / Plur: *Sentiãmo* Słyßmy / *ſentite* ſłyßćie/ *ſentano* niech ſłyßą.

CONIVNCTIVVS Præſens.

Sing: *Che jo ſenta* Niech óbo choć ia ſłyßę / *ſenti* &c. *ſenta* &c. Plur: *Sentiămo* Niech obo choć ſłyßemy / *ſentiăte* &c. *ſentăno* &c.

Imperfectum primum.

Sing: *Sentiſſi* Gdy bym ſłyßał / 2c. *ſentiſſi* &c. *ſentiſſe* &c. Plur: *Sentiſſimo* Gdy byśmy ſłyßeli / *ſentiſte* &c. *ſentiſſero* &c.

Imperfectum ſecundum.

Sing: *Sentirei* Słyßałbym / 2c *ſentireſti* &c. *ſen-ſentirebbe* &c. Plur: *Sentiremmo* Słyßelibyśmy / *ſentireſte* &c. *ſentirebbŏno* &c.

Præteritum perfectum.

Sing: *Che jo habbia ſentito* Choć ſłyßałem teraz / 2c. *habbi ſentito* &c. *habbia ſentito* &c. Plur: *habbiamo ſentito* Choć vſłyßeliśmy teraz / *habbiate ſentito* &c. *habbiano ſentito* &c.

Pluſquam perfectum primum.

Sing: *Haueſſi ſentito* Gdy bym był ſłyßał dawno / 2c. *haueſſi ſentito* &c. *haueſſe ſentito* &c. Plur: *Haueſſimo ſentito* Gdy byśmy byli ſłyßeli dawno / *haueſte ſentito* &c. *haueſſero ſentito* &c.

Pluſquam perfectum ſecundum.

Sing: *Hauerei ſentito* Słyßał bym był dawno / *haureſti ſentito* &c. *hauerebbe ſentito* &c. Plur: *Haueremmo ſentito* ſłyßelibyśmy byli dawno / *haureſte ſentito* &c. *hauerĕbbĕro ſentito* &c.

Futurum.

Sing: *Quando hauerò ſentito* Gdy będę ſłyßał / *hauerai ſentito* &c. *hauerà ſentito* &c. Plur:

Haue-

Hauerẽmo sentito gdy bedźiemy słyszeli/ *hauereste sentito* &c. *haueranno sentito* &c.

INFINITIVVS Præsens.

Sentire Słyszeć/ Perf: *hauer sentito* iż słyszał/

Futurum *Esser per sentire, bauer à sentire, douer sentire,* iż ma słyszeć/ abo iż będźie słyszał.

Gerundium *Di sentire, à sentire,* Do słyszenia/ *sentendo* słysząc/

Participium *Hauendo jo, tu, lui, sentito* Słyszawszy/ ia/ ty/ on/ *hauendo noi, voi, loro sentito,* słyszawszy my/ wy/ oni.

DE VERBO PASSIVO.

Przykład VERBI PASSIVI,

INDICATIVVS Præsens

Sing: *Jo Son pregato, a,* Mnie proszą/ *tu sei pregato, a,* ćiebie proszą/ *egli* lub *ella è prẽgato, a,* onego/ one proszą. Plur: *Noi siamo pregati, e,* Nas proszą/ *voi siete pregati, e,* was proszą/ *eglino* lub *ẽlleno sono pregati, te,* onych proszą/

Imperfectum.

Sing: *Ero pregato, a,* Mnie proszono/ *eri pregato, a,* ćiebie proszono/ *era pregato, a,* onego proszono/ Plur: *Erãuãmo pregati, e,* Nas proszono/ *erauãte pregãti, e,* was proszono/ *erano pregati, e,* onych proszono/

Perfectum simplex.

Sing: *Fui pregato, a,* Mnie vproszono/ abo byłem vproszony dawno/ *fosti pregato, a,* &c. *fu pregato, a,* Plur: *Fummo pregati, e,* Nas v-

proſzono/ abo byliſmy oproſzeni dawno / *foſte pregati, e, &c ſurono pregati, e, &c.*

Perfectum compoſitum.

Sing : *jo ſono ſtato, a, pregato, a,* Mnie oproſzono/ abo ieſtem oproſzony teraz/ *ſei ſtato a. pregato, a, &c è ſtato, a pregato a. &c.* Plur: *Siamo ſtati, e, pregati, e,* Nas oproſzono / abo ieſteſmy oproſzeni teraz/ *ſiete ſtati, e, pregati, e, &c. ſono ſtati, e, pregati, e, &c.*

Pluſquam perfectum.

Sing: *Ero ſtato, a, pregato, a,* Oproſzono mnie było/ abo byłem oproſzony dawno/ *eri ſtato, a, pregato, a, &c era ſtato, a. pregato, a, &c.* Plur: *Erauamo ſtati, e, pregati, e,* Oproſzono nas było/ abo byliſmy dawno oproſzeni/ *erauate ſtati, e, pregati, e, &c. erano ſtati, e, pregati, e, &c.*

Futurum.

Sing: *Sarò pregato, a,* Mnie będą proſić / abo będę proſzony/ *ſarai pregato, a, &c ſarà pregato, a, &c.* Plu: *Saremo pregati, e,* Nas będą proſić abo będziemy proſzeni / *ſarete pregati, e, &c. ſaranno pregati, e, &c.*

Imperatiuus.

Sing: *Sij tu pregato, a.* Niech cię proſzą / abo bądź proſzony / *ſia lui pregato. a,* niech on będzie proſzony/ Plur: *Siamo pregati, e,* Niech będziemy proſzeni / *ſiate pregati e,* bądźcie proſzeni/ *ſiano pregati, e,* niech będą proſzeni.

CONIVNCTIVVS Præſens

Sing: *Che jo ſia pregato, a,* Niech mię proſzą/ abo chcę-

Bo choć mie proßą / *sij pregato, a,* bądź proßony / *sia pregato, a,* niech bedzie proßony. Plur: *Siamo pregati, e,* niech nas proßą / abo choć nas proßą / *siate pregati, e,* bądźcie proßeni / *siano pregati, e,* niech bedą proßeni.

Imperfectum primum.

Sing: *Se jo fossi pregato, a,* Gdy by mnie proßono / abo gdy bym był proßony / *fossi pregato, a, &c. fosse pregato, a,* Plur: *Fossimo pregati, e,* Gdy by nas proßono / abo choć byśmy byli proßeni / *foste pregati, e, &c. fossero pregati, e, &c.*

Imperfectum secundum.

Sing: *Sarei pregato, a,* Mnie by proßono / abo był bym proßony / *saresti pregato, a, &c. sarebbe pregato, a, &c.* Plur: *Saremmo pregati, e,* Nas by proßono / abo bylibyśmy proßeni / *sareste pregati, e, &c. sarebbero pregati, e, &c.*

Præteritum perfectum.

Sing: *Che jo sia stato, a, Pregato, a,* Choć mnie teraz proßono / abo choć byłem teraz proßony / *sij stato, a, pregato, a, &c. sia stato, a, pregato, a, &c.* Plur: *Siamo stati, e, pregati, e,* Choć nas teraz proßono / abo choć byliśmy teraz proßeni / *siate stati, e, pregati, e, &c. siano stati, e, pregati, e, &c.*

Plusquam perfectum primum.

Sing: *Se jo fossi stato, a, pregato, a,* Gdy by mnie było proßono / abo gdy bym był dawno proßony / *fossi stato, a, pregato, a, &c. fosse stato, a, pregato, a, &c.* Plur: *Fossimo stati, e, pregati, e,* Gdy by nas było proßono / abo gdybyśmy byli

dawno proßeni / *foste stati, e, pregati, e,* &c. *fossero stati, e, pregati, e,* &c.

Plusquam perfectum secundum.

Sing: *Sarei stato, a, pregato, a,* Proßono by mnie było/ abo byłbym dawno proßony/ *saresti stato, a, pregato, a,* &c. *sarebbe stato, a, pregato, a,* &c. Plur: *Saremmo stati, e, pregati, e.* Proßono by nas było/abo bylibyśmy dawno proßeni/ *sareste stati, e, pregati, e,* &c. *sarebbero stati, e, pregati, e,* &c.

Futurum.

Sing: *Quando sarò stato, a, pregato, a,* Gdy mnie będą prośić/ abo gdy będę proßony/ *sarai stato, a, pregato, a,* &c. *sarà stato, a, pregato, a,* &c. Plur: *Saremo stati, e, pregati, e,* Gdy nas będą prośić/ abo gdy będźiemy proßeni/ *sarete stati, e, pregati, e,* &c. *saranno stati, e,* &c. *pregati, e,* &c.

INFINITIVVS Præsens.

Esser pregato, a, być proßonym/ Perf: *Esser stato, a, pregato, a,* iż był proßony/

Futurum *Esser per esser pregato, a, hauer' ad esser pregato, a, douer' esser pregato, a,* iż ma być/ abo będźie proßony.

Gerundium *D' esser, ad esser pregato, a,* Trzeba być proßonym/*essendo pregato, a,* będąc proßonym.

Perfectum *Essendo jo, tu, lui stato, a, pregato, a,* Bywßy ia/ ty/ on proßony/ *Essendo noi, voi, loro stati, e, pregati, e,* Bywßy my/ wy/ oni proßeni.

Exem-

Exemplum VERBI RECIPROCI
INDIGATIVVS Præsens

Sin: *Io mi allegro* Raduię ſie/ *tu ti allegri* raduieß ſie / *egli ſi allegra* raduie ſie / Plur: *Noi c' allegriamo* My ſie raduiemy/ *voi v' allegrate* wy ſie radutecie / *eglino s' allegrano* oni ſie raduią.

Imperfectum.

Sing: *M' allegrāuo* Radowałem ſie / *t' allegraui* radowałeś ſie/ *s' allegraua* radował ſie/ Plur: *C' allegrāuámo* Radowaliśmy ſie / *v' allegrauāte* radowaliście ſie / *s' allegrāuano* radowali ſie.

Perfectum ſimplex.

Sing: *M' allegrai* Vradowałem ſie dawno/ *t' allegraſti* &c. *s' allegrò* &c. Plur: *C' allegrammo* Vradowaliśmy ſie dawno / *v' allegraſte* &c. *s' allegrārono* &c.

Perfectum compoſitum.

Sing: *Mi ſon' allegrato, a,* Vradowałem ſie teraz/ *ti ſei allegrato, a,* &c. *s' è allegrato, a,* &c. Plur: *Ci ſiamo allegrati, e,* Vradowaliśmy ſie teraz / *vi ſiete allegrati, e,* &c. *ſi ſono allegrati, e,* &c.

Pluſquam perfectum.

Sing: *M' ero allegrato, a,* Vradowałem ſie był dawno / *t' eri allegrato, a,* &c. *s' era allegrato, a,* &c. Plur: *C' erāmo allegrati, e,* Vradowaliśmy ſie byli dawno / *v' erāuāte allegrati, e,* &c. *s' erano allegrati, e,* &c,

Futurum.

Sing: *M' allegrarò* Vraduię ſie/ *t' allegrarai* vraduteß

duieß ſie / *s' allegrarà* vradule ſie / Plur : *C' allegraremo* Vrc ·uiemy ſię/ *v' allegrarete* vradu:e cie ſie/ *s' allegraranno* vraduią ſie/

Imperativus.

Sing : *Allegra ti tu* Vraduy ſie ty / *allegri ſi lui* niech ſie on vraduie / Plur : *allegriamo ci noi* vraduy my ſie/ *allegrate vi voi* vraduy ćie ſie/ *allegrin ſi loro* niech ſie oni vraduią.

CONIVNCTIVVS Præſens.

Sing : *Che jo m' allegri* Niech ſie ia raduię / abo choć ſie raduię / *tu ti allegri* ty ſie raduy/ *lui s' allegri* on ſie niech raduie Plur: *noi c' allegriamo* niech abo choć ſię raduiemy/*voi v' allegriate* choć ſie raduiećie / *loro s' allegrino* choć ſię raduią.

Imperfectum primum.

Sing: *M' allegraſsi* Gdy bym ſie radowal / *t' allegraſsi* gdy byś ſie radowal / *s' allegraſſe* gdy by ſię radowal / Plur : *C' allegraſſimo* Gdy byśmy ſie radowali / *v' allegraſte* gdy byśćie ſie radowali / *s' allegraſsero* gdy by ſię radowali.

Imperfectum ſecundum.

Sing : *M' allegrarei* Radowal bym ſie / *t' allegrareſti* &c. *s' allegrarebbe* &c. Plur: *C' allegraremmo* Radowali byśmy ſię / *v' allegrareſte* &c. *s' allegrarebbono* &c.

Præteritum perfectum.

Sing : *Che jo mi ſia allegrato, a,* Choć ſię teraz vradowalem/ *tu ti ſij allegrato, a,* &c. *lui ſi ſia allegrato, a,* &c. Plur : *Noi ci ſiamo allegrati, e,*

Choć

Choć my się teraz vrádowáli / *vi siate allegrati, e, &c, si siano allegrati, e, &c.*

Plusquam perfectum primum.

Sing: *Mi fossi allegrato, a,* Gdy bym się był dawno vrádował / *ti fossi allegrato a, &c. si fosse allegrato, a, &c.* Plur: *Ci Fossimo allegrati, e,* Gdy byśmy się byli dawno vrádowáli / *vi foste allegrati, e, &c si fossero allegrati, e, &c.*

Plusquam perfectum secundum.

Sing: *Mi sarei allegrato, a,* Vrádował bym się był dawno / *ti saresti allegrato, a, &c. si sarebbe allegrato, a, &c,* Plur: *Ci saremmo allegrati, e,* Vrádowáli byśmy się byli dawno / *vi sareste allegrati, e, &c. si sarebbono allegrati, e, &c.*

Futurum.

Sing: *Quando sarò allegrato, a,* Gdy się vráduię / *sarai allegrato, a, &c. sarà allegrato, a, &c.* Plur: *Quando saremo allegrati, e,* Gdy się vráduiemy / *sarete allegrati, e, &c. saranno allegrati, e, &c.*

INFINITIVVS Præsens

Allegrarsi Vrádowáć się / Perfectum, *Esser allegrato* Być vćieszonym.

Futurum *Esser per allegrarsi, hauer' ad allegrarsi, douer' allegrarsi,* Iż ma być / albo będzie vćieszony.

Gerundium *D' allegrarsi, ad allegrarsi,* Rádowáć się / *allegrandosi,* ráduiąc się.

Participium *Essendo jo, tu, lui allegrato, a,* Bywszy ia / ty / on vćieszony / *Essendo noi, voi, loro allegrati, e,* Bywszy my / wy / oni vćieszeni.

M DE VER-

DE VERBIS IMPERSONALIBVS.

O Słowách Nieosobistych.

Jáko w inszych ięzykách, ták y we Włoskim, to iest Verbum Personale, *ktoremu się w spadku prostym osoby ia, ty, on, przydáią.*

To záś iest Impersonale (*nieosobiste*) *ktoremu lubo sie trzy osoby przydáią, przecię nie w spadku prostym, y sámo się przez obiedwie licby niestacza, iáko to: Lice Godźi mi sie, Tocca Tráfia sie, Si viue Zyie sie, Si corre Biega sie, Si camina Chodźi sie.*

Dwoiakie iest

Neutrum *Oddźielne, ktore tylko rozumienie czyniące, iáko Bisogná Trzebá, Manca Niedostáie, Pioue Páda descz, &c.*

Passivum *Przyymuiące, ktore nieiákie przyięćie znaczy iáko to Si dice, da me, da te, da lui, Mowi się odemnie, od ćiebie, od niego. Si dice da noi, da voi, da loro, Mowi się od nas, od was, od onych.*

Impersonale Passivum: *złacza sie z trzećią osobą słowá pomocnego Sono Iestem, w máłey licbie w czásiech przeszłych, iáko w przeszłym doskonáłym, Si diceua mowiło sie, w przeszłym złożonym S' è detto Mowiło sie teraz, w przeszłym bárzo doskonáłym S' era detto Mowiło*

wiło śię dawno. Ták też w inszych sposobách słaczáć będźiesz.

DE VERBIS ANOMALIS
O słowách bezpráwnych.

Anomalum *ábo bezpráwne słowo iest to, ktore pospolitych vstaw wymawiánia inszych słow nie zachowuie, ále ma swoię lub w dokończeniu, lub w przyczynku, lub w vmnieyszeniu odmiánę, iáko Orzę, orałem, oráć, Porze lub porę, protem lub poprotem, proć, wierze, vwierzyłem lub vwierzałem wierzić lub wierzáć, kłádę, kładłem, lub położyłem, kłáść, y położyć* &c. *Słow tych nie może byc pewna vstáwá, ále ich zwyczáiem vczyć śie potrzebá, y we wszytkich* Coniugatiách *Włoskich znayduią się, ktore dla łáczności porządkiem obiecádłá podáię.*

Te słowá ktore w przyszłym pokázuiącego skrácżáią się, skrácżáią śie tákże w przeszłym niedoskonáłym wtorym czáśie sposobu przyłącáiącego, iáko to Hauro miásto hauero Będę miał; Haurei miásto hauerei Miał bym, Andro miásto andero Poydę, Andrei miásto anderei szedłbym.

Náostátku vpominam y przestrzegam, ze te czásy ktorych tu In Anomalis *skutecznie y cále wyrazáć nie będę, według pospolitego słaczánia swey* Coniugátiey *słaczáć będźiesz.*

ANOMALA PRIMÆ Coniugationis sa te/

Vò, Dò, Fò, Stò.

Andare Jść.

Indicat. præs. *Vò* lub *vado* idę/ *vài*, *và*, *andiamo*, *andate*, *vanno*. Imperf. *andauo* szedłem/ &c. Perf: Sim. *andai* szedłem dawno/ &c. Perf: C. *son andato* szedłem teraz/ &c Plusquam perf: *ero andato* szedłem nazbyt dawno/ &c. Fut. *andarò* lub *andrò* poydę/ &c. Imperat. *và tu* idź ty/ *vada lui*, niech on idźie/ *andiamo noi*, *andate voi*, *vadano loro*. Coniunct: præs. *vada* niech idę/ *vadi* lub *vada*, idź ty/ *andiamo*, *andiate*, *vadano*. Imperf: 1. *andassi* gdy bym szedł/&c. Imperf. 2. *andrei* lub *andarei* szedł bym/ &c. Præt: perf. *sia andato* gdy bym szedł teraz/&c. Plusquam perf: 1. *fossi andato* gdy bym był szedł dawno/ &c. Plusquam perf: 2. *sarei andato* szedł bym był dawno/ &c. Futur. *Quando sarò andato* gdy poydę/ &c. Part: *andato*, *a*, poszedł/ szła.

Dare Dać.

Indicat. præs. *Dò*, daię/ *dài*, *dà*, *diamo*, *date*, *danno*. Imperf: *dauo* dawałem/ &c Perf: S. *diedi* lub *detti* dałem dawno/ *desti*, *diede* lub *dette*, *demmo*, *deste*, *diedero* lub *dettëro*, Perf.: C. *hò datto* dałem teraz/ &c. Plusquam perf. *haueuo dato* dałem kiedyś dawno/ &c. Futur. *darò* dam/ &c. Imperat: *dà* day/ &c. Coniunct: præs. *dia* chcę abo niech dam/ *dij*, *dia*, *diamo*, *diate*, *diano*. Imperf: 1. *dessi* gdy bym dał/&c. Imperf: 2. *darei* dał bym/ &c. Præt: perf. *habbia datto* chcę dałem teraz/

edz/ ꝛc. Pluſquam perf: 1. *haueſſi dato* gdy bym był dał / ꝛc. Pluſquam perf: 2. *hauerei dato* dał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò dato* gdy dąm/ ꝛc. Part: *dato* dany *data* dána.

Fare Czynić.

Indicat. præſ. *Fò* Czynię/ lub *faccio, fài, fà, facciamo, fate, fanno.* Imperf: *faceuo* czyniłem / ꝛc. Perf: S. *feci* czyniłem dawno/ *faceſti, fece, facemmo, faceſte, fecero,* Perf: C. *Hò fatto* czyniłem teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: *haueuo fatto* czyniłem kiedyś dawno/ ꝛc. Futur. *farò* vczynię/ ꝛc. Imperat: *fa* czyń/ *faccia lui, facciamo, fate, facciano.* Coniunct: *faccia* niech ią vczynię/ *faccia, faccia, facciamo, facciate, facciano,* Imperf: 1. *faceſſi* gdy bym czynił/ ꝛc. Imperf: 2. *farei* czynił bym/ ꝛc. Prætperf. *habbia fatto* choć bym vczynił teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: 1. *hauaſſi fatto* gdy bym był vczynił dawno/ ꝛc. Pluſquam perf. 2. *hauerei fatto* vczynił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò fatto* gdy vczynię/ ꝛc. Part: Paſſi. *fatto* vczyniel/ *fatta* vczyniło.

Stàre Stać.

Indic. præſ. *Stò* Stoię/ *ſtai, ſtà, ſtiamo, ſtate, ſtanno,* Imperf: *ſtauo* ſtałem/ ꝛc. Perf: S. *ſtetti* ſtałem dawno / *ſteſti, ſtete, ſtemmo. ſteſte, ſtettero.* ꝛc. Perf: C. *ſon ſtato* ſtałem teraz / ꝛc. Pluſquam perf: *ero ſtato* ſtałem dawno/ ꝛc. Futur. *ſtarò* poſtoię lub będę ſtał / ꝛc. Imperat: *ſtà* ſtoy/ *ſtia, ſtiamo, ſtiate, ſtiano.* Coniunct: præſ. *ſtia* choć abo niech ſtoię / *ſtia, ſtia, ſtiamo, ſtiate, ſtiano.* Imperf: 1. *ſteſſi* gdy bym ſtał/ ꝛc. Imperf: 2. *ſtarei* ſtałbym/ ꝛc. Præt: perf. *ſia ſtato*

to gdy bym ſtal teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: 1. *foſſi ſtato* gdy bym byl ſtal dawno/ ꝛc. Pluſquam perf: 2. *ſarei ſtato* ſtal bym byl / ꝛc. Futur. *Quando ſarò ſtato* gdy bedę ſtal/ ꝛc. Part: Paſſ. *ſtato* byl/ *ſtata* byla.

ANOMALA SECVNDÆ Coniugationis ſą te.

Cadēre Paść.

Indicat. præſ. *Cado* Padam/ ꝛc. Imperf: *cadeuo* padlem/ ꝛc. Perf: S. *cadei* lub *caddi* padlem dawno/ *cadeſti, cadde:* poët *cadēo, cademmo, cadeſte, caderōno*. Perf: C. *ſon caduto* padlem teraz/ ꝛc. Pluſquam perf. *ero caduto* padlem byl / ꝛc. Futur. *caderò* padnę/ ꝛc. Imperat: *cadi* padniy/ ꝛc. Coniunct: præſ. *cada* chcę padnę/ *cada, cada* ꝛc. Imperf: 1. *cadeſſi* gdy bym padl/ ꝛc. Imperf. 2. *caderei* padl bym/ꝛc. Præt: perf. *ſia caduto* gdy bym vpadl teraz / ꝛc. Pluſquam perf. 1. *foſſi caduto* gdy bym vpadl byl/ ꝛc. Pluſquam perf: 2. *ſarei caduto* vpadl bym byl / ꝛc. Futur. *Quando ſarò caduto* gdy vpadnę / ꝛc. Part: Paſſ. *caduto, a,* vpadl/ la.

Douēre Powinnem być lub muśieć.

Indicat. præſ. *Deuo, debbo* lub *deggio* Muszę / *deui, debbi* y *dei, deue, debbe* y *dee, dobbiamo, douete, deuete, debbono, deuono* y *deggiono*. Imperf: *doueuo* muśialem/ ꝛc. Perf: S. *douei* y *douetti* muśialem dawno / *doueſti, douette, douemmo, doueſte, douerōno* y *douēttero*. Perf: C. *ho douuto* muśia-

śiałem teraz / ⁊c. Plusquam perf. *haueuo douuto* muśiałem kiedyś dawno/ ⁊c. Futur. *douerò* lub *dourò* będę muśiał/ ⁊c. Imperat. niema. Coniunct: *debba* choc muszę/⁊c. Imperf: 1. *douessi* gdy bym muśiał/ ⁊c. Imperf: 2. *dourei, douerei,* lub *doueria* muśiał bym/ ⁊c. Præt: perf. *babbia douuto* gdy bym muśiał teraz/ ⁊c. Plusquam perf. 1. *hauessi douuto* gdy bym był muśiał/ ⁊c. Plusquam perf. 2. *bauerei douuto* muśiał bym był/ ⁊c. Futur. *Quando dourò* gdy będę muśiał/ ⁊c/ Part: Pass. *douuto, a,* muśiał/ ⁊á.

Dolersi Vskarżáć śię.

Indicat. præs. *Jo mene dolgo* lub *doglio* Vskarżam śię/ *tu tene duoli, egli sene duole, duol* y *duole, noi ce ne dogliamo,* my śię vskarżamy / *voi ve ne dolete, eglino sene dolgono* lub *dogliono.* Imperf: *mene doleuo* vskarżałem śię/ ⁊c. Perf: S. *mene dolsi,* vskarżałem śię dawno/ *dolesti, dolse, dolemmo, doleste, dolsero.* Perf: C. *mene son dolsuto* lub *doluto* vskarżałem śię teraz / ⁊c. Plusquam perf. *mene ero doluto* vskarżałem śię był/ ⁊c. Futur. *mene dolerò* lub *dorrò* będę śię vskarżał / ⁊c. Imperat. *duoli tene tu* vskarżay śię / *dolga* y *doglia se ne lui, dogliamo ce ne noi. dolete ve ne voi, dolgano* lub *dogliano se ne loro.* Coniunct: *jo mene dolga* lub *doglia* choć ábo niech śię vskarżam / *doglia, doglia,* ⁊c. Imperf: 1. *mene dolessi* gdy bym śię vskarżał/ ⁊c. Imperf: 2. *mene dolerei* ábo *dorrei* vskárżył bym śię/ ⁊c. Præt: perf. *mene sia doluto* choć bym śię vskarżył teraz/ ⁊c. Plusquam perf: 1. *mene fossi doluto* gdy bym śię był vskarżył

gył dawno/ ꝛc. Pluſquam perf: 2. *mene ſaria doluto* bym ſie był vſkarzył/ ꝛc. Futur. *Quando mene ſarò doluto* gdy ſie bede vſkarzał / ꝛc. Part: Paſſ. *doluto, a,* vſkarzał ſie/ ła ſie.

Giacēre Lezeć.

Indicat. præſ. *Giacio* Leze/ ꝛc. Imperf. *giaceuo* lezałem/ ꝛc. Perf: S. *giacqui* lezałem dawno/ *giaceſti, giacque, giacemmo, giaceſte, giacquero.* Perf: C. *ho giaciuto* lezałem teraz/ ꝛc. Pluſquam perf. *haueuo giaciuto* lezałem nózbyt dawno/ ꝛc. Futur. *giacero* poleze/ abo bede lezał/ ꝛc. Imperat: *giaci* lez/ ꝛc. Coniunct. *jo giacia* choć abo niech bede lezał/ ꝛc. Imperf: 1. *giaceſſi* gdy bym lezał / ꝛc. Imperf: 2. *giacerei* lub *giaceria* lezał bym/ ꝛc Præt: perf *habbia giaciuto* niech bym lezał teraz / ꝛc. Pluſquam perf. 1. *haueſſi giaciuto* gdy bym był lezał/ ꝛc Pluſquam perf 2. *hauerei giaciuto* lezał bym był ꝛc. Futur. *Quando hauerò giaciuto* gdy bede lezał/ ꝛc. Part: Paſſ. *giaciuto a,* lezał/ łó.

Parēre Zdać ſie.

Indicat. præſ. *Paro* lub *paio* Zdam ſie/ *pari, pare, pariamo, parete, paiono* y *parono.* Imperf. *pareuo* zdałem ſie/ ꝛc. Perf. S. *parui* zdałem ſie / *pareſti, paruè paremmo, pareſte, pāruēro.* Perf: C. *ſon paruto* lub *parſo* zdałem ſie teraz/ꝛc. Pluſquam perf: *ero paruto* zdałem ſie był kiedyś dawno/ ꝛc. Futur. *parrò* lub *parerò* bede ſie zdał/ꝛc. Imperat: *pari* zday ſie / *paia* niech ſie zda / *paiamo noi, parete voi, paiano loro.* Coniunct: *jo paia* niech ſie zdam / *paia, paia, pariamo, pariate,*

paia-

paiano. Imperf: 1. *pareſſi* gdy bym ſie zdał/ ꝛc. Imperf: 2. *parrei* lub *parerei* y *pareria* zdał bym ſie/ꝛc Præt: perf. *ſia parruto* niech bym ſie zdał teraz/ ꝛc. Pluſquamperf. 1. *foſſi paruto* gdy bym ſie był zdał/ ꝛc. Pluſquamperf. 2. *ſarei paruto* zdał bym ſie był/ ꝛc. Futur. *Quando ſarò paruto* gdy ſie zdam/ ꝛc. Part: Paſſ. *paruto, a,* zdał/ ło.

Piacēre Podobáć ſię.

Indicat. præſ. *Piaccio* Podobam ſie/ ꝛc. Imperf: *piaceuo* podobałem ſię/ ꝛc. Perf: S *piacqui* vpodobałem ſię dawno/ *piaceſti, piacque, piacemmo, piaceſte, piacquero.* Perf: C. *ſon piacciuto* vpodobałem ſie teraz/ ꝛc. Pluſquam perf. *ero piacciuto* vpodobałem ſię był kiedyś dawno/ ꝛc. Futur. *piacerò* vpodobam ſie/ lub będę ſie podobał/ ꝛc Imperat. *piacci* podobay ſie/ ꝛc. Coniunct: præſ. *Piaccia* niech ſię podobam/ *piaccia, piaccia,* ꝛc. Imperf: 1. *piaceſſi* gdy bym ſie vpodobał/ꝛc. Imperf: 2. *piacerei* lub *piaceria* vpodobał bym ſię/ ꝛc. Præt: perf. *ſia piacciuto* niech bym ſie vpodobał teraz/ ꝛc. Pluſquamperf. 1. *foſſi piacciuto* gdy bym ſie był vpodobał/ꝛc. Pluſquamperf. 2. *ſarei piacciuto* vpodobał bym ſie był/ꝛc. Futur. *Quando ſarò piacciuto* gdy ſie vpodobam/ábo gdy ſie będę podobał/ ꝛc. Part: Paſſ: *piacciuto, a,* vpodobał ſie/ ó.

Potēre Moc.

Indicat. præſ *Poſſo* Mogę/ *puòi, può, potiamo,* y *poſſiamo, potete, ponno,* y *poſſono.* Imperf. *Poteuo* mogłem/ ꝛc. Perf: S *potei* mogłem dawno/ *poteſti, potè, potemmo, poteſte, poterono.* Perf: C.

N *hò po-*

bò potuto y *possuto* mogłem teraz / ꝛc. Plusquam perf. *haueuo potuto* mogł bym kiedyś / ꝛc. Futur. *potrò* y *poterò* będę mogł / ꝛc. Imperat. niema. Coniunct: præs. *Possa* chcę mogę / *possa*, *possa* &c. Imperf: 1. *potessi* gdy bym mogł / ꝛc. Imperf: 2. *potrei* lub *potria* mogł bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia potuto* gdy bym mogł teraz / ꝛc. Plusquam perf. 1. *hauessi potuto* gdy bym był mogł / ꝛc. Plusquam perf: 2. *hauerei potuto* mogł bym był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò potuto* gdy zmogę / abo będę mogł / ꝛc. Part: Pass. *Potuto, a*, mogł / a.

Rimanēre Zostać.

Indicat. præs. *Rimango* Zostaię / *rimani*, *rimane*, *rimaniamo*, *rimanete rimangono*. Imperf. *rimaneuo* zostałem / ꝛc. Perf: S. *rimasi* zostałem dawno / *rimanesti*, *rimase*, *rimanemmo*, *rimaneste*, *rimāsëro*. Perf: C. *son rimaso* y *rimasto* zostałem teraz / ꝛc Plusquam perf. *ero rimasto* zostałem był / ꝛc. Futur. *rimanerò* y *rimarrò* zostánę / ꝛc. Imperat. *rimani* zostań / *rimanga* niech zostanie / *rimaniamo*, *rimanete*, *rimángano*. Coniunct. præs. *rimanga* niech zostanę / *rimanga*, *rimanga*, *rimaniamo*, *rimaniate*, *rimangano*. Imperf: 1. *rimanessi* gdy bym został / ꝛc. Imperf. 2. *rimarrei* został bym / ꝛc. Præt: perf. *sia rimasto* chcę bym został teraz / ꝛc Plusquamperf. 1. *fossi rimasto* gdy bym był został / ꝛc. Plusquamperf. 2. *sarei rimasto* został bym był / ꝛc. Futur. *Quando sarò rimasto* gdy zostanę / ꝛc. Part: Pass. *rimasto, a*, pozostał / ła.

Sape-

Sapēre Wiedźieć.

Indicat. præſ. *Sò* Wiem / lub *ſaccio, ſai, ſà, ſappiamo, ſapete, ſanno.* Imperf. *ſapeuo* wiedźiałem / ꝛc. Perf: S. *ſeppi* wiedźiałem dawno / *ſapeſti, ſeppe, ſappemmo, ſapeſte, ſeppero.* Perf: C. *ho ſaputo* wiedźiałem teraz / ꝛc. Pluſquam perf. *haueuo ſaputo* wiedźiałem był / ꝛc. Futur. *ſaprò* bede wiedźiał / ꝛc. Imperat. *ſapi* wiedz / *ſappia* niech on wie / ꝛc. Coniunct: præſ. *ſapia* niech wiem / ꝛc. Imperf: 1. *ſapeſſi* gdy bym wiedźiał / ꝛc. Imperf: 2. *ſaprei* wiedźiał bym / ꝛc. Præt: perf: *habbia ſaputo* niech bym wiedźiał teraz / ꝛc. Pluſquamperf: 1. *haueſſi ſaputo* gdy bym był wiedźiał / ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei ſaputo* wiedźiał bym był / ꝛc. Futur. *Quando haurò ſaputo* gdy bede wiedźiał / ꝛc. Part: Paſſ. *ſaputo, a,* wiedźiały ła.

Sedēre Siedźieć.

Indicat. præſ. *Seggo, ſeggio* lub *ſedo* śiedze / *ſedi, ſede* y *ſiede, ſeggiamo* y *ſediamo, ſedete, ſeggono* y *ſedono.* Imperf. *ſedeuo* śiedźiałem / ꝛc. Perf. S. *ſedei* y *ſedetti* śiedźiałem dawno / *ſedeſti, ſedè* y *ſedette, ſedemmo, ſedeſte, ſederono* y *ſedettero.* Perf: C. *ho ſeduto* śiedźiałem teraz ꝛc. Pluſquam perf. *haueuo ſeduto* śiedźiałem był / ꝛc. Futur. *ſedrò* y *ſederò* uśiede lub bede śiedźiał / ꝛc. Imperat. *ſedi* śiedź / *ſegga* y *ſeda, ſediamo,* abo *ſeggiamo. ſedete, ſeggano,* lub *ſedano.* Coniunct: præſ. *ſegga, ſeggia* y *ſeda* niech śiedze / per tria genera, *ſediamo* y *ſeggiamo, ſediate, ſeggano* y *ſedano.* Imperf: 1. *ſedeſſi* gdy bym śiedźiał / ꝛc. Imperf: 2. *ſedrei* y *ſederei,*

derei, śiedział bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia seduto* niech bym śiedział teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi seduto* gdy bym był śiedział/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei seduto* śiedział bym był/ꝛc. Futur. *Quando hauerò seduto* gdy będe śiedział ꝛc. Part: Pass. *seduto, a*, śiedział/ ła.

Solēre

Indicat. præs. *Soglio* Zwykłem/ ꝛc. *suoli, suole, sogliamo, solete, sogliono*. Imperf. *soleuo* zwykłem był/ ꝛc. Perf: S. *solei* lub *solsi* zwykłem był dawno/ *solesti, solse* y *solè, solemmo, soleste, solero* y *sollero*, Ktorego zwyczaiu mowy nie używa sie: gdyż táczey Włoszy cum Perf: S. & Comp: verbi aux. *sono* mawiáią / iáko *fui*, ábo *son stato solito* zwykłem był/ łá/ łą/ ꝛc. Ceteris caret.

Tacēre Milczeć.

Indicat. præs. *Taccio* Milczę ꝛc. Imperf. *taceuo* milczałem/ ꝛc. Perf: S. *tacqui* milczałem dawno / *tacesti, tacque, tacemmo, taceste, tacquero*. Perf: C. *ho tacciuto* milczałem teraz/ꝛc. Plusquam perf. *haueuo tacciuto* milczałem był/ ꝛc. Futur. *tacerò* będę milczał/ ꝛc. Imperat. *tacci* milcz/ ꝛc. Coniunct: præs. *taccia*, niech milczę / *taccia, taccia* &c. Imperf: 1. *tacessi* gdy bym milczał/ ꝛc. Imperf: 2. *tacerei* milczał bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia tacciuto* niech bym milczał teraz/ꝛc. Plusquam perf. 1. *hauessi tacciuto* gdy bym był milczał/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei tacciuto* milczał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò tacciuto* gdy będę milczał/ ꝛc. Part: Pass. *tacciuto, a*, milczał/ łą.

Tenēre Trzymáć.

Indicat. præſ. *Tengo* Trzymam / *tieni*, *tiene*, *teniamo*, *tenete*, *tengono*. Imperf. *teneuo* trzymałem/ ꝛc. Perf: S. *tenni* trzymałem dawno/ *tenesti*, *tenne*, *tenemmo*, *teneste tennero*. Perf: C. *ho tenuto* trzymałem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf. *haueuo tenuto* trzymałem był/ ꝛc. Futur. *terró* będę trzymał/ ꝛc. Imperat. *tieni* trzymay/ *tenga* niech trzyma / *teniamo*; *tenete*, *tengano*. Coniunct: præſ. *Tenga* chcę trzymam / *tenga*, *tenga*, *teniamo*, *teniate*, *tengano*. Imperf: 1. *tenessi* gdy bym trzymał/ ꝛc. Imperf: 2. *terrei* trzymał bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia tenuto* chcę bym trzymał teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: 1. *hauessi tenuto* gdy bym był trzymał/ ꝛc. Pluſquam perf: 2. *hauerei tenuto* trzymał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando haueró tenuto* gdy będę trzymał/ ꝛc. Part: Paſſ. *tenuto*, *a*, trzymał/ łá.

Valēre Mieć cenę/ álbo ſtáć ſię zá co.

Indicat. præſ. *Vaglio* Stoię ſię / *vali*, *vale*, *vagliamo*, *valete*, *vagliono*. Imperſ. *valeuo* ſtałem ſię/ ꝛc. Perf: S. *valſi* ſtałem ſię dawno/ *valesti*, *valse*, *valemmo*, *valeste*, *valsero*. Perf: C *ho valuto* ſtałem ſię teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: *haueuo valuto* ſtałem ſię był/ ꝛc. Futur. *varró* ſtáć ſię będę/ ꝛc. Imperat. *vali* miey cenę/ *vaglia vagliamo*; *valete*, *vagliano*. Coniunct: præſ *vaglia* niech ſię ſtoię/ *vaglia*, *vaglia*, ꝛc. Imperf: 1. *valessi* gdy bym ſię ſtał/ ꝛc. Imperf: 2. *varrei* ſtał bym ſię / ꝛc. Præt: perf. *habbia valuto* chcę bym ſię ſtał teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: 1. *hauessi valuto* gdy bym ſię był ſtał/ ꝛc. Pluſquam perf: 2. *hauerei valuto*

ſtał bym ſię był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò valuto* gdy ſię będę ſtał/ ꝛc. Præt: Paſſ. *valuto, a,* ſtał ſię zá to/ ld.

Valēre *gdy znáczyć będźie vzywánie, tedy* In Præt: perfectis & Pluſquam perf: Verbum auxiliare *Sono vzywáć będźieſz.*

Vedēre Widźieć lub pátrzeć.

Indicat. præſ. *Vedo* Widzę/ *veggo, y veggio, vedi, vede, vediamo, vedete, vedono y veggono.* Imperf: *vedeuo* widźiałem/ ꝛc Perf: S. *viddi* widźiałem dawno/ *vedeſti, viddè, vedemmo, vedeſte, viddero.* Perf: C *ho viſto y veduto* widźiałem teraz/ ꝛc. Pluſquam perf. *haueuo veduto* widźiałem był/ ꝛc. Futur. *vedrò* będę widźiał lub obaczę/ ꝛc. Imperat. *vedi* pátrz/ *veda y vegga, vediamo, y veggiamo, vedete, vedano, y veggano.* Coniunct: præſ. *vegga y veda* niech widzę/ *veggi y vedi, vegga, veggia, y veda, veggiamo y vediamo, veggiate y vediate, veggano, veggiano y vedano.* Imperf: 1. *vedeſſi* gdy bym widźiał/ ꝛc. Imperf: 2. *vedrei* widźiał bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia veduto* choć bym widźiał teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: 1. *haueſſi veduto* gdy bym był widźiał/ ꝛc. Pluſquam perf: 2. *hauerei veduto* widźiał bym był/ ꝛc. Futur *Quando hauerò veduto* gdy będę widźiał/ ꝛc. Part: Paſſ *veduto, a,* widźiał/ ld.

Volēre Chćieć.

Indicat: præſ. *Voglio* poet: *vuò* Chcę/ *vuoi, vuol, vole, vogliamo, volete, vogliono.* Imperf: *voleuo* chćiałem/ ꝛc. Perf: S. *volli y volſi* chćiałem dawno/ *voleſti, volle, y volſe, volemmo,*

voleſte,

voleste, volsero. Perf: C. *ho voluto y volsuto* chciałem teraz / ꝛc. Plusquam perf: *haueuo voluto* chciałem był / ꝛc. Futur. *vorrò* będę chciał / ꝛc. Imperat: nie ma. Coniunct: præs. *voglia* choć chce / *voglia, voglia, &c.* Imperf: 1. *volessi* gdy bym chciał / ꝛc. Imperf: 2. *vorrei* lub *vorria* chciał bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia voluto* choć chciałem teraz / ꝛc. Plusquam perf: 1. *hauessi voluto* gdy bym był chciał / ꝛc. Plusquam perf: 2. *hauerei voluto* chciał bym był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò voluto* gdy będę chciał / ꝛc. Part: Pass. *voluto, a,* chciał / a /

VERBA ANOMALA TERTIÆ Coniugationis.

Accēndēre Zápalić /

Indic. præs. *Accendo* Zápalam / ꝛc. Imperf: *accendeuo* zápaliłem / ꝛc. Perf: S. *accesi* zápaliłem dawno / *accendesti, accese, accendemmo, accendeste, accesëro.* Perf: C. *ho acceso* zápaliłem teraz / ꝛc. Plusquam perf: *haueuo acceso* zápaliłem był / ꝛc. Futur. *accenderò* zápalę / abo będę palił / ꝛc. Imperat: *accendi* zápal / ꝛc. Coniunct: præs. *accenda* niech zápalę / *accenda, acenda,* ꝛc. Imperf: 1. *accendessi* gdy bym zápalił / ꝛc. Imperf: 2. *accenderei* zápalił bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia acceso* gdy zápaliłem teraz / ꝛc. Plusquam perf: 1. *hauessi acceso* gdy bym był zápalił / ꝛc. Plusquam perf: 2. *hauerei acceso* zápalił bym był / ꝛc.

ꝛc. Futur. *Quando bauerò acceso* gdy zápale / ábo bede palił / ꝛc. Part: Paſſ. *acceso, a,* zapalił / ká.

Accõrgère Postrzegać.

Indicat. præſ. *M' Accorgo* Postrzegam / ꝛc. *m' accorgeuo* postrzegłem / ꝛc. Perf. S. *m' accorsi* postrzegłem dawno / *t' accorgesti, s' accorse, c' accorgemmo, v' accorgeste, s' accorsero.* Perf: C. *mi son accorto* postrzegłem teraz / ꝛc. Pluſquam perf. *m' ero accorto* postrzegłem był / ꝛc. Futur. *m' accorgerò* postrzegę / ꝛc. Imperat: *accorgi ti* postrzegay / ꝛc. Coniunct: præſ. *m' accorga* niech postrzegę / *t' accorga, s' accorga,* ꝛc. Imperf: 1 *m' accorgessi* gdy bym postrzegł / ꝛc. Imperf: 2. *m' accorgerei* postrzegł bym ꝛc. Præt: perf *mi sia accorto* choć postrzegłem teraz / ꝛc. Pluſquam perf. 1. *mi fossi accorto* gdy bym był postrzegł / *mi sarei accorto* postrzegł bym był / ꝛc. Futur. *Quando mi saro accorto* gdy postrzegę / ꝛc. Part: Paſſ. *accorto, a,* postrzegł / ká.

Affligère Trapić.

Indicat. præſ. *Affligo* Trapię ꝛc. Imperf: *affligeuo* trapiłem / ꝛc. Perf: S *afflissi* trapiłem dawno / *affligesti, afflisse, affligemmo, affligeste, afflissero.* Perf: C. *ho afflitto* trapiłem teraz / ꝛc. Pluſquam perf: *haueuo afflitto* trapiłem był / ꝛc. Futur. *affligerò* będę trapił ꝛc. Imperat *affligi* trap / *affliga, affligiamo, affligete, affligano.* Coniunct: præſ. *affliga* niech trapię / ꝛc. Imperf: 1. *affligessi* gdy bym trapił / *affligerei* trapił bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia afflitto* choć trapiłem teraz / ꝛc. Pluſquam perf: 1, *hauessi afflitto* gdy bym był trapił /

pil / &c. Plusquamperf: 2. *hauerei afflitto* vtrapil bym był / &c. Futur. *Quando hauerò afflitto* gdy będę vtrapił/ ábo gdy vtrapię/&c. Part: Pass. *afflitto, a,* vtrapił/ łá.

Ardére Gorzeć.

Indicat. præs. *Ardo* Gorę &c. *ardeuo* gorzałem/ &c. Perf: S. *arsi* gorzałem dawno / *ardesti, arse, ardemmo, ardeste, arsero.* Perf: C. *hò arso* gorzałem teraz/ &c. Plusquam perf. *haueuo arso* gorzałem był/ &c Futur. *arderò* będę gorzał/ &c. Imperat. *ardi* gorz / &c. Coniunct: præs. *arda* niech gorę / &c. Imperf: 1. *ardessi* gdy bym gorzał/&c. Imperf: 2. *arderei* gorzał bym/&c. Præt: perf, *habbia arso* choć bym gorzał teraz/ &c. Plusquam perf. 1. *hauessi arso* gdy bym był gorzał/ &c. Plusquam perf: 2. *hauerei arso* gorzał bym był / &c. Futur. *Quando hauerò arso* gdy będę gorzał/ &c. Part: Pass. *arso, a,* gorzał/ gorzałá.

Ascendére Wstępowáć.

Indicat: præs. *Ascendo* Wstępuię/ &c. Imperf. *ascendeuo* wstąpiłem/&c. Pef: S. *ascesi* wstąpiłem dawno / *ascendesti, ascese, ascendemmo, ascendeste, ascesero.* Perf: C. *son asceso* wstąpiłem teraz/ &c. Plusquam perf: *ero asceso* wstąpiłem był/ &c. Futur. *ascenderò* wstąpię/ &c. Imperat: *ascendi* wstąp/ &c. Coniunct: præs. *ascenda* niech wstąpię/ &c. Imperf: 1. *ascendessi* gdy bym wstąpił/ &c. Imperf: 2. *ascenderei* wstąpił bym/ &c. Præt: perf. *sia asceso* gdy bym wstąpił teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *fossi asceso* gdy bym był wstąpił/ &c. Plusquamperf: 2. *sarei asceso* wstąpił

bym był/ etc. Futur. *Quando sarò asceso* gdy wstąpię/ etc. Part: pass. *asceso, a,* wstąpił/ ła.

Ascondëre Kryć.

Indicat: præs. *Ascondo* Kryię/ etc. Imperf. *ascondeuo* skryłem / etc. Perf: S. *asconsi* skryłem dawno/ *ascondesti, ascose, ascondemmo, ascondeste, ascosëro*. Perf: C. *ho ascoso* skryłem teraz/ etc. Plusquam perf: *haueuo ascoso* skryłem był/ etc. Futur. *asconderò* skryię/ lub będę krył/ etc. Imperat. *ascondi* skryi/ etc. Coniunct: præs. *asconda* niech skryię/ etc. Imperf: 1. *ascondessi* gdy bym skrył etc. Imperf: 2. *asconderei* skrył bym/ etc. Præt: perf. *habbia ascoso* gdy skryłem teraz / etc. Plusquam perf: 1. *hauessi ascoso* gdy bym był skrył/ etc. Plusquam perf: 2. *hauerei ascoso* skrył bym był / etc. Futur. *Quando hauerò ascoso* gdy skryię/ lub gdy będę krył/ etc. Part: Pass. *ascoso, a,* skrył/ skryła.

Assoluëre Rozgrzeszać.

Indicat: præs. *Assoluo* Rozgrzeszam/ etc. Imperf: *Assolueuo* rozgrzeszyłem/ etc. Perf: S. *assolsi* rozgrzeszyłem dawno/ *assoluesti, assolse, assoluemmo, assolueste, assolsero*. Perf: C. *ho assolto* rozgrzeszyłem teraz/ etc. Plusquam perf. *haueuo assolto,* rozgrzeszyłem był/ etc. Futur. *assoluerò* rozgrzeszę/ abo będę rozgrzeszał/ etc. Imperat. *assolui* rozgrzesz / etc. Coniunct: præs. *assolua* niech rozgrzeszę/ etc. Imperf: 1. *assoluessi* gdy bym rozgrzeszył/ etc. Imperf: 2. *assoluerei* rozgrzeszył bym etc. Præt: perf. *habbia assolto* gdy rozgrzeszyłem teraz / etc. Plusquam perf: 1. *hauessi assolto* gdy bym był rozgrzeszył/ etc. Plusquam perf: 2. *ha-*

uerei

uerei assolto rozgrzeßył bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò assolto* gdy rozgrzeßę / ábo gdy będę rozgrzeßał/ ꝛc. Part: Paſſ. *assolto, a,* rozgrzeßył/ rozgrzeßyłó.

Aſſumëre Obráć.

Indicat: præſ. *Asumo* Obieram/ ꝛc. Imperf. *asumeuo* obrałem/ ꝛc. Perf: S. *assonsi* obrałem dawno / *assomesti, assonse, assomemmo, assomeste, assonsero.* Perf: C. *hò assonto* obrałem teraz ꝛc. Pluſquamperf. *baueuo assonto* obrałem był ꝛc. Futur. *assomerò* będę obierał/ ꝛc. Imperat. *assomi* obierz ꝛc. Coniunct: præſ. *assoma* niech obierę ꝛc. Imperf: 1. *assumessi* gdy bym obrał ꝛc. Imper: 2. *assumerei* obrał bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia assonto* gdy bym obrał teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. *hauessi assonto* gdy bym był obrał/ ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei assonto* był bym obrał/ ꝛc. Futur. *Quandò hauerò assonto* gdy będę obierał/ ꝛc. Part: Paſſ. *assonto, a,* obrał/ łó.

Cedëre Vſtąpić.

Indicat: præſ. *Cedo* Vſtępuię/ ꝛc. Imperf: *cedeuo* vſtąpiłem/ ꝛc. Perf: S. *cessi, cedei y cedetti* vſtąpiłem dawno/ *cedesti, cesse, cede y cedette, cedemmo, cedeste, cessero, cedero, y cedettero.* Perf: C. *hò ceduto* vſtąpiłem teraz / ꝛc. Pluſquam perf: *haueuo ceduto* vſtąpiłem był/ ꝛc. Futur. *cederò* vſtąpię/ ꝛc. Imperat: *cedi* vſtąp/ ꝛc. Coniunct: præſ. *ceda* niech vſtąpię / ꝛc. Imperf: 1. *cedessi* gdy bym vſtąpił/ ꝛc. Imperf 2. *cederei* vſtąpił bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia ceduto* choć vſtąpiłem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1, *hauessi ceduto* gdy

bym był vstąpił/ rc. Plusquamperf: 2. *hauerei ceduto* vstąpił bym był / rc. Futur. *Quando hauero ceduto* gdy vstąpię/ rc. Part: pass. *ceduto, a,* vstąpił/ ła.

Chiedere Prośić/ pytáć.

Indicat: præs. *Chiedo* Proszę rc. Imperf: *chiedeuo* prośiłem/ rc. Perf: S. *chiesi* prośiłem dawno/ *chiedesti, chiese, chiedemmo, chiedeste, chiesero,* Perf: C. *ho chiesto* prośiłem teraz/ rc. Plusquamperf: *haueuo chiesto* prośiłem był/ rc. Futur. *chiederò* będę prośił / rc. Imperat. *chiedi* proś/ rc. Coniunct: præs. *chieda* niech proszę rc. Imperf: 1. *chiedessi* gdy bym prośił/ rc. Imperf: 2. *chiederei* prośił bym/ rc. Præt: perf. *habbia chiesto* choć prośiłem teraz/ rc. Plusquamperf: 1. *hauessi chiesto* gdybym był prośił/ rc. Plusquamperf: 2. *hauerei chiesto* prośił bym był rc. Futur. *Quando hauerò chiesto* gdy będę prośił/ rc. Part: Pass. *chiesto, a,* prośił/ ła.

Chiudere Zámykáć.

Indicat: præs. *Chiudo* Zámykam/ rc. Imperf: *chiudeuo* zámknąłem/ rc. Perf: S. *chiusi* zámknąłem dawno/ *chiudesti, chiuse, chiudemmo, chiudeste, chiusero.* Perf: C. *ho chiuso* zámknąłem teraz rc. Plusquamperf: *haueuo chiuso* zámknąłem był rc. Futur. *chiuderò* zámknę/ rc. Imperat: *chiudi* zámkniy/ rc. Coniunct: præs. *chiuda* niech zámknę rc. Imperf: 1. *chiudessi* gdy bym zámknął rc. Imperf: 2. *chiuderei* zámknął bym rc. Præt: perf. *habbia chiuso* gdy zámknąłem teraz rc. Plusquamperf: 1. *hauessi chiuso* gdy bym zámknął był/ rc.

Plus-

Plusquamperf: 2. *hauerei chiuso* zámknął bym był &c. Futur. *Quando hauerò chiuso* gdy zámknę/ &c. Part: Pass. *chiuso, a,* zámknął/ á.

Cingere Opasáć.

Indicat: præs. *Cingo* Opásuię/ &c. Imperf: *cingeuo* opasałem/ &c. Perf: S. *cinsi* opasałem dawno/ *cingesti, cinse, cingemmo, cingeste, cinsero.* Perf: C. *ho cinto* opasałem teraz/ &c. Plusquamperf: *haueuo cinto* opasałem był/&c. Futur. *cingerò* opaszę/&c. Imperat: *cingi* opasz/&c. Coniunct: præs. *cinga* niech opaszę/&c. Imperf: 1. *cingessi* gdy bym opasał/ &c. Imperf: 2. *cingerei* opasał bym &c. Præt: perf: *habbia cinto* choć bym opasał teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *hauessi cinto* gdy bym był opasał/ &c. Plusquamperf: 2. *hauerei cinto* opasał bym był/ &c. Futur. *Quando hauerò cinto* gdy opaszę/ &c. Part: Pass. *cinto, a,* opasał/ á.

Cogliere lub *Corre* Zbieráć.

Indicat: præs. *Coglio* Zbieram/&c. lub *colgo, colgi* y *cogli, colge* y *coglie cogliamo, cōgliete, colgono.* Imperf: *coglieuo* zbierałem/ &c. Perf: S. *colsi* zbierałem dawno / *cogliesti, colse, cogliemmo, cogliceste, colsero.* Perf: C. *ho colto* zebrałem teraz &c. Plusquamperf: *haueuo colto* zebrałem był/ &c. Futur. *coglierò* y *corrò* będę zbierał/&c. Imperat: *cogli* zbieray/ &c. Coniunct: præs. *colga* y *coglia* niech zbiorę/ &c. Imperf: 1. *cogliessi* gdy bym zebrał/ &c. Imperf: 2. *coglierei* lub *correi* zebrał bym/ &c. Præt: perf. *habbia colto* gdy zebrałem teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *hauessi colto* gdy bym zebrał był/ &c. Plusquamperf: 2. *hauerei colto* ze-

brał bym był etc. *Futur.* *Quando hauerò colto* gdy zbiorę/ lub gdy będę zbierał/ etc. Part: Pass: *colto, a,* zbierał/ á.

Conoscëre Znáć.

Indicat: præs. *Conosco* Znam/ etc. Imperf: *conosceuo* znałem / etc. Perf: S. *conobbi* poznałem dawno/ *conoscesti, conobbe, conoscemmo, conosceste, conõbbëro.* Perf: C. *ho conosciuto* poznałem teraz/ etc. Plusquamperf: *haueuo conosciuto* poznałem był/etc. *Futur.* *conoscerò* poznam/ etc. Imperat. *conosci* poznay / etc. Coniunct: præs. *conosca* niech ábo choć znam / etc. Imperf. 1. *conoscessi* gdy bym znał / etc Imperf: 2. *conoscerei* poznał bym etc Præt: perf. *habbia conosciuto* gdy poznałem teraz/ etc. Plusquamperf: 1. *hauessi conosciuto* gdy bym poznał był/ etc. Plusquamperf: 2. *hauerei conosciuto* poznał bym był/ etc. *Futur.* *Quando hauerò conosciuto* gdy poznam/ etc. Part: Pass. *conosciuto, a,* poznał/ łá.

Corrëre Biegáć.

Indicat: præs. *Corro* Biegam/ etc. Imperf: *correuo* biegałem/ etc. Perf: S. *corsi* biegałem dawno / *corresti, corse, corremmo, correste, corsëro.* Perf: C. *ho corso* biegałem teraz / etc. Plusquamperf: *haueuo corso* biegałem był/ etc. *Futur.* *correrò* będę biegał/etc. Imperat: *corri* bież/etc. Coniunct: præs. *corra* niech bieżę/etc. Imperf: *corressi* gdy bym biegał/etc. Imperf: 2. *correrei* lub *correria* biegałbym etc. Præt: perf. *habbia corso* choć bym biegał teraz etc. Plusquamperf: 1. *hauessi corso* gdy bym był biegał/ etc. Plusquamperf: 2. *hauerei*

hauerei

uerei corso biegał bym był/ ꝛc. *Futur.* *Quando hauerò corso* gdy będę biegał/ ꝛc. Part: Pass. *corso, a,* biegał/ 16. Crescëre Rość.

Indicat: præs. *Cresco* Rosnę/ ꝛc. Imperf: *cresceuo* rosłem/ ꝛc. Perf: S. *crebbi* rosłem dawno/ *crescesti, crebbe, crescemmo, cresceste, crëbbëro.* Perf: C. *son cresciuto* vrosłem teraz ꝛc. Plusquam perf: *ero cresciuto* vrosłem był/ ꝛc. *Futur.* *crescero* vrosnę abo będę rosł/ꝛc. Imperat: *cresci* rość/ *cresca, cresciamo, crescete, crescano.* Coniunct: præs. *cresca* niech rośnę/ ꝛc. Imperf: 1. *crescessi* gdy bym rosł/ꝛc. Imperf: 2. *crescerei* rosł bym ꝛc. Præt: perf. *sia cresciuto* gdy bym vrosł teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *fossi cresciuto* gdy bym był vrosł ꝛc. Plusquamperf: 2. *sarei cresciuto* vrosł bym był/ ꝛc. *Futur.* *Quando sarò cresciuto* gdy vrosnę ꝛc. Part: Pass. *cresciuto, a,* vrosł/ 4.

Cocere Wárzyć.

Indicat: præs. *Cuoco* Wárzę/ *cuöci, cuoce, cociamo. cocete, cuocono.* Imperf: *coceuo* wárzyłem ꝛc. Perf: S. *cossi* wárzyłem dawno/ *cocesti, cosse, cocemmo, coceste, cossero.* Perf: C. *ho cotto* wárzyłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo cotto* wárczyłem był/ ꝛc. *Futur.* *cocerò* vwárzę lub będę wárzył/ ꝛc. Imperat: *cuoci* warz/ ꝛc. *cuoca, cociamo, cocete, cuōcāno.* Coniunct: præs. *cuoca* niech wárzę/ *cuoca, cuoca, cociamo, cociate, cuocano.* Imperf: 1. *cocessi* gdy bym wárzył/ꝛc. Imperf: 2. *cocerei* wárzył bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia cotto* choć bym wárzył teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi cotto* gdy bym był wárzył/ꝛc. Plusquamperf:

2, *ha*

2. *hauerei cotto* warzył bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò cotto* gdy vwarzę/ lub gdy będę warzył ꝛc. Part: Pass. *cotto, a,* warzył/ ła,

Decidëre Pogadzać się lub docierać.

Indicat: præs. *Decido* Dociekam/ ꝛc. Imperf. *decideuo* dociekałem/ ꝛc. Perf: S. *decissi* dotarłem dawno/ *decidesti, decise, decidemmo, decideste, decisero.* Perf: C. *ho deciso* dotarłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo deciso* dotarłem był/ ꝛc. Futur. *deciderò* dotrę lub będę docierał/ ꝛc. Imperat. *decidi* docieray/ ꝛc. Coniunct: præs. *decida* niech dotrę/ ꝛc. Imperf: 1. *decidessi* gdy bym dotarł ꝛc. Imperf: 2. *deciderei* dotarł bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia deciso* gdy bym dotarł teraz ꝛc. Plusquam perf: 1. *hauessi deciso* gdy bym był dotarł ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei deciso* dotarł bym był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò deciso* gdy dotrę/ ꝛc. Part: Pass. *deciso, a,* dotarł/ ła.

Difendëre Bronić.

Indicat: præs. *Difendo* Bronię/ ꝛc. Imperf: *difendeuo* broniłem/ ꝛc. *difessi* broniłem dawno/ *difendesti, difese, difendemmo, difendeste, difesero.* Perf: C. *ho difeso* broniłem teraz/ ꝛc. Plusquam perf: *haueuo difeso* broniłem był/ ꝛc. Futur. *difenderò* będę bronił/ ꝛc. Imperat: *difendi* broń się/ ꝛc. Coniunct: præs. *difenda* niech się bronię ꝛc. Imperf: 1. *difendessi* gdy bym się bronił/ ꝛc. Imperf: 2. *difenderei* bronił bym się/ *habbia difeso* bronił bym się teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi difeso* gdy bym się bronił był ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei difeso* bronił bym się był ꝛc. Futur. *Quando ha-*

do haurò diseso gdy obronię/ ꝛc. Part: Pass. *diseso, a,* obroniet/ ła.

Dipingere Malowáć.

Indicat: præſ. *Dipingo* Maluię/ ꝛc. Imperf: *dipingeuo* málowałem/ ꝛc. Perf: S. *dipinsi* malowałem dawno / *dipingesti, dipinse, dipingemmo, dipingeste, dipinsero.* Perf: C. *ho dipinto* málowałem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo dipinto* málowałem był / ꝛc. Futur. *dipingerò* wymáluię lub będę málował/ ꝛc. Imperat. *dipingi* máluy / *dipinga, dipingiamo, dipingete, dipingano.* Coniunct: præſ. *dipinga* niech máluię ꝛc. Imperf: 1. *dipingessi* gdy bym málował ꝛc. Imperf: 2. *depingerei* málował bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia dipinto* gdym wymálował teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi dipinto* gdy bym był wymalował ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei dipinto* wymálował bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò dipinto* gdy wymáluię / ꝛc. Part: Pass. *dipinto, a,* malował/ ła.

Distinguëre Rozeznáć.

Indicat. præſ. *Distinguo* Rozeznawam/ ꝛc. Imperf: *distingueuo* rozeznałem/ ꝛc. Perf: S. *distinsi* rozeznałem dawno / *distinguesti, distinse, distinguemmo, distingueste, distinsero.* Perf: C. *hò distinto* rozeznałem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo distinto* rozeznałem był/ꝛc. Futur. *distinguerò* rozeznam/ ꝛc. Imperat. *distingui* rozeznay/ ꝛc. Coniunct: præſ. *distingua* niech rozeznam/ꝛc. Imperf: 1. *distinguessi* gdy bym rozeznał / ꝛc. Imperf: 2. *distinguerei* rozeznał bym ꝛc. Præt: perf.

habbia distinto gdy bym rozeznał teraz/ ꝛc. Plusquamamperf: 1. *hauessi distinto* gdy bym był rozeznał/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei distinto* rozeznał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò distinto* gdy rozeznam/ ꝛc. Part: Pass. *distinto, a,* rozeznał / ła.

Diuīdere Rozdźielać.

Indicat: præs. *Diuido* Rozdźielam ꝛc. Imperf. *diuideuo* rozdźieliłem/ ꝛc. Perf: S. *diuisi* rozdźieliłem dawno / *diuidesti, diuise, diuidemmo, diuideste, diuisero.* Perf: C. *ho diuiso* rozdźieliłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo diuiso* rozdźieliłem był/ ꝛc. Futur. *diuiderò* rozdźielę/ ꝛc. Imperat: *diuidi* rozdźiel/ ꝛc. Coniunct: præs. *diuida* niech rozdźielę/ꝛc. Imperf: 1. *diuidissi* gdy bym rozdźielił/ ꝛc. Imperf: 2. *diuiderei* rozdźielił bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia diuiso* gdy bym rozdźielił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi diuiso* gdy bym był rozdźielił/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei diuiso* rozdźielił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò diuiso* gdy rozdźielę / ꝛc. Part: Pass. *diuiso, a,* rozdźielił/ ła.

Durre Prowádźić.

Indicat. præs. *Duco* Prowadzę ꝛc. Imperf. *duceuo* prowadźiłem/ ꝛc. Perf: S. *dussi* prowadźiłem dawno/ *ducesti, dusse, ducemmo, duceste, dussero.* Perf: C. *ho dotto* prowadźiłem teraz / ꝛc. Plusquamperf: *haueuo dotto* prowadźiłem był/ꝛc. Futur. *durrò* będę prowadźił/ ꝛc. Imperat: *duci* prowadź/ ꝛc. Coniunct: præs. *duca* niech prowadzę / ꝛc. Imperf: 1, *ducessi* gdy bym prowadźił/

dził/ ꝛc. Imperf: 2. *durrei* prowadził bym/ ꝛc. Præt: perf. *babbia dotto* gdy bym prowadził teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *bauessi dotto* gdy bym był prowadził/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *bauerei dotto* prowadził bym był/ ꝛc. Futur. *Quando bauerò dotto* gdy poprowadzę/ ꝛc. Part: Pass. *dotto, a,* prowadził/ ła.

Ergere Podnieść.

Indicat: præs. *Ergo* Podnaszam/ ꝛc. Imperf: *ergeuo* podniosłem/ ꝛc. Perf: S. *ersi* podniosłem dawno/ *ergesti, erse, ergemmo, ergeste, ersero,* Perf: C. *bo erto* podniosłem teraz/ ꝛc. Plusquam perf: *baueuo erto* podniosłem był/ ꝛc. Futur. *ergerò* podniosę/ ꝛc. Imperat. *ergi* podnieś/ ꝛc. Coniunct: præs. *erga* niech podniosę/ ꝛc. Imperf: 1. *ergessi* gdy bym podniosł/ ꝛc. Imperf: 2. *ergerei* podniosł bym/ ꝛc. Præt: perf. *babbia erto* gdy bym podniosł teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *bauessi erto* gdy bym podniosł był/ ꝛc. Plusquam perf: 2. *bauerei erto* podniosł bym był/ ꝛc. Futur. *Quando bauerò erto* gdy podniosę/ ꝛc. Part: Pass. *erto, a,* poniosł/ ła.

Estinguere Zgasić.

Indicat: præs. *Estinguo* Gaszę/ ꝛc. Imperf: *estingueuo* gasiłem ꝛc. Perf: S. *estinsi* zgasiłem dawno/ *estinguesti, estinse, estinguemmo, estingueste, estinsero.* Perf: C. *bo estinto* zgasiłem teraz ꝛc. Plusquamperf: *baueuo estinto* zgasiłem był ꝛc. Futur. *estinguerò* będę gasił/ ꝛc. Imperat: *estingui* zgaś/ꝛc. Coniunct: præs. *estingua* niech gaszę/ ꝛc. Imperf: 1. *estinguessi* gdy bym gasił ꝛc.

Imperf: 2. *estinguerei* zágásił bym &c. Præt: perf. *habbia estinto* gásił bym teraz / &c. Plusquam perf: 1. *hauessi estinto* gdy bym był zágásił / &c. Plusquamperf: 2. *hauerei estinto* zágásił bym był &c. Futur. *Quando hauerò estinto* gdy zgáßę / &c. Part: Paß. *estinto, a,* zágásił/łá.

Esclndere Wyłączáć.

Indicat: præs. *Escludo* Wyłączam/ &c. Imperf: *escludeuo* wyłączyłem / &c. Perf: S. *esclusi* wyłączyłem dawno / *escludesti, escluse, escludemmo, escludeste, esclusero.* Perf: C. *ho escluso* wyłączyłem teraz / &c. Plusquamperf: *haueuo escluso* wyłączyłem był / &c. Futur. *escluderò* będę wyłączał &c. Imperat: *escludi* wyłącz &c. Coniunct: præs. *escluda* choć wyłączę/ &c. Imperf: 1. *escludesi* gdy bym wyłączył/ &c. Imperf: 2. *escluderei* wyłączył bym &c. Præt: perf. *habbia escluso* choć bym wyłączył teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *hauessi escluso* gdy bym był wyłączył/ &c. Plusquam perf: 2. *hauerei escluso* wyłączył bym był &c. Futur. *Quando hauerò escluso* gdy wyłączę &c. Part: Paß. *escluso, a.* wyłączył/ łá.

Fingere Zmyśláć.

Indicat: præs. *Fingo* Zmyślam/ &c. Imperf: *fingeuo* zmyśliłem/ &c. Perf: S. *finsi* zmyśliłem dawno/ *fingesti, finse, fingemmo, fingeste, finsero.* Perf: C. *ho finto* zmyśliłem teraz/ &c. Plusquam perf: *haueuo finto* zmyśliłem był / &c. Futur. *fingerò* zmyślę / &c. Imperat: *fingi* zmyśl / &c. Coniunct: præs. *finga* niech zmyślę/ &c. Imperf: 1. *fingessi* gdy bym zmyślił/ &c, Imperf: 2. *fingerei* zmy-

zmyślił bym ꝛc. Præt: perf. *habbia finto* gdy bym zmyślił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi finto* gdy bym zmyślił był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei finto* zmyślił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando bauerò finto* gdy zmyślę/ ꝛc. Part: Pass. *finto, a,* zmyślił/ ó.

Figgère Wbijać/ wtykać.

Indicat: præs. *Figgo* Wbijam/ ꝛc. Imperf: *figeuo* wbiłem/ ꝛc. Perf: S. *fissi* wbiłem dawno/ *figesti, fisse, figemmo, figeste, fissero.* Perf: C. *bo fisso* lub *fitto* wbiłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *baueuo fitto* wbiłem był/ ꝛc. Futur. *figgerò* wbiję lub będę wbijał/ ꝛc. Imperat. *figgi* wbij/ *figga.* Coniunct: præs. *figga* choć wbiję/ ꝛc. Imperf: 1. *figessi* gdy bym wbił ꝛc. Imperf: 2. *figgerei* wbił bym/ ꝛc. Pret: perf. *habbia fitto* gdy bym wbił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *bauessi fitto* gdy bym wbił był/ꝛc. Plusquamperf: 2. *bauerei fitto* wbił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando bauerò fitto* gdy wbiję/ ꝛc. Part: Pass. *fitto, a,* wbił/ ła.

Giungere Przybyć.

Indicat: præs. *Giungo* Przybywam/ ꝛc. Imperf: *giungeuo* przybyłem ꝛc. Perf: S. *giunsi* przybyłem dawno/ *giungesti, giunse giungemmo, giungeste, giunsero.* Perf: C. *son giunto* przybyłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *ero giunto* przybyłem był ꝛc. Futur. *giungerò* przybędę ꝛc. Imperat: *giungi* przybądź/ *giunga,* &c. Coniunct: præs. *giunga* niech przybędę ꝛc. Imperf: 1. *giungessi* gdy bym przybył/ꝛc. Imperf: 2. *giungerei* przybył bym ꝛc. Præt: perf. *sia gionto* gdy bym przybył teraz/ ꝛc.

Plusquamperf: 1. *fossi giunto* gdy bym przybył był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *sarei giunto* przybył bym był ꝛc. *Futur. Quando sarò giunto* gdy przybędę/ ꝛc. Part: Pass. *giunto, a*, przybył/ ła.

Intridere Wdrabiać.

Indicat: præs. *Intrido* Wbrabiam/ ꝛc. Imperf: *intrideuo* wdrobiłem/ ꝛc. Perf: S. *intrisi* wdrobiłem dawno/ *intridesti, intrise, intridemmo, intrideste, intrisero*. Perf: C. *ho intriso* wdrobiłem teraz ꝛc. Plusquamperf: *haueuo intriso* wdrobiłem był/ ꝛc. *Futur. intriderò* będę drobił/ ꝛc. Imperat: *intridi* drob/ ꝛc. Coniunct: præs. *intrida* niech wdrobię/ ꝛc. Imperf: 1. *intridessi* gdy bym wdrobił/ ꝛc. Imperf: 2. *intriderei* wdrobił bym ꝛc. Præt: perf. *habbia intriso* gdy bym wdrobił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi intriso* gdy bym był wdrobił/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei intriso* wdrobił bym był ꝛc. *Futur. Quando hauerò intriso* gdy wdrobię/ ꝛc. Part: Pass. *intriso, a*, wdrobieł/ ła.

Leggere Czytać.

Indicat: præs. *Leggo* Czytam/ ꝛc. Imperf: *leggeuo* czytałem/ ꝛc. Perf: S. *lessi* czytałem dawno/ *leggesti, lesse, legemmo, legeste, lessero*. Perf: C. *ho letto* czytałem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo letto* czytałem był/ ꝛc. *Futur. leggero* będę czytał ꝛc. Imperat. *leggi* czytay/ *legga* &c. Coniunct: præs. *legga* niech czytam/ ꝛc. *leggiamo, legiate, leggano*. Imperf: 1. *legessi* gdy bym czytał ꝛc. Imperf: 2. *leggerei* czytał bym ꝛc. Præt: perf. *habbia letto* gdy bym czytał teraz/ ꝛc. Plusquam perf:

perf: 1. *hauessi letto* gdy bym był czytał/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei letto* czytał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò letto* gdy przeczytam ꝛc. Part: Pass. *letto, a,* czytał/ ło.

Luccère Swiećić.

Indicat: præs. *Luccio* Swiecze sie/ ꝛc. Imperf: *luceuo* świećiłem sie/ ꝛc. Perf: S. *lussi* świećiłem sie dawno/ ꝛc. Perf: C. y Plusquamperf: niema/ Futur. *lucerò* będę sie świećił / ꝛc. Imperat. *lucci* świeć sie/ cæteris caret.

Mettère Stawiać/ sadzać.

Indicat: præs. *Metto* Stawiam/ ꝛc. Imperf: *metteuo* postawiłem/ ꝛc. Perf: S. *messii* postawiłem dawno/ *metesti, messe, metemmo, meteste, messero.* Perf: C. *ho messo* postawiłem teraz/ ꝛc Plusquamperf: *haueuo messo* postawiłem był/ ꝛc. Futur. *metterò* będę stawiał/ ꝛc. Imperat: *metti* staw lub stawiay ꝛc. Coniunct: præs. *metta* niech postawię/ ꝛc. Imperf: 1. *metessi* gdy bym postawił ꝛc. Imperf: 2. *metterei* postawił bym/ ꝛc. Præt: perf: *habbia messo* gdy bym postawił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi messo* gdy bym był postawił/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei messo* postawił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò messo* gdy postawię/ ꝛc. Part: Pass. *messo, a,* postawił/ á.

Mordere Kąsać.

Indicat: præs. *Mordo* Kąsam/ ꝛc. Imperf: *mordeuo* kąsałem/ ꝛc. Perf: S. *morsi* ukąsiłem dawno/ *mordesti, morse, mordemmo, mordeste, morsero.* Perf: C. *ho morso* ukąsiłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo morso* ukąsiłem był/ ꝛc.

Futur.

Futur. *mordero* będę kąsał / ꝛc. Imperat: *mordi* kąsay *morda*,&c. Coniunct: præſ. *morda* niech vkąſe / ꝛc. Imperf: 1. *mordeſſi* gdy bym vkąſił ꝛc. Imperf: 2 *morderei* vkąſił bym / ꝛc. Præt: perf: *habbia morſo* gdy bym vkąſił teraz / ꝛc. Pluſquamper: 1 *haueſſi morſo* gdy bym vkąſił był / ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei morſo* vkąſił bym był ꝛc. Futur. *Quando hauerò morſo* gdy vkąſę / ꝛc. Part: Paſſ. *morſo, a,* vkąſił / á.

Mungere Doić.

Indicat: præſ. *Mungo* Doię ꝛc. Imperf: *mungeuo* doiłem / ꝛc. Perf: S. *munſi*, doiłem dawno *mungeſti, munſe, mungemmo, mungeſte, munſero*. Perf: C. *ho munto* doiłem teraz / ꝛc. Pluſquamperf: *haueuo munto* doiłē był / ꝛc. Futur. *mungerò* będę doił / ꝛc. Imperat. *mungi* doy / *munga*, &c. Coniunct: præſ. *munga* niech doię / ꝛc Imperf: 1. *mungeſſi* gdy bym doił ꝛc. Imperf: 2. *mungerei* doił bym ꝛc. Præt: perf. *habbia munto* gdy bym doił teraz / ꝛc. Pluſquamperf: 1. *haueſſi munto* gdy bym był doił ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei munto* doił bym był ꝛc. Futur. *Quando hauerò munto* gdy wydoię / ꝛc. Part: Paſſ. *munto, a,* doiet / ta.

Mouēre Ruszać.

Indicat: præſ, *Mouo* Ruszam / ꝛc. Imperf: *moueuo* ruszałem / ꝛc. Perf: S. *moſſi* ruszałem dawno / *moueſti, moſſe, mouemmo, moueſte, moſſero*. Perf: C. *ho moſſo* ruszałem teraz / ꝛc. Pluſquam perf. *hauēuo moſſo* ruszałem był / ꝛc. Futur. *mouerò* będę ruszał / ꝛc. Imperat. *moui* ruszay / ꝛc. Coniunct: præſ. *moua* niech ruszam / ꝛc. Imperf: 1. *mo-*

1. *mouessi* gdy bym tuszał/ etc. Imperf: 2. *mouerei* tuszał bym/ etc. Præt: perf. *habbia mosso* gdy bym tuszał teraz/ etc. Plusquamperf: 1. *hauessi mosso* gdy bym był tuszał/ etc. Plusquamperf: 2. *hauerei mosso* tuszał bym był/ etc. Futur. *Quando hauerò mosso* gdy tuszę/ etc. Part: Pass. *mosso, a*, tuszył/ła. Nascere Vrodzić się.

Indicat: præs. *Nasco* Rodzę się/ etc. Imperf: *nasceuo* rodziłem się/ etc. Perf: S. *nacqui* narodziłem się dawno/ *nascesti, nacque, nascemmo, nasceste, nacquero*. Perf: C. *son nato* narodziłem się teraz etc. Plusquamperf: *ero nato* narodziłem się był etc. Futur. *nascerò* będę się rodził/ etc. Imperat. *nasci* rodź się/ *nasca* &c. Coniunct: præs. *nasca* niech się narodzę/ etc. Imperf: 1. *nascessi* gdy bym się narodził etc. Imperf: 2. *nascerei* narodził bym się/ etc. Præt: perf. *sia nato* gdy bym się narodził teraz/ etc. Plusquamperf: 1. *fossi nato* gdy bym się był narodził etc. Plusquamperf: 2. *sarei nato* narodził bym się był etc. Futur. *Quando sarò nato* gdy się narodzę/ etc. Part: Pass. *nato, a*, narodził się/ła się. Nocere Szkodzić.

Indicat: præs. *Nocio* lub *nuoco* Szkodzę/ *nuoci, nuoce, nociamo, nocete, nuocono*. Imperf. *noceuo* szkodziłem/ etc. Perf: S. *nocqui* szkodziłem dawno/ *nocesti, nocque, nocemmo, noceste, nocquero*. Perf: C. *ho nociuto* szkodziłem teraz etc. Plusquam perf: *haueuo nociuto* szkodziłem kiedyś dawno/ etc. Futur. *nocerò* zaszkodzę/ lub będę szkodził/ etc. Imperat. *nuoci tu* szkodź/ etc. Coniunct: præs. *jo nuoca* lub *nocia* chcę abo niech szkodzę/ *nuoca,*

oca, nuoca, nociamo, nociate, nuocano. Imperf: *nocessi* gdy bym ßkodził ꝛc. Imperf: 2. *nocerei* lu *noceria* ßkodził bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia nociu to* niech bym ßkodził teraz/ ꝛc. Plusquamperf. 1 *hauessi nociuto* gdybym był ßkodził kiedyś dawn ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei nociuto* ßkodził bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò nociuto* gdy będ ßkodził/ ꝛc. Part: Paſſ: *nociuto, a,* ßkodził/ ło.

Offendere Obrażić.

Indicat: præſ. *Offendo* Obrażam ꝛc. Imper *offendeuo* obrażiłem/ ꝛc. Perf: S. *offesi* obrażiłe dawno/ *offendesti, offese, offendemmo, offendeste offesero.* Perf: C. *hò offeso* obrażiłem teraz/ ꝛ Plusquamperf: *haueuo offeso* obrażiłem był/ ꝛ Futur. *offenderò* będę obrażał ꝛc. Imperat. *offen di* obrażay/ ꝛc. Coniunct: præſ. *offenda* niech bráżę/ ꝛc. Imperf: 1. *offendessi* gdy bym obraż ꝛc. Imper: 2. *offenderei* obrażił bym/ ꝛc. Præ perf. *habbia offeso* gdy bym obrażił ꝛc. Plusqua perf: 1. *hauessi offeso* gdy bym obrażił był/ ꝛ Plusquamperf: 2. *hauerei offeso* obrażił bym b ꝛc. Futur. *Quando hauerò offeso* gdy obrażę/ ꝛ Part: Paſſ. *offeso. a,* obrażił/ ło.

Pascere Paść.

Indicat. præſ. *Pasco* Paſę/ ꝛc. Imperf: *pa ceuo* paſłem ꝛc. Perf: S. niema. Perf: C. *hò pa ciuto* paſłem teraz ꝛc. Plusquamperf. *haueuo pa ciuto* paſłem był/ ꝛc. Futur. *pascerò* będę paſł ꝛ Imperat. *pasci* paś/ *pasca, pasciamo, pascete, p scano.* Coniunct: præſ. *pasca* niech paſę/ ꝛc. In perf: 1. *pascessi* gdy bym paſł/ ꝛc. Imperf: 2. *p scerei*

scerei paſt bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia pasciuto* gdy bym paſł teraz/ ꝛc. Plusquamperf. 1. *hauessi pasciuto* gdy bym paſł był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei pasciuto* paſł bym był/ ꝛc. Futur, *Quando hauero pasciuto* gdy będę paſł/ ꝛc. Part: Paſſ. *pasciuto, a*, paſł/ ta.

Pendere Wiśieć.

Indicat: præſ. *Pendo* Wiſzę ꝛc. Imperf. *pendeuo* wiśiałem ꝛc. Perf: S. *pesi* wiśiałem dawno/ *pendesti, pese, pendemmo, pendeste, pesero*, Perf: C. *ho peso* lub *penduto* wiśiałem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo peso* wiśiałem był/ ꝛc. Futur. *pendero* będę wiśiał/ ꝛc. Imperat. *pendi* wiś/ ꝛc. Coniunct: præſ. *penda* niech wiſzę/ ꝛc. Imperf: 1. *pendessi* gdy bym wiśiał ꝛc. Imperf: 2. *penderei* wiśiał bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia peso* gdy bym wiśiał teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi peso* gdy bym wiśiał był / ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei peso* wiśiał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò peso* gdy zawiſnę/ ꝛc. Part: Paſſ. *peso, a*, wiśiał/ ta.

Percottere Bić.

Indicat: præſ. *Percuotto* Biję/ *percuotti, percuotte, percottiamo, percottete, percuottono.* Imperf. *percotteuo* biłem/ ꝛc. Perf: S. *percossi* biłem dawno/ *percottesti, percosse, percottemmo, percoteste, percossero.* Perf: C. *ho percosso* vderzyłem teraz ꝛc. Plusquamperf: *haueuo percosso* vderzyłem był ꝛc. Futur. *percotterò* będę bił/ ꝛc. Imperat. *percuotti* biy lub vderz / ꝛc. Coniunct: præſ. *percuotta* niech bije lub vderzę/ ꝛc. Imperf: 1. *percottessi* gdy bym vderzył/ ꝛc. Imperf: 2. *percotte-*

 rei

rei vderzył bym/ ꝛc. Præt: 2 perf. *habbia percosso* gdy bym vderzył teraz ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi percosso* gdy bym był vderzył/ ꝛc. Plusquam perf: 2. *hauerei percosso* vderzył bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauero percosso* gdy vderzę/ ꝛc. Part: Pass. *percosso, a,* vderzył/ ła.

Perdere. Gubić.

Indicat: præs. *Perdo* Gubię/ ꝛc. Imperf: *perdeuo* zgubiłem/ ꝛc. Perf: S. *persi* zgubiłem dawno/ *perdesti, perse, perdemmo, perdeste, persero,* Perf: C. *ho perso* zgubiłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo perso* zgubiłem był/ ꝛc. Futur. *perderò* będę gubił/ ꝛc. Imperat: *perdi* zgub/ ꝛc. Coniunct: præs. *perda* choć zgubię/ ꝛc. Imperf: 1. *perdessi* gdy bym zgubił/ ꝛc. Imperf: 2. *perderei* zgubił bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia perso* gdy bym zgubił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi perso* gdy bym zgubił był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *heuerei perso* zgubił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò perso* gdy zgubię/ ꝛc. Part: Pass. *perso, a,* zgubił/ ła.

Piouere Deszcz padáć/ Impersonale Neutrum, *tylko ma trzecią osobę w máley liczbie, we wszytkich osobách, y czásách:* iáko to.

Indicat: præs. *Pioue* Páda deszcz ꝛc. Imperf: *piouena* pádał deszcz/ ꝛc. Perf: S. *piouette* pádał deszcz dawno ꝛc. Perf: C. *ha piouuto* pádał deszcz dopiero/ ꝛc. Plusquamperf: *haueua piouuto* pádał był deszcz/ ꝛc. Futur. *piouerà* będzie deszcz pádał/ ꝛc. Imperat. *pioua* niech deszcz páda/ ꝛc. Coniunct: præs. *pioua* niech lub choć páda deszcz ꝛc.

rc. Imperf: 1. *piouesse* gdy by deszcz padał/ rc. Imperf: 2. *piouerebbe* padał by deszcz/ rc. Præt: perf. *habbia piouuto* choć teraz deszcz padał/ rc. Plusquamperf: 1. *hauesse piouuto* gdy by był deszcz padał/ rc. Plusquamperf: 2. *hauerebbe piouuto* padał by był deszcz/ rc. Futur. *Quando hauerà piouuto* gdy będzie deszcz padał/ rc. Part: Pass. *piouuto*, padał deszcz. *Według ktorego wszytkie inne słowa nieosobiste* Neutra *staczać możesz.*

Piangère Płakać.

Indicat: præs. *Piango* Płacze/ rc. Imperf: *piangeuo* płakałem/ rc. Perf: S. *piansi* płakałem dawno/ *piangesti, pianse, piangemmo, piangeste, piansero.* Perf: C. *ho pianto* płakałem teraz/ rc. Plusquamperf: *haueuo pianto* płakałem był/ rc. Futur. *piangerò* będę płakał/ rc. Imperat: *piangi* płacz/ *pianga* niech płacze rc. Coniunct: præs. *pianga* niech płacze/ rc. Imperf: 1. *piangessi* gdy bym płakał rc. Imperf: 2. *piangerei* płakał bym rc. Præt: perf. *habbia pianto* gdy bym płakał teraz/ rc. Plusquamperf: 1. *hauessi pianto* gdy bym płakał był/ rc. Plusquamperf: 2. *hauerei pianto* płakał bym był/ rc. Futur. *Quando piangerò* gdy będę płakał rc. Part: Pass. *pianto, a,* płakał/ ła.

Porgère Podać.

Indicat: præs. *Porgo* Podaję/ rc. Imperf: *porgeuo* podałem/ rc. Perf: S. *porsi* podałem dawno/ *porgesti, porse, porgemmo, porgeste, porsero.* Perf: C. *ho porto,* podałem teraz/ rc. Plusquam perf. *haueuo porto* podałem był rc. Futur. *porgerò* będę podawał rc. Imperat. *porgi* podaj *porga, &c.*

ga, &c. Coniunct: præs. *porga* niech podam/ ꝛc. Imperf: 1. *porgessi* gdy bym podał ꝛc. Imperf: 2. *porgerei* podał bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia porto* gdy bym podał teraz ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi porto* gdy bym podał był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei porto* podał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò porto* gdy podam/ ꝛc. Part: Pass. *porto, a,* podał/ ło.

Porre lub ponere Kłáść.

Indicat: præs. *Pongo* Kłádę/ ꝛc. Imperf. *poneuo* kładłem lub położyłem/ ꝛc. Perf: S. *posi* położyłem dawno/ *ponesti, pose, ponemmo, poneste, posero*. Perf: C. *ho posto* położyłem teraz / ꝛc. Plusquamperf: *haueuo posto* położyłem był / ꝛc. Futur. *porrò* lub *ponerò* będę kładł lub położę ꝛc. Imperat. *poni* połóż/ *ponga, poniamo, ponete, pongano*. Coniunct: præs. *ponga* niech położę/ ꝛc. Imperf: 1. *ponessi* gdy bym położył/ ꝛc. Imperf: 2. *porrei* lub *ponerei* położył bym ꝛc. Præt: perf. *habbia posto* gdy bym położył teraz ꝛc. Plusquam perf: 1. *hauessi posto* położył bym był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei posto* położył bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò posto* gdy położę ꝛc. Part: Pass. *posto, a,* położył/ ło.

Premere Wyćiskáć.

Indicat: præs. *Premo* Wyćiskam ꝛc. Imperf: *premeuo* wyćisnąłem/ ꝛc. Perf: S. *pressi* wyćisnąłem dawno/ *premesti, presse, prememmo, premeste, pressero*. Perf: C. *ho presso* wyćisnąłem teraz ꝛc. Plusquamperf: *haueuo presso* wyćisnąłem był ꝛc. Futur. *premerò* będę wyćiskał/ ꝛc. Imperat.

pre-

emi wyćiśniy ꝛc. Coniunct: præſ. *prema* niech wyćiſnę/ ꝛc. Imperf: 1. *premeſſi* gdy bym wyćiſnął/ ꝛc. Imperf: 2. *premerei* wyćiſnąłbym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia preſſo* gdy bym wyćiſnął teraz. Pluſquamperf: 1. *haueſſi preſſo* gdy bym wyćiſnął był/ ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei preſſo* wyćiſnął bym był ꝛc. Futur. *Quando hauerò preſſo* gdy wyćiſnę ꝛc. Part: Paſſ. *preſſo, a,* wyćiſnął/ łá.

Prendere Wźiąć/ lub bráć.

Indicat: præſ. *Prendo* Biorę/ ꝛc. Imperf: *prendeuo* brałem ꝛc. Perf: S. *preſi* brałem dawno/ *prendeſti, preſe, prendemmo, prendeſte, preſero.* Perf: C. *ho preſo* brałem teraz ꝛc. Pluſquamperf: *haueuo preſo* brałem był/ ꝛc. Futur. *prenderò* będę brał ꝛc. Imperat. *prendi* bierz ꝛc. Coniunct: præſ. *prenda* niech biorę/ ꝛc. Imperf: 1. *prendeſſi* gdy bym brał ꝛc. Imperf: 2. *prenderei* brał bym. Præt: perf. *habbia preſo* gdy bym brał teraz. Pluſquamperf: 1. *haueſſi preſo* gdy bym był brał ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei preſo* brał bym był ꝛc. Futur, *Quando hauerò preſo* gdy wezmę ꝛc. Part: Paſſ. *preſo, a,* brał/ łá.

Protegere Bronić.

Indicat: præſ. *Proteggo* Bronię ꝛc. Imperf: *protegeuo* broniłem ꝛc. Perf: S. *proteſſi* broniłem dawno/ *protegeſti, proteſſe, protegemmo, protegeſte, proteſſero.* Perf: C. *ho protetto* broniłem teraz. Pluſquamperf: *haueuo protetto* broniłem był. Futur. *proteggero* będę bronił/ ꝛc. Imperat. *proteggi* broń ꝛc. Coniunct: præſ. *protegga* niech bronię/ ꝛc. Imperf: 1. *protegeſſi* gdy bym bronił

ꝛc.

ꝛc. Imperf: 2. *proteggerei* broniłbym ꝛc. Præt: perf: *habbia protetto* gdy bym bronił teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *haueſſi protetto* gdy bym bronił był ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei protetto* bronił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò protetto* gdy będę bronił ꝛc. Part: Paſſ. *protetto, a,* broniły/ łá.

Pũngëre Kłoć.

Indicat: præſ. *Pungo* Kolę/ ꝛc. Imperf. *pungeuo* kłołem/ ꝛc. Perf: S. *punſi* kłołem dawno / *pungeſti*, *punſe*, *pungemmo*, *pungeſte*, *punſero*. Perf: C. *ho punto* kłołem teraz ꝛc. Plusquamperf: *haueuo punto* kłołem był/ ꝛc. Futur. *pungerò* będę kłoł/ ꝛc. Imperat: *pungi* kol/ *punga* niech kole/ ꝛc. Coniunct: præſ. *punga* niech kole / ꝛc. Imperf: 1. *pungeſſi* gdy bym kłoł/ ꝛc. Imperf: 2. *pungerei* kłołbym / ꝛc. Præt: perf. *babbia punto* gdy bym kłoł teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *haueſſi punto* gdy bym kłoł był ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei punto* kłoł bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò punto* gdy zákolę / ꝛc. Part: Paſſ. *punto, a,* kłoł/ łá.

Radëre Golić.

Indicat: præſ. *Rado* Golę/ ꝛc. Imperf: *radeuo* goliłem/ ꝛc. Perf: S. *raſi* goliłem dawno/ *radeſti*, *raſe*, *rademmo*, *radeſte*, *raſero*. Perf: C. *ho raſo* goliłem dawno/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo raſo* goliłem był/ ꝛc. Futur. *raderò* będę golił / ꝛc. Imperat. *radi* gol ꝛc. Coniunct: præſ. *rada* niech golę/ ꝛc. Imperf: 1. *radeſſi* gdy bym golił ꝛc. Imperf: 2. *raderei* golił bym/ ꝛc. Præt: perf *babbia raſo* gdy bym golił teraz ꝛc. Plusquamperf: 1. *haueſſi*

uessi raso gdy bym golił był / ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei raso* golił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò raso* gdy ogolę/ ꝛc. Part: Pass. *raso, a.* golił/ ła.

Reggere Rządźić.

Indicat: præs. *Reggo* Rządzę/ ꝛc. Imperf: *reggeuo* rządziłem/ ꝛc. Perf: S. *ressi* rządziłem dawno/ *reggesti, resse, reggemmo, reggeste, ressero.* Perf: C. *ho retto* rządziłem teraz/ ꝛc. Plusquam perf: *haueuo retto* rządziłem był/ ꝛc. Futur. *reggerò* będę rządził/ꝛc. Imperat. *reggi* rządź/ *regga* niech rządźi/ ꝛc. Coniunct: præs. *regga* niech rządzę/ ꝛc. Imperf: 1. *reggessi* gdy bym rządził ꝛc. Imperf: 2. *reggerei* rządził bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia retto* gdy bym rządził teraz ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi retto* gdy bym był rządził ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei retto* rządził bym był ꝛc. Futur. *Quando hauerò retto* gdy rządźić będę ꝛc. Part: Pass. *retto, a,* rządźił/ ła.

Rendere Oddać/ wroćić.

Indicat: præs. *Rendo* Wracam/ ꝛc. Imperf: *rendeuo* wroćiłem/ ꝛc. Perf: S. *resi* wroćiłem dawno/ *rendesti, rese, rendemmo rendeste, resero.* Perf: C. *ho reso* wroćiłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo reso* wroćiłem był/ ꝛc. Futur. *renderò* wrocę/ ꝛc. Imperat. *rendi* wroć/ꝛc. Coniuct: præs. *renda* niech wrocę/ ꝛc. Imperf: 1. *rendessi* gdy bym wroćił/ ꝛc. Imperf: 2. *renderei* wroćił bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia reso* gdy bym wroćił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi reso* gdy bym wroćił był / ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei reso*

wrócił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò riso* gdy wrocę/ ꝛc. Part: Paſſ. *reſo, a,* wrócił/ a.

Ridere Smiać ſię.

Indicat: præſ. *Rido* Smieię ſię ꝛc. Imperf: *rideuo* śmiałem ſię/ ꝛc. Perf: S. *riſi* śmiałem ſię dawno/ *rideſti, riſe, ridemmo, rideſte, riſero.* Perf: C. *ho riſo* śmiałem ſię teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: *haueuo riſo* śmiałem ſię był/ ꝛc. Futur. *riderò* będę ſię śmiał ꝛc. Imperat. *ridi* śmiey ſię ꝛc. Coniunct: præſ. *rida* niech ſię śmieię/ ꝛc. Imperf: 1. *rideſſi* gdy bym ſię śmiał/ ꝛc. Imperf: 2. *riderei* śmiał bym ſię ꝛc. Prætː perf. *habbia riſo* gdy bym ſię śmiał teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. *haueſſi riſo* gdy bym ſię śmiał był/ ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei riſo* śmiał bym ſię był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò riſo* gdy ſię śmiać będę/ ꝛc. Part: Paſſ. *riſo, a,* śmiał/ ła.

Riflettere Wzgląd mieć/ lub oglądać ſię.

Indicat: præſ. *Rifletto* Oglądam ſię/ ꝛc. Imperf: *rifletteuo* oglądałem ſię/ ꝛc. Perf: S. *rifleſſi* oglądałem ſię dawno/ *rifleteſti, rifleſſe, riflettemmo, rifletteſte, rifleſſero* Perf: C. *ho rifleſſo* oglądałem ſię teraz ꝛc. Pluſquamperf: *haueuo rifleſſo* oglądałem ſię był/ ꝛc. Futur. *rifletterò* będę ſię oglądał ꝛc. Imperat: *rifletti* oglądaj ſię/ ꝛc. Coniunct: præſ. *rifletta* niech ſię oglądam/ ꝛc. Imperf: 1. *riflettеſſi* gdy bym ſię oglądał ꝛc. Imperf: 2. *rifletterei* oglądał bym ſię ꝛc. Prætːperf. *habbia rifleſſo* gdy bym ſię oglądał teraz/ ꝛc. Pluſquam perf: 1. *haueſſi rifleſſo* gdy bym ſię oglądał był ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei rifleſſo* oglądał bym

ſie był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò riſleſſo* gdy ſię bedę oglądał/ ꝛc. Part. Paſſ. *riſleſſo, a,* oglądał ſie/ łá.

Riſoluere Rozwiezowáć.

Indicat. præſ. *Riſoluo* Rozwiezuię/ ꝛc. Imperf. *riſolueuo* rozwiązałem/ ꝛc. Perf. S. *riſolſi* rozwiązałem dawno/ *riſolueſti, riſolſe, riſoluemmo, riſolueſte, riſolſero.* Perf. C. *hò riſolto* rozwiązałem teraz ꝛc. Pluſquamperf. *haueuo riſolto* rozwiązałem był/ ꝛc. Futur. *riſoluerò* rozwiąże ꝛc. Imperat. *riſolui* rozwiąż ꝛc. Coniunct. præſ. *riſolua* niech rozwiąże ꝛc. Imperf. 1. *riſolueſſi* gdy bym rozwiązał ꝛc. Imperf. 2. *riſoluerei* rozwiązał bym/ ꝛc. Præt. perf. *habbia riſolto* gdy bym rozwiązał teraz/ ꝛc. Pluſquamperf. 1. *haueſſi riſolto* gdy bym rozwiązał był/ ꝛc. Pluſquamperf. 2. *hauerei riſolto* rozwiązał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò riſolto* gdy rozwiąże/ ꝛc. Part. Paſſ. *riſolto, a,* rozwiązał/ łá.

Riſpondere Odpowiádáć.

Indicat. præſ. *Riſpondo* Odpowiádam/ ꝛc. Imperf. *riſpondeuo* odpowiedziałem/ ꝛc. Perf. S. *riſpoſi* odpowiedziałem dawno/ *riſpondeſti, riſpoſe, riſpondemmo, riſpondeſte, riſpoſero.* Perf. C. *hò riſpoſto* odpowiedziałem teraz ꝛc. Pluſquamperf. *haueuo riſpoſto* odpowiedziałem był / ꝛc. Futur. *riſponderò* będę odpowiedał ꝛc. Imperat. *riſpondi* odpowiedz ꝛc. Coniunct. præſ. *riſponda* niech odpowiem ꝛc. Imperf. 1. *riſpondeſſi* gdy bym odpowiedział/ ꝛc. Imperf. 2. *riſponderei* odpowiedział bym ꝛc. Præt. perf. *habbia riſpoſto* gdy bym

odpowiedział teraz/ rc. Plusquamperf: 1: *hauessi risposto* gdy bym odpowiedział był/ rc. Plusquamperf: 2. *hauerei risposto* odpowiedział bym był/ rc. Futur. *Quando hauerò risposto* gdy odpowiem/ rc. Part: Pass. *risposto, a,* odpowiedział / ła.

Rodère Gryść.

Indicat: præſ. *Rodo* Gryzę/ rc. Imperf: *rodeuo* gryzłem/ rc. Perf: S. *rosi* gryzłem dawno/ *rodesti, rose, rodemmo, rodeste, rosero*. Perf: C. *ho roso* gryzłem teraz/ rc. Plusquamperf: *haueuo roso* gryzłem był/ rc. Futur. *roderò* będę gryzł/ rc. Imperat. *rodi* gryź rc. Coniuct: præſ. *roda* niech gryzę/ rc. Imperf: 1. *rodessi* gdy bym gryzł/ rc. Imperf: 2. *roderei* gryzł bym rc. Præt: perf. *habbia roso* gdy bym gryzł teraz/ rc. Plusquamperf: 1. *hauessi roso* gdy bym był gryzł/ rc. Plusquamperf: 2. *hauerei roso* gryzł bym był/ rc. Futur. *Quando hauerò roso* gdy będę gryzł rc. Part: Pass. *roso, a,* gryzł/ ła.

Rompère Przerywać.

Indicat: præſ. *Rompo* Przerywam/ rc. Imperf: *rompeuo* przerwałem/ rc. Perf: S. *ruppi* przerwałem dawno/ *rompesti, ruppe, rompemmo, rompeste, ruppero*. Perf: C. *ho rotto* przerwałem teraz/ rc. Plusquamperf: *haueuo rotto* przerwałem był/ rc. Futur. *romperò* będę przerywał/ rc. Imperat: *rompi* przerwi / rc. Coniunct: præſ. *rompa* niech przerwę/ rc. Imperf: 1. *rompessi* gdy bym przerwał/ rc. Imperf: 2. *romperei* przerwał bym/ rc. Præt: perf. *habbia rotto* gdy bym przerwał

wał teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *haueßi rotto* gdy bym był przerwał/ &c. Plusquamperf: 2. *hauerei rotto* przerwał bym był/ &c. Futur. *Quando haverò rotto* gdy przerwę/ &c. Part: Pass. *rotto, a,* przerwał/ &c.

Scendere Z śiadáć.

Indicat: præs. *Scendo* Z śiadam &c. Imperf: *scendeuo* z śiadłem &c. Perf: S *scesi* z śiadłem dawno/ *scendesti, scese, scendemmo, scendeste, scesero.* Perf: C. *son sceso* z śiadłem teraz &c. Plusquamperf: *ero sceso* z śiadłem był/ &c. Futur. *scenderò* z śiądę &c. Imperat: *scendi* z śiądź &c. Coniunct: præs: *scenda* niech z śiądę &c. Imperf: 1. *scendeßi* gdy bym z śiadł &c. Imperf: 2. *scenderei* z śiadł bym/ &c. Præt: perf: *sia sceso* gdy bym z śiadł teraz &c. Plusquamperf: 1. *foßi sceso* gdy bym był śiadł/ &c. Plusquamperf: 2. *sarei sceso* z śiadł bym był &c. Futur. *Quando sarò sceso* gdy z śiądę &c. Part: Pass. *sceso, a,* z śiadł/ &c.

Scegliere lub *scerre* Wybráć/ obráć.

Indicat: præs. *Scelgo* Wybieram/ *scegli, sceglie, scegliamo, scegliete, scegliono.* Imperf. *sceglieuo* wybrałem &c. Perf: S *scelsi* wybrałem dawno/ *scegliesti, scielse, scegliemmo, sceglieste, scelsero.* Perf: C. *ho scelto* wybrałem teraz &c. Plusquamperf: *haueuo scelto* wybrałem był/ &c. Futur. *sceglierò* lub *scerrò* będę wybierał/ &c. Imperat. *scegli* wybierz/ *scelga* niech wybierze &c. Coniunct: præs: *scelga* niech wybiorę/ *scelga, scelga, scegliamo, scegliate, scelgano.* Imperf: 1. *scegließi* gdy bym

bym wybrał / &c. Imperf: 2. *sceglierei* wybrał bym/ &c. Præt: perf. *habbia scelto* gdy bym wybrał teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *haueſſi scelto* gdy bym był wybrał / &c. Plusquamperf: 2. *hauerei scelto* wybrał bym był/ &c. Futur. *Quando hauerò scelto* gdy wybiorę / &c. Part: Paſſ. *scelto, a,* wybrał / ła.

Sciogliére Odwiązáć.

Indicat: præſ. *Sciolgo* Odwiezuię/ &c. Imperf: *scioglieuo* odwiązałem &c. Perf: S. *sciolſi* odwiązałem dawno/ *sciogliesti, sciolse, sciogliemmo, scioglieste, sciolsero.* Perf: C. *ho sciolto* odwiązałem teraz &c. Plusquamperf: *haueuo sciolto* odwiązałem był &c. Futur. *scioglierò* lub *sciorrò* odwiążę &c. Imperat: *sciogli* odwiąż / *sciolga, sciogliamo, sciogliete. sciolgano.* Coniunct: præſ. *sciolga* niech odwiąże/ &c. Imperf: 1. *scioglieſſi* gdy bym odwiązał/ &c. Imperf: 2. *scioglierei* lub *sciorrei* odwiązał bym/ &c. Præt: perf. *habbia sciolto* gdy bym odwiązał teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *haueſſi sciolto* gdy bym był odwiązał/ &c. Plusquam perf. 2. *hauerei sciolto* odwiązał bym był/ &c. Futur. *Quando hauerò sciolto* gdy odwiążę &c. Part: Paſſ. *sciolto, a,* odwiązał/ ła.

Scuotére Trząść.

Indicat: præſ. *Scuoto* Trzęſę/ *scuoti. scuote, scotiamo, scotete, scuotono.* Imperf. *scoteuo* trząſłem/ &c. Perf: S. *scoſſi* trząſłem dawno/ *scoteſti, scoſſe, scotemmo, scoteste, scoſsero.* Perf: C. *ho scoſſo* trząſłem teraz/ &c. Plusquamperf: *haueuo scoſſo* trząſłem był/ &c. Futur. *scoterò* będę trząſł / &c.

Impe-

Imperat: *scuoti* trzęś/ *scuota* niech trzęśie/ *scotiamo*, *scotete*, *scuotano*. Coniunct: præſ. *scuota* niech trzęſie/ *scuota*, *scuota*, *scotiamo*, *scotiate*, *scuotano*. Imperf: 1. *scoteſſi* gdy bym trząſł/ ꝛc. Imperf: 2. *scoterei* trząſł bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia scoſſo* gdy bym trząſł teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. *haueſſi scoſſo* gdy bym był trząſł/ ꝛc. pluſquamperf: 2. *hauerei scoſſo* trząſł bym był ꝛc. Futur. *Quando hauero scoſſo* gdy trząſnę/ ꝛc. Part: Paſſ. *scoſſo*, *a*, trząſł/ ło.

Spargère Rozrzucáć.

Indcat: præſ. *Spargo* Rozrzucam ꝛc. Imperf: *spargeuo* rozrzucíłem/ ꝛc. Perf: S. *sparſi* rozrzucíłem dawno/ *spargeſti*, *sparſe*, *spargemmo*, *spargeſte*, *sparſero*. Perf: C. *ho sparſo* rozrzucíłem teraz ꝛc. Pluſquamperf: *haueuo sparſo* rozrzucíłem był ꝛc. Futur. *spargerò* będę rozrzucał/ ꝛc. Imperat: *spargi* rozrzuć/ *sparga* niech rozrzući/ ꝛc. Coniunct: præſ. *sparga* niech rozrzucę/ ꝛc. Imperf: 1. *spargeſſi* gdy bym rozrzućił/ ꝛc. Imperf: 2. *spargerei* rozrzućił bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia sparſo* gdy bym rozrzućił teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. *haueſſi sparſo* gdy bym był rozrzućił ꝛc. Pluſquam perf: 2. *hauerei sparſo* rozrzućił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauero sparſo* gdy rozrzucę ꝛc. Part: Paſſ. *sparſo*, *a*, rozrzućił/ ło.

Spandère Wylać.

Indicat: præſ. *Spando* Wylewam/ ꝛc. Imperf: *spandeuo* wylałem/ ꝛc. perf: S. *spanſi* wylałem dawno/ *spandeſti*, *spanſe*, *spandemmo*, *spandeſte*, *spanſero*. Perf: C. *ho spanto* wylałem teraz ꝛc.

Pluſ-

Plusquamperf: *haueuo spanto* wylałem był / &c. *Futur. spanderò* wyleię lub będę wylewał &c. Imperat: *spandi* wyley / &c. Coniunct: præs. *spanda* niech wyleie / &c. Imperf: 1. *spandessi* gdy bym wylał / &c. Imperf: 2. *spanderei* wylał bym / &c. Præt: perf. *habbia spanto* gdy bym wylał teraz &c. Plusquamperf: 1. *hauessi spanto* gdy bym był wylał / &c. Plusquamperf: 2. *hauerei spanto* wylał bym był / &c Futur. *Quando hauerò spanto* gdy wyleię / &c. Part: Pass. *spanto, a,* wylał / ła.

Spegnère Zągásić.

Indicat: præs. *Spengo* Gaszę / &c. Imperf: *spengeuo* zgásiłem / &c. Perf: S. *spensi* zgásiłem dawno / *spengesti, spense, spengemmo, spengeste, spēnsero.* Perf: C. *ho spento* zgásiłem teraz / &c. Plusquamperf: *haueuo spento* zgásiłem był / &c. *Futur spengerò* będę gásił / &c. Imperat: *spengi* zągaś / *spenga* niech zągási / &c. Coniunct: præs. *spenga* niech zągáśę &c. Imperf: 1. *spengessi* gdy bym zągásił &c. Imper: 2. *spengerei* zagásił bym &c. Præt: perf. *habbia spento* gdy bym zągásił teraz &c. Plusquamperf: 1. *hauessi spento* gdy bym był zągásił &c. Plusquamperf: 2. *hauerei spento* zagásił bym był / &c. Futur. *Quando hauerò spento* gdy zągáśę / &c. Part: Pass *spento, a.* zágásił / ła.

Spendère Wydawáć / lub wydáć.

Indicat: præs. *Spendo* Wydáię &c. Imperf: *spendeuo* wydałem / &c. Perf: S. *spesi* wydałem dawno / *spendesti, spese, spendemmo, spendeste, spesero,* Perf: C. *ho speso* wydałem teraz / &c. Plusquamperf: *haueuo speso* wydałem był / &c. *Futur. spen-*

dero

dero bedę wydawał/ ꝛc. Coniunct: præſ. ſpenda niech wydam ꝛc. Imperf: 1. ſpendeſſi gdy bym wydał ꝛc. Imperf: 2. ſponderei wydał bym ꝛc. Præt: perf. habbia ſpeſo gdy bym wydał teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. haueſſi ſpeſo gdy bym był wydał/ ꝛc. Pluſquamperf: 2. hauerei ſpeſo wydał bym był ꝛc. Futur. Quando hauero ſpeſo gdy wydam ꝛc. Part: Paſſ. ſpeſo, a, wydał/ ła.

Spingere Tracáć.

Indicat: præſ. Spingo Tracam/ ꝛc. Imperf: ſpingeuo tracałem ꝛc. Perf: S. ſpinſi tráciłem dawno / ſpingeſti, ſpinſe, ſpingemmo, ſpingeſte, ſpinſero. Perf: C. ho ſpinto tráciłem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: haueuo ſpinto tráciłem był/ ꝛc. Futur. ſpingerò bedę tracał/ ꝛc. Imperat. ſpingi trać/ ſpinga niech traca / ꝛc. Coniunct: præſ. ſpinga niech tracam ꝛc. Imperf: 1. ſpingeſſi gdy bym tráćił/ ꝛc. Imperf: 2. ſpingerei tráćił bym ꝛc. Præt: perf. habbia ſpinto gdy bym tráćił teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. haueſſi ſpinto gdy bym był tráćił/ ꝛc. Pluſquamperf: 2. hauerei ſpinto tráćił bym był ꝛc. Futur. Quando hauero ſpinto gdy tracę / ꝛc. Part: Paſſ. ſpinto, a, tráćił/ łá.

Stringere Ściſkáć.

Indicat: præſ. Stringo Ściſkam/ ꝛc. Imperf: ſtringeuo ściſkałem ꝛc. Perf: S. ſtrinſi ściſkałem dawno / ſtringeſti, ſtrinſe, ſtringemmo, ſtringeſte, ſtrinſero. Perf: C. ho ſtretto ściſkałem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: haueuo ſtretto ściſkałem był/ ꝛc. Futur. ſtringerò bedę ściſkał ꝛc. Imperat. ſtringi ściſkay/ ꝛc. Coniunct: præſ. ſtringa niech ściſnę ꝛc.

sne/ ꝛc. Imperf: 1. *stringessi* gdy bym ściśnął ꝛc. Imperf: 2. *stringerei* ściśnął bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia stretto* gdy bym ściśnął teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi stretto* gdy bym był ściśnął ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei stretto* ściśnął bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauero stretto* gdy ściśnę/ ꝛc. Part: Pass. *stretto, a,* ściśnął/ ło.

Struggere Stapiáć.

Indicat: præs. *Struggo* Stapiam ꝛc. Imperf; *struggeuo* stapiałem/ ꝛc. Perf: S. *strussi* stopiłem dawno/ *struggesti, strusse, struggemmo, struggeste, strussero.* Perf: C. *ho strutto* stopiłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo strutto* stopiłem był/ ꝛc. Futur. *struggerò* będę stapiał ꝛc. Imperat. *struggi* stopy ꝛc. Coniunct: præs. *strugga* niech stopię ꝛc. Imperf: 1. *struggessi* gdy bym stopił/ ꝛc. Imperf: 2. *struggerei* stopił bym ꝛc. Præt: perf. *habbia strutto* gdy bym stopił teraz / ꝛc. Plusquam perf: 1. *hauessi strutto* gdy bym stopił był ꝛc. Plusquamperf 2. *hauerei strutto* stopił bym był ꝛc. Futur. *Quando hauerò strutto* gdy stopię/ ꝛc. Part: Pass. *strutto, a.* stopił/ ło.

Suegliere Pleć.

Indicat: præs. *Sueglio* Plewię ꝛc. Imperf: *suglieuo* plewiłem / ꝛc. Perf: S. *suelsi* plewiłem dawno/ *suelesti, suelse, suelemmo, sueleste, suelsero.* Perf: C. *ho suelto* plewiłem teraz/ ꝛc. Plusquam perf: *haueuo suelto* plewiłem był/ ꝛc. Futur. *suelerò* będę plewił ꝛc. Imperat. *suegli* pley ꝛc. Coniunct: præs. *sueglia* niech plewię/ ꝛc. Imperf: 1. *sueglessi* gdy bym plewił/ ꝛc. Imperf: 2. *sueglie-*

rei

rei plewł bym ꝛc. Præt: perf. *habbia suelto* gdy bym plewł teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi suelto* gdy bym plewł był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei suelto* plewł bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò suelto* gdy będę plewł/ ꝛc. Part: Pass. *suelto, a,* plewł/ ło.

Tendere Wyćiągać.

Indicat: præs. *Tendo* Wyćiągam ꝛc. Imperf: *tendeuo* wyćiągnąłem ꝛc. Perf: S. *tesi* wyćiągnąłem dawno/ *tendesti, tese, tendemmo, tendeste, tesero.* Perf: C. *ho teso* wyćiągnąłem teraz ꝛc. Plusquamperf: *haueuo teso* wyćiągnąłem był/ ꝛc. Futur. *tenderò* będę wyćiągał ꝛc. Imperat. *tendi* wyćiągay ꝛc. Coniunct: præs. *tenda* niech wyćiągnę ꝛc. Imperf: 1. *tendessi* gdy bym wyćiągnął ꝛc. Imperf: 2. *tenderei* wyćiągnął bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia teso* gdy bym wyćiągnął teraz ꝛc. Plusquã perf: 1. *hauessi teso* gdy bym wyćiągnął był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei teso* wyćiągnął bym był ꝛc. Futur. *Quando hauerò teso* gdy wyćiągnę/ ꝛc. Part: Pass: *teso, a,* wyćiągnął/ ło.

Tessere Tkać.

Indicat: præs. *Tesso* Tkam/ ꝛc. Imperf. *tesseuo* tkałem/ ꝛc. Perf: S. *tessi* tkałem dawno/ *tessesti, tesse, tessemmo, tesseste, tessero.* Perf: C. *ho tessuto* tkałem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo tessuto* tkałem był/ ꝛc. Futur. *tesserò* będę tkać/ ꝛc. Imperat. *tessi* tkay/ ꝛc. Coniunct: præs. *tessa* niech tkam/ ꝛc. Imperf: 1. *tessessi* gdy bym tkał/ ꝛc. Imperf: 2. *tesserei* tkał bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia tessuto* gdy bym tkał teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1.

hauessi tessuto gdy bym tkał był ꝛc. Plusquamperf. 2. *hauerei tessuto* tkał bym był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò tessuto* gdy będę tkać / ꝛc. Part: Pass. *tessuto, a,* tkał / ła.

Tingere Farbowáć.

Indicat. præs. *Tingo* farbuię / ꝛc. Imperf. *tingeuo* farbowałem ꝛc. Perf: S. *tinsi* farbowałem dawno / *tingesti, tinse, tingemmo, tingeste, tinsero.* Perf: C. *ho tinto* vfarbowałem teraz / ꝛc. Plusquamperf. *haueuo tinto* vfarbowałem był ꝛc. Futur. *tingerò* będę farbował / ꝛc. Imperat. *tingi* farbuy / ꝛc. Coniunct: præs. *tinga* niech farbuie ꝛc. Imperf: 1. *tingessi* gdy bym vfarbował / ꝛc. Imperf: 2. *tingerei* vfarbował bym / ꝛc. Præt: perf: *habbia tinto* gdy bym vfarbował teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi tinto* gdy bym vfarbował był ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei tinto* vfarbował bym był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò tinto* gdy vfarbuię / ꝛc. Part: Pass. *tinto, a,* vfarbował / ła.

Togliere lub torre Zdiąć.

Indicat: præs. *Tolgo* lub *toglio* Zdeymuię / ꝛc. Imperf. *toglieuo* zdiąłem / ꝛc. Perf: S. *tolsi* zdiąłem dawno / *togliesti, tolse, togliemmo, togliesti, tolsero.* Perf: C. *ho tolto* zdiąłem teraz / ꝛc. Plusquamperf: *haueuo tolto* zdiąłem był / ꝛc. Futur. *torrò* zdeymę / ꝛc. Imperat. *togli* zdeym ꝛc. Coniunct: præs. *tolga* niech zdeymie / ꝛc. Imperf: 1. *togliessi* gdy bym zdiął / ꝛc. Imper: 2. *torrei* zdiął bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia tolto* gdy bym zdiął teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi tolto* gdy bym

zdiął

zdiał był etc. Plusquamperf: 2. hauerei tolto zdiał bym był etc. Futur: Quando hauerò tolto gdy zdeymę/ etc. Part: Paſſ. tolto, a, zdigły/ ła.

Torcere Kręcić.

Indicat: præſ. Torco Kręcę etc. Imperf. torceuo kręciłem/ etc. Perf: S. torſi kręciłem dawno/ torceſti, torſe, torcemmo, torceſte, torſero. Perf: C. ho torto kręciłem teraz/ etc. Pluſquamperf: haueuo torto kręciłem był etc. Futur. torcerò będę kręcił/ etc. Imperat. torci kręć/ torca niech kręci/ torciamo, torcete, torcano. Coniunct: præſ. torca niech kręcę/ etc. Imperf: 1. torceſſi gdy bym kręcił etc. Imperf: 2. torcerei kręcił bym/ etc. Præt: perf habbia torto gdy bym kręcił teraz/ etc. Pluſquamperf: 1. haueſſi torto gdy bym był kręcił/ etc. Pluſquamperf: 2. hauerei torto kręcił bym był etc. Futur: Quando hauerò torto gdy ukręcę etc. Part: Paſſ. torto, a, kręcił/ ła.

Trarre Ciągnąć.

Indicat: præſ. Traggo Ciągnę/ trai, trae, tragghiamo, traete, traeno. Imperf: traeuo ciągnąłem etc. Perf: S. traſſi ciągnąłem dawno/ traeſti, traſſe, traemmo, traeſte, traſſero. Perf: C. ho tratto ciągnąłem teraz/ etc. Pluſquamperf: haueuo tratto ciągnąłem był/ etc. Futur. trarrò będę ciągnął etc. Imperat. trai ciągniy/ tragga niech ciągnie etc. Coniunct: præſ. Tragga niech lub choć ciągnę/ tragga, tragga, tragghiamo, tragghiate, traggano. Imperf: 1. traeſſi gdy bym ciągnął/ etc. Imperf: 2. trarrei ciągnął bym/ etc. Præt: perf. habbia tratto ciągnął bym teraz/ etc. Pluſquamperf: 1. haueſſi

 tratto

tratto gdy bym ćiągnął był / ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei tratto* ćiągnął bym był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò tratto* gdy pociągnę / ꝛc. Part: Pass. *tratto, a,* ćiągnął / to.

Vincere Zwyćiężyć.

Indicat: præs. *Vinco* Zwyćiężam ꝛc. Imperf: *vinceuo* zwyćiężyłem / ꝛc. Perf: S. *vinsi* zwyćiężyłem dawno / *vincesti, vinse, vincemmo, vinceste, vinsero.* Perf: C. *ho vinto* zwyćiężyłem teraz / ꝛc. Plusquamperf: *haueuo vinto* zwyćiężyłem był ꝛc. Futur. *vincerò* zwyćiężę / ꝛc. Imperat: *vinci* zwyćiężaj / *vinca* niech zwyćięży / ꝛc. Coniunct: præs. *vinca* niech zwyćiężę / ꝛc. Imperf: 1. *vincessi* gdy bym zwyćiężył / ꝛc. Imperf: 2. *vincerei* zwyćiężył bym / ꝛc. Præt: perf. *habbia vinto* gdy bym zwyćiężył teraz ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi vinto* gdy bym zwyćiężył był / ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei vinto* zwyćiężył bym był / ꝛc. Futur. *Quando hauerò vinto* gdy zwyćiężę / ꝛc. Part: Pass. *vinto, a,* zwyćiężył / to.

Viuere Żyć.

Indicat: præs. *Viuo* Żyię / ꝛc. Imperf: *viueuo* żyłem / ꝛc. Perf: S. *vissi* żyłem dawno / *viuesti, visse, viuemmo, viueste, vissero.* Perf: C. *ho vissuto* żyłem teraz / ꝛc. Plusquamperf: *haueuo vissuto* żyłem był ꝛc. Futur. *viuerò* będę żył ꝛc. Imperat: *viui* żyj / ꝛc. Coniunct: præs. *viua* niech żyię ꝛc. Imperf: 1. *viuessi* gdy bym żył ꝛc. Imperf: 2. *viuerei* żył bym ꝛc. Præt: perf. *habbia vissuto* gdy bym żył teraz / ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi vissuto* gdy bym żył był / ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei vissuto*

to

to zył bym był/ &c. Futur. *Quando hauero vissuto* gdy bedę zył/ &c. Part: Pass. *vissuto, a,* zył/ ła.

Vngere Mazać.

Indicat: præs. *Vngo* Mażę/ &c. Imperf. *vngeuo* mázałem/ &c. Perf: S. *vnsi* mazałem dawno/ *vngesti, vnse, vngemmo, vngeste, vnsero,* Perf: C. *ho vnto* mázałem teraz/ &c. Plusquamperf: *haueuo vnto* mázałem był/ &c. Futur. *vngero* bedę mázał/ &c. Imperat: *vngi* maż/ *vnga* niech máże/ &c. Coniunct: præs. *vnga* niech maże/ &c. Imperf: 1. *vngessi* gdy bym mazał / &c. Imperf: 2. *vngerei* mazał bym/ &c. Præt: perf. *habbia vnto* gdy bym mázał teraz / &c. Plusquamperf: 1. *hauessi vnto* gdy bym mazał był/ &c. Plusquamperf: 2. *hauerei vnto* mázał bym był/ &c Futur. *Quando hauero vnto* gdy pomáżę/ &c. Part: Pass. *vnto, a,* mázał / ła.

Volgere Obracáć.

Indicat: præs. *Volgo* Obracam/ &c. Imperf: *volgeuo* obracałem/ &c. Perf: S. *volsi* obracałem dawno / *volgesti, volse, volgemmo, volgeste, volsero.* Perf: C. *ho volto* obracałem teraz &c. Plusquamperf. *haueuo volto* obracałem był/ &c. Futur. *volgero* bedę obracał/ &c. Imperat: *volgi* obracay/ *volga* niech obráca/ &c. Coniunct: præs. *volga* niech obracam/ &c. Imperf: 1. *volgessi* gdy bym obracał/ &c. Imperf: 2. *volgerei* obracał bym/ &c. Præt: perf. *habbia volto* gdy bym obracał teraz/ &c. Plusquamperf: 1. *hauessi volto* gdy bym obracał był/ &c. Plusquamperf: 2. *hauerei volto* obrácał bym był/ &c. Futur, *Quando hauero vol-*

no volto gdy bede obrácał/ ꝛc. Part: Paſſ. *volt*
a, obrácał/ ła.

ANOMALA QVARTÆ CONIVGATIONIS.

Aprire Otworzyć.

Indicat: præſ. *Apro* Otwarzam ꝛc. Imper
aprino otworzyłem/ ꝛc. Perf: S. *aperſi* lub *ap*
otworzyłem dawno/ *apriſti*, *aperſe*, y *apri*, *aprim*
mo, *apriſte*, *aperſero*, lub *apriróno*. Perf: C. *h*
aperto otworzyłem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: *h*
ueuo aperto otworzyłem był/ ꝛc. Futur. *apri*
otworzę/ ꝛc. Imperat: *apri* otworz/ *apra* nie
otworzy/ ꝛc. Coniunct: præſ. *apra* niech otw
rzę/ ꝛc. Imperf: 1. *aperſi* gdy bym otworzył/ ꝛ
Imperf: 2. *aprirei* otworzył bym ꝛc. Præt: per
habbia aperto gdy bym otworzył teraz/ ꝛc. Plu
quamperf: 1. *haueſſi aperto* gdy bym otworzył b
ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei aperto* otworzy
bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauero aperto* gd
otworzę ꝛc. Part: Paſſ. *aperto*, *a*, otworzył/ła.

Coprire Nakryć.

Indicat: præſ. *Cuopro* Nákrywam/ *cuopr*
cuopre, *copriamo*, *coprite*, *cuoprono*. Imperf: *copr*
no nákryłem ꝛc. Per: S. *coperſi* nákryłem dawno
copriſti, *coperſe*, *coprimmo*, *copriſte*, *coperſer*
Perf: C. *ho coperto* nákryłem teraz ꝛc. Pluſquam
perf: *haueuo coperto* nákryłem był/ ꝛc. Futur. *co*
priro nákryię/ ꝛc. Imperat: *cuopri* nákriy/ *cuopr*
niech nákryię/ *copriamo*, *coprite*, *cuoprano*. Con
iunct: præſ. *cuopra* niech nákryię / ꝛc. Imperf:

copriſſi

coprissi gdy bym nákrył/ ꝛc. Imperf: 2. *coprirei* nákrył bym/ ꝛc. Præter: perf. *habbia coperto* gdy bym nákrył teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi coperto* gdy bym nákrył był/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei coperto* nákrył bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò coperto* gdy nákryję/ ꝛc. Part: Pass. *coperto, a.* nákryty/ ta.

Dire Mowić.

Indicat: præs. *Dico* Mowię/ *dici, dice, diciamo, dicete, dicono.* Imperf: *diceuo* mowiłem/ ꝛc. Perf: S. *dissi* mowiłem dawno/ *dicesti, disse, dicemmo, diceste, dissero.* Perf: C. *ho detto* mowiłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *haueuo detto* mowiłem był ꝛc. Futur. *dirò* będę mowił ꝛc. Imperat: *dici* mow ꝛc. Coniunct: præs. *dica* niech mowię ꝛc. Imperf: 1. *dicessi* gdy bym mowił/ ꝛc. Imperf: 2. *direi* mowił bym ꝛc. Præt: perf. *habbia detto* gdy bym mowił teraz/ ꝛc. Plusquamperf: 1. *hauessi detto* gdy bym był mowił/ ꝛc. Plusquamperf: 2. *hauerei detto* mowił bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò detto* gdy będę mowił/ lub pomowię/ ꝛc. Part: Pass. *detto, a,* mowił/ ta.

Ire lub gire Iść.

Indicat: præs. caret. tylko ma *Ite* lub *gite* idźcie/ꝛc. Imperf: *iuo* lub *giuo* szedłem/ꝛc. Perf: S. *gij* szedłem dawno/ *gisti, gi, gimmo, giste, girono.* Perf: C. *son ito* lub *gito* szedłem teraz/ ꝛc. Plusquamperf: *ero gito* szedłem był ꝛc. Futur. tylko ma trzecią osobę mniey y wielkiey liczby/ *girà* lub *irà* poydzie/ *giranno* lub *iranno* poydą/ ꝛc. Imperat: *ite* lub *gite* podźcie/cæteris caret. Con-

iunct: præs. nie mo. Imperf: 1. *giſſi* gdy bym ßedł ꝛc. Imperf: 2. *girei* lub *irei* ßedłbym/ ꝛc. Præt: perf. *ſia ito* gdy bym ßedł teraz / ꝛc. Pluſquam perf: 1. *foſſi ito* gdy bym ßedł był/ ꝛc. Pluſquam perf: 2. *ſarei ito* ßedł bym był/ ꝛc. Futur. *Quando ſarò ito* gdy poydę/ ꝛc. Part: Paſſ. *ito, a,* ßedł/ ßła.

Morire Vmierać.

Indcat: præſ. *Muoio* lub *muoro* vmieram / *muori, muore, moriamo, morite, muorono.* Imperf: *moriuo* vmarłem/ ꝛc. Perf: S. *morſi* lub *mori* vmarłem dawno/ *moriſti, morſe,* lub *mori, morimmo, moriſte, morirono.* Perf: C. *ſon morto* vmarłem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: *ero morto* vmarłem był/ ꝛc. Futur. *morirò* vmrę/ ꝛc. Imperat: *muori* vmrzyi/ *muoia* niech vmiera/ *moiamo, morite, muoiano.* Coniunct: præſ. *muoia* niech vmieram / *muoia, muoia, moiamo,* lub *moriamo, moiate,* lub *moriate, muoiano.* Imperf: 1. *moriſſi* gdy bym vmarł / ꝛc. Imperf: 2. *morirei* vmarłbym / ꝛc. Præt: perf. *ſia morto* gdy bym vmarł teraz / ꝛc. Pluſquamperf: 1. *foſſi morto* gdy bym był vmarł ꝛc. Pluſquamperf: 2. *ſarei morto* vmarł bym był ꝛc. Futur. *Quando ſarò morto* gdy vmrę ꝛc. Part: Paſſ. *morto, a,* vmarł/ ła.

Vdire Słyßeć.

Indicat: præſ. *Odo* Słyßę/ *odi, ode, vdiamo, vdite, odono.* Imperf: *vdiuo* ſłyßałem ꝛc. Perf: S. *vdij* ſłyßałem dawno/ *vdiſti, vdi, vdimmo, vdiſte, vdirono.* Perf: C. *ho vdito* ſłyßałem teraz ꝛc. Pluſquamperf: *haueuo vdito* ſłyßałem był/ ꝛc. Futur. *vdirò* będę ſłyßał ꝛc. Imperat. *odi* ſłyß/ *oda* niech

ſłyßy/

ſłyſzy/ *udiamo, udite, odano*. Coniunct: præſ. *oda* niech ſłyſzę/ *oda, oda, udiamo, udiate, odano*. Imperf: 1. *udiſſi* gdy bym ſłyſzał/ ꝛc. Imperf: 2. *udirei* ſłyſzał bym/ ꝛc. Præt: perf. *habbia udito* gdy bym ſłyſzał teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. *haueſſi udito* gdy bym ſłyſzał był/ ꝛc. Pluſquamperf: 2. *hauerei udito* ſłyſzał bym był/ ꝛc. Futur. *Quando hauerò udito* gdy uſłyſzę/ ꝛc. Part: Paſſ. *udito, a,* ſłyſzał/ ła.

Venire Przyść.

Indicat: præſ. *Vengo* Przychodzę/ *vieni, viene, veniamo, venite, vengono*. Imperf: *veniuo* przyſzedłem ꝛc. Perf: S. *venni* przyſzedłem dawno/ *veniſti, venne, venimmo, veniſte, vennero*. Perf: C. *ſon venuto* przyſzedłem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: *ero venuto* przyſzedłem był ꝛc. Futur. *verrò* przyidę ꝛc. Imperat. *vien* chodź/ lub przyidź/ *venga* niech przyidzie/ *veniamo, venite, vengano*. Cõiũct: præſ. *venga* niech przyidę/ *venga, venga, veniamo, veniate, vengano*, Imperf: 1. *veniſſi* gdy bym przyſzedł/ ꝛc Imperf: 2. *verrei* przyſzedł bym/ ꝛc. Præt: perf. *ſia venuto* gdy bym przyſzedł teraz ꝛc. Pluſquamperf: 1. *foſſi venuto* gdy bym był przyſzedł ꝛc. Pluſquamperf: 2. *ſarei venuto* przyſzedł bym był ꝛc. Futur. *Quando ſarò venuto* gdy przyidę ꝛc. Part: Paſſ. *venuto, a,* przyſzedł/ przyſzła.

Przeſtroga.

We czwartey Coniugáciey, *ieſt niemáło słow bezpráwnych, ktore krom niektorych oſob, po proſtu iáko inſze słowá proſte ſie ſtaczáią tá-*

kie ieſt ſłowo Patiſco w ktorego ſpoſobu pokázuiącego, rozkázuiącego, złączaiącego czáśie teráźnieyſzym náyduią ſie te litery isc, *ktore* Anomaliam *ábo nieprawość czynią*, náprzykład.

Indicat: præſ. *Patiſco* Cierpię/ *patiſci, patiſce, patiamo, patite, patiſcono.* Imperat *patiſci* ćierp/ *patiſca* niech ćierpi/ *patiamo, patite, patiſcano.* Coniunct: præſ. *patiſca* niech ćierpię/ *patiſca, patiſca, patiamo, patiate, patiſcano.*

W tenże ſpoſob wſzytkie inne ſłowá bezpráwne kończące ſie ná sco, *ſtaczáć będźieſz oproc iedynego tego ſłowá* eſco, *ktore te litery* isc *we wſzytkich ſpoſobách, oſobách y czáſách záchowuie:* náprzykład.

Vſcire Wychodźić.

Indicat: præſ. *Eſco* Wychodzę/ *eſci, eſce, vſciamo, vſcite, eſcono.* Im[illegible]: *vſciuo* wyszedłem/ ꝛc. Perf: S. *vſcij* wyszedłem dawno/ *vſciſti.* Perf: C. *ſon vſcito* wyszedłem teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: *ero vſcito* wyszedłem był/ ꝛc. Futur. *vſcirò* wynidę ꝛc. Imperat. *eſci* wynidź/ ꝛc. Coniunct: præſ. *eſca* niech wynidę/ ꝛc. Imperf: 1. *vſciſſi* gdy bym wyszedł/ ꝛc. Imperf: 2. *vſcirei* wyszedł bym/ ꝛc. Præt: perf. *ſia vſcito* gdy bym wyszedł teraz/ ꝛc. Pluſquamperf: 1. *foſſi vſcito* gdy bym wyszedł był ꝛc. Pluſquamperf: 2. *ſarei vſcito* wyszedł bym był ꝛc. Futur. *Quando ſarò vſcito* gdy wynidę ꝛc. Part: Paſſ. *vſcito, a,* wyszedł/ wyszła.

Prze-

Przestrogá.

A ponieważ tę słowá bez práwne kończące sie ná isco, wczásie teráźnieyszym sposobu pokázuiącego ná isco, á niekończonym ná ire, nie mogą być z diktyonarzow rozeznane, záczym chćiałem ći, ile mi ich można ználeść było, przed oczy, one wystáwić, ktore są.

A.

Abbellire Ozdobić.
Abhorrire Wzdrygáć sie.
Addolcire Słodźić.
Aggradire Vpodobáć.
Aggrandire Vwielmożyć.
Alleggerire Vlżyć.
Ambire Prágnąć.
Ammonire Vpominác.
Ammutolire Oniemieć.
Anneghitire Leniwym zostáć.
Annitrire R-zeć.
Apparire Pokazáć sie.
Ardire Ośmielić sie.
Articchire Vbogáćić.
Arrossire Zawstydźić.
Arrostire Vpiec.
Assalire Obskoczyć.
Attribuire Vdźieláć.
Attuire Vbłagáć.
Auertire Przestrzec.
Auuilire Zwarleć.
Auuizzire Stáć sie występnym.

B.

Balbutire Zájąkáć sie.
Bandire Wygnáć.
Brandire Miotáć pikę.

C.

Capire Wziąć.
Carpire Vrwáć.
Chiarire Pokazáć.
Colorire Farbowáć.
Co[illegible]pire Trafiáć.
Comparire Pokazáć sie.
Compartire Podźielić sie
Compatire Pożałowáć.
Compire Napełnić.
Concepire Począć.
Condire Zaprawić.
Conferire Vmawiáć sie.
Conseguire Dostąpić.
Constituire Postánowić.
Contribuire Vdźielić.
Custodire Strzec.

D.

Definire Okreſláć.
Differire Odkłádáć.
Digerire Strawić.
Diminuire Zmnieyſzyć.
Disempire Zlać.
Disparire Zniknąć.
Distribuire Podźielić.
Diuertire Odwrócić.

E.

Empire Nápełnić.
Essaudire Wyſłucháć.
Esseguire Sprawić.
Esserire Wymowić.
Essibire Stáwić.

F.

Fallire Vtrácić.
Fastidire Obmierźić.
Fauorire Przychylnym (b[illegible]
Ferire Ránić.
Finire Skończyć.
Fiorire Kwitnąć.
Forbire Wytrzeć.
Fornire Skończyć.

G.

Gioire Rádowáć ſie.
Gradire Vpodobáć.
Granire W ziárno obró- (cić.
Grugnire Krząkáć/
Guarire Vzdrowić.
Guarnire Vpſtrzyć.

I.

Imbrunire Brunatnym vczynić.
Imbrutire Stáć ſie mu- niá/tępym/ &c.
Impadronire Pánem zo- (ſtáć.
Impallidire Zblednieć.
Impoltronire Znikcze- (mnieć.
Impaurire Vſtráſzyć.
Impazzire Zgłupieć.
Impedire Przeſzkodźić.
Impigrire Zgnuśnieć.
Impouerire Zubożeć.
Inacerire Zkwaśnieć.
Inasinire Znikczemnieć.
Inasprire Zokrutnieć.
Innanimire Ośmielić.
Incanutire Oſiwieć.
Incarnire Miąſzym zo- (ſtáć.
Incenerire Obrócić w (popioł.
Incodardire Vtrácić ſer- (ce.
Incrudelire Zokrutnieć.
Indebolire Oſłábieć.
Infastidire Naprzykrzyć.
Inferire Wnieść w mo- (wie.

Infiac-

Infiacchire Zwątleć.
Infistolire Otok ćierpieć
Infracidire Zgnić.
Ingaliardire Zmocnieć.
Ingerire Wdáć śię wco.
Inghiottire Połknąć.
Ingrandire Wielmożnym (vczynić.
Inretire Zaplątáć.
Inrozzire Zchłopieć.
Inserire Wrysowáć.
Instituire Postánowić.
Instupidire Zadumáć śię.
Insuperbire Spyśnieć.
Intenerire Skłonić.
Intepidire Ostudźić.
Intimorire Vstrászyć.
Intimidire Tákże.
Intisichire Suchoty ćier, (pieć.
Inuaghire Zákocháć śię.
Inubedire Nie być postu (sznym.
Inuecchire Stárzeć śię.
Inuigorire Zmocnieć albo pokrzepić śię.
Inuiperire Záiątrzyć śię (barzo.

L.

Languire Słábieć.
[…]enire Zmiękczyć.

M.

Marcire Zgnić.
Mentire Kłamáć.
Minuire Vmnieyszáć.
Mollire Zmiękczyć.
Munire Obwárowáć.

N.

Nitrire R-zeć.
Nutrire Kármić.

O.

Offerire Ofiárowáć.
Ordire Dołki kopáć pod (kim.

P.

Padire Strawić.
Patire Cierpiec.
Partorire Rodźić.
Pattuire Stánowić przy (mierze.
Perire Zginąć.
Piatire Práwowáć śię.
Polire Gładźić.
Proibire Zábroniáć.
Proferire Vprzedzáć.
Proseguire Postępowáć.
Prostituire Niezządu pá- (trzyć.
Punire Karáć.

R.

Raddolcire Zmiękczyć.
Rapire Wźiąć/ porwáć.
Restituire Wroćić.

Riem-

Riempire	Nápełnić.
Riferire	Opowiedzieć.
Ribambire	Zdziecinieć.
Rigiouenire	Odmłodnieć
Rinuerdire	Ozielenieć.
Rinuigorire	Zmocnieć.
Riuerire	Czćić.
Ruggire	Ryczeć.
	S.
Salire	Wſtępowáć ná (ſchody.
Sbigottire	Lękáć ſię.
Scaturire	Wyćryſkáć.
Schernire	Ciemiężyć ko(go.
Schermire	Fechtowáć.
Schiarire	Wyiaśnić.
Scolorire	Bárwę zmienić
Scolpire	Wyćioſáć.
Sepelire	Grześć.
Smaltire	Strawić.
Smarrire	Błądzić.
Sminuire	Zmnieyßyć.
Soffrire	Znieść.
Sortire	Wyniść.
Sparire	Zniknąć.
Spedire	Wyprawić.
Stabilire	Stanowić.
Statuire	Tákże.
Stordire	Omamić kogo.
Stupire	Zdumáć ſię.
Suanire	Zniknąć.
Suggerire	Poduſczyć.
Supplire	Dopełnić.
	T.
Tradire	Zdrádzić.
Trasferire	Przenieść.
Trasgredire	Przeſtąpić.
	V.
Vbedire	Być poſłußnym.
Vnire	Ziednoczyć.
	Z.
Zittire	Vmilknąć.

Przeſtrogá.

Atoż maß wßytkie Anomala ſimplicia *to ieſt proſte bezpráwne ſłowá, Wtorey, trzećiey, y czwartey* Coniugátiey *według ktorych wßytkie inße* Anomala Compoſita *to ieſt ſłowá bezpráwne złączone, iáko to: Tenere trzymáć, Appartenere należeć, Figgere wbijáć, Crocifiggere krzyżowáć, Venire przyść, Conuenire zgadzáć ſię, &c. ſtaczáć będzieß.* De

DE GERVNDIIS SVPINIS & PARTICIPIIS.

1.

Gerundia y Supina v Polakow niemáßi miásto onych záżywáią pewnych słow y Imion/ czegó sie doczytaß w Coniugácyách/ Włoßy zaś miásto nich záżywáią sposobu nieskończoneg z pártykułami *di, a, da*, iáko: *Desideroso di sapere*, Chcący vmieć/ lub *desiderando à sapere*. &c.

2.

Supinum in *Vm*, wymawiáią Włoßy przez nieskończony sposob y Pártykułę *à*, náprzykład: *Vado à leggere*, Idę czytáć/ &c.

3.

Supinum in *V*, z pártykułą *à*, y nieskończonym sposobem słowá przyimuiącego wymawia sie/ iáko to: Łácno do vczynienia/ *Facile à farsi*, Łácno do poięcia/ *Facile à comprendersi*, &c.

4.

Participia Vczestnictwá pospolicie v Włochow kończą sie ná *To*, iáko: *Parlato, goduto, scritto, udito*. Gadawßy/ vżywawßy/ pisawßy/ słyßawßy/ &c. Krom niektorych bezprawnych słow trzeciey Coniugácyey/ ktore sie kończą ná *So*, iá-

ko to: *Porgo* Podaię / *ho porso. Metto* Postáwiam / *ho messo*, y innych / czego zwyczay náuczy / &c. 5.

Vczęstnictw kończących się włáciń- skim ięzyku (iáko to in act.: voce. *Legens* Czytáiący / *Lecturus* Máiący czytáć. In voce Pass. *Lectus* Czytány / *Legendus* Máiący być czytány /) Włoszy nieużywáią tylko nágradzáią to / Gerundio *in do*, lub temi pártykułámi / *Mentre* gdy / *Finche* poki / y trzecia osoba máłey liczby przeszłeg / doskonáłego / prostego czásu. naprzykład: *Viuendo Giouanni terzo* Zyiąc Jan trzeci. *Mentre regnò Carlo quinto*, Gdy pánował Carolus piąty. *Finche visse Vladislao* IV. poki żył Władysław IV.

DE ADVERBIO
O Przysłowiu.

Aduerbium przysłowie iest ktore przymiot liczby / czásu / mieysca okoliczność y sposob przypomniáney rzeczy okresla y opowiada.

Są rozne / iáko naprzod Simplicia proste / z sámych siebie pochodzące / iáko: *Hieri* wczorá / *Hoggi* dźiśia / *Domani* iutro / *Presto* záraz / &c.

Powtore są też Composita złączone / kto-

ktore z przydátnych Jmion rodzáiu Niewieściego formuia sie/ przydáiac ostátniy wokale partykułę *Mente*, á sa te wßytkie kończace sie ná literę a, syllabę de, y te, iáko *Humano*, *a*, ludzki/ a/ *Humanamente* poludzku/ *Jl ela grande* wielki/ á/ *Grandemente*, wielce/ bárzo/ *Jl ela prudente* madry/ a. *Prudente mente* madrze/ ꝛc.

Potrzecie záś formuia sie inne zowych przydátnych Jmion kończacych się ná le, lub re, przemięniáiac ostátnia Vocalem ná *Mente*, iáko to : *Jl ela nobile* ślachetny/ a. *Nobilmente* ślachetnie/ ꝛc. *Jl ela singolare*, osobliwy / a. *Singolarmente* osobliwie/ ꝛc.

Przestrogá.

Przysłowia v Włochow sa, ze ták rzekę niepoliczone, bo ich niemáło z kázdego słowá y Imienia formowáć moga. Záczym znáczniey-ße, y w pospolitey mowie powßechnieyße położę, inßych sie w Dykcyonarzu á miánowićie Politi in lingua Jtaliana *doczytaß.*

Aduerbia numeri przysłowia liczby/ ktoremi odpowiedamy ná pytánie/ *Quãte volte* iák często/ lub iák wiele rázy sa.

Vna volta fiatta, vn tratto raz/ *due volte* dwa razy.
Cento sto rázow/ *mille volte* tysiac rázy/ *molte volte* śiłá rázy.

Spesso często/ *spese volte*, *souente* często/ *diuerse volte* kilká rázy.

 Qual-

Qualche volta, alle volte, tal volta kiedyżkolwiek/ *tal hora* ktoreykolwiek godźiny.

Alcune volte kilkâ razy.

Ogni volta, ogni hora che, ilekroć.

Vna volta sola tylko ieden raz.

Vn altra volta drugi raz.

Rare volte rzadko kiedy.

Se mai ieśli kiedy/ *giamai* nigdy.

Jl più alle volte naycześćiey.

Ne pur vna volta ani razu.

Pur vna volta, pure przećie zraz.

Pur vi riuedo przećie wáß znowu widzę/ ꝛc.

Aduerbia przysłowia czásu teráźnieyszego pokázuiącego/ Præteriti przeszłego y Futuri przyszłegó/ná pytánie/ *Quando* kiedy Temporis præsentis czásu teráźnieyszego sa. *Testè, hora, ora,* teraz dopiero.

Adesso, mò dopiero teraz.

Ades' adesso zaraz/ zaraz.

Apunto właśnie teraz zaraz/ *ancora* ieszcze.

Sta ancora in letto iesżcze leży włośku.

Tutta via postoremu/ *pure* przećie/ *oggi* dźiśia/ *oggidi* dnia dźiśieyszego.

Tutta oggi dźiś przez cały dźień/ *tutto il santo giorno* przez wszytek świety dźień.

Stamane, stamattina dźiś rano.

Hoggi mai, hormai teraz wżdy / *gid* iuż ná ten czas.

Nuouamente niedawno.

Mentre tym czasem/ ꝛc.

Aduer-

Aduerbia przyſłowia czáſu przeſzłego poſpolicie ná pytanie/ *Quando* kiedy.

Hieri wczorá/ *hier' altro* przed wczorá.
Hieri apunto wczorá właśnie.
Pur hieri wczorá/ *hier mattina* wczorá ráno.
Hier ſera wczorá wieczor.
Hier notte wczoráyſzey nocy/ *ſta notte* tey nocy.
Il giorno paſſato przeſzłego dnia.
Queſti giorni paſſati, adietro temi dniámi przeſzłych dni. *Anticamente* niekiedy.
Vn tempo fà przed tym. *tempo fù che* pámiętam ten czás. *dopo che* iák ſkoro.
Il giono auanti dzień przed tym.
Altro giorno dniá onegdáyſzego/ *hier' altro altro hieri, auanto hieri* przed wczoráyſzym dniem.
Prima przedtym.
Vn poco dapoi trochę potym.
Vn pezzo fà dawno.
Otto giorni ſono iuż temu tydzień.
Quindici giorni ſono iuż temu dwie Niedzieli.
Hoggi otto przed ośmią dni/ ꝛc.

Aduerbia przyſłowia czáſu przyſzłeg/ ná toż pytánie/ *Quando* kiedy.

Ritornato che ſarà gdy ſie powroći.
Finito che ſarà gdy ſie ſkończy/ lub gdy po wſzytkim będzie.
Dimani, domani, dománe iutro.
Stà ſera dziś wieczor.
Poſdimani poiutrze.
Stanotte dziſieyſzey nocy.

Domenica w Niedzielę / *lunedi* w poniedźi-
łek / ꝛc.

Vndi questi giorni temi dniámi.

Dopoi, poscia potym. (ꝛc

Prima che, innanzi che wprzod niż/ álbo niżli

Aduerbia przysłowia temporis Indefiniti czásu niedoskonáłego ná pytánie *Quanto tempo* iák długo sa.

Tanto ták długo / *subito* záraz / *quanto prim*
iák nayprecey.

Spacciatamente chyżo/ náprętce.

Presto, tosto prętko/ chyżo/ *ratto* wlot.

Vn poco, poco, vn pochettò pochwilce / *cosi v*
poco troche.

Qua che tempo nie zádługo w krotce.

Poco fà niedawno.

Vn pezzo fà iuż dawno.

Per alcuni giorni sono przez kilká dni.

Alcuni, mesi sono, iuż kilká mieśięcy/ *par ecch*
settimane sono kilká Niedziel temu.

Vna settimana, otto giorni in circa blisko t
godnia.

Il di auanti, il di innanzi dźień przed tym.

Auanti prima, przedtym.

Tardi pożno/ *per tempo* wcześnie.

Troppo tardi bárzo nietychło.

Sempre záwsze/ *sempre mai* záwżdy.

Ogni hora kożdey godźiny.

Tuttodi cały dźień / *tutta via* záwsze.

Ordinariamente pospolićie.

Aduer-

Aduerbia przysłowia Loci, ktore okoliczność mieysca opisuia ná pytánie/ *Doue* gdźie/ lub *oue*, są.

La doue tám gdźie.

Qui tu/ *quà* sám/ *costà*, *costi* tám.

La, *colla* ná tym mieyscu/ *iui*, *qui vi* tám.

Sù wzwyż / *giù* nadole.

Lontano, *longi* daleko.

Vicino blisko/ *abbasso* nádole / *sopra* ná gorze / *sotto* pod / *dentro* we wnątrz / *fuori* z wierzchu/ albo z dworu.

Onde, *d'onde* skąd / *appresso* blisko.

Quindi, *indi* ztąd od tąd.

Auanti przed tym / *dietro* wząd.

La dentro we wnątrz/ *quà fuori* sám zdworu/ *qui sopra* tu nágorze/ *la satto* pod tym/ *qui basso* tu nadole/ *qui appresso* tu podle / *qui giù* tu nadole/ *quà sù* sam ná gorze/ *la sù*, *colla sù*, tam ná gorze/ *quin ci* sam / *colla giù* tam nadole / *li giù* tám nádole/ *qui dietro* tu názádźie/ *qui auanti*, *innanzi* tu naprzedźie.

Aduerbia przysłowia Quantitatis miárę opisuiące/ ktoremi odpowiedamy ná pytanie: *Quanto* iák wiele / iák bárzo / iák wielki.

Tanto ták wiele/ ták bárzo/ ták wielki.

Vi darò tanto ták wiele wam dam.

Non mene curo tanto, niedbam ták bárzo.

Tanto tyle / *quanto* ile.

Tanto al mese, ták wiele ná mieśiąc.

Molto

Molto śiłá/ *troppo* bárzo śiłá/ *souerchio* názbyt.
assai śiłá/ *pur troppo* bárzo śiłá.

Tanto ták wielki/ *cosi fatto* ták/ tuby/ długi/ śienki/wielki. *Altre tanto, doppia mente tanto* dwákrózy ták wiele/ ták bárzo/ ꝛc.

Doppio dwákrózy/ *solo, solamente* tylko/ *più del solito* wiecey nád zwyczay.

Tanto più tosto tym wiecey. *Più parte* po więkßey części.

D' auantaggiò tym wiecey / *più* wiecey/ *meno, manco* mniey/ *più meno* mniey wiecey.

Niente nic / *nulla* cále nic.

Qualcho cosa cokolwiek.

Poco, pocchetto, pochettino, vntantin, tantino, máło/ troche/ kąsek.

Góccio kropla/ *gocciolino* kropelkę/ ꝛc.

Aduerbia Intendendi, Przysłowia przyczynienie/ lub wielkość znáczące/ ná pytánie: *Quanto* iák bárzo/ iák wielki.

Grandemente bárzo wielce/ *bene* dobrze.

Arci árcy/ *Arciuescouo* Arcybiskup.

Arci poltrone árcy nikczemny.

Si tanto ták bárzo/ ták wiele/ ták dálece.

Tal che ták że / *si che* ták iż.

Si fattamente w ten sposob / *tal mente* tákim kßtałtem.

Totalmente, affatto cále/ *Tutto, intieramente* cále.

Affatto, affatto, zgruntu.

Del tutto, appieno, intutto doskonále.

Estremamente bárzo ßkárádnie.

Terribilmente, fieramente strášnie/ okrutnie.

Aduer-

Aduerbia przysłowia Mediocritatem, miárę znaczące.

Mediocremente miernie.
Cosi, cosi ták/ ták.
Almeno przynamniey.
Tale quale iákokolwiek.
Solo, solamente tylko.
In circa blisko/ około.
Adagio pomału/ *pian, piano, passo, passo* po kroku.
Dolcemente powoli.
Destramente ostropnie.
Bellamente pięknie/ ozdobnie/ *appena* ledwie.
Difficilmente ćięszko/ *malamente* źle z trudnośćią. *Quasi* iákby/ rzkomo/ ꝛc.

Aduerbia Qualitatis, przysłowia znáczace iákowość y sposob; na pytánie *Come* iáko/ *inchemodo* iákim kształtem/ *qualmente* iákim sposobem.

Cosi, cosi, ták/ ták.
Per appunto cosi włáśnie ták.
Talmente tákim sposobem.
Tanto quanto come ták iákoby.
Bene, bonissimo, assai bene bárzo dobrze.
Male źle/ *peggio* gorzey/ *meglio* lepiey.
Ottimamente kosztownie.
Pessimamente szpetnie/ brzydko/ *mala mente* złośliwie/ *difficilmente* trudno.
Altrimente ináczey.
Comunque iákożkolwiek.

Volontieri rad. *Più che volontieri* bárzo rad.
Mal volontieri nierad.
A buon grado dobrowolnie.
à mal grado nierad. ꝛc.

Aduerbia przysłowia Situs położenia y Gestus.

Tentone, brancolone omaczkiem.
A carpone ná wszytkich czterech.
Caualcione wzad.
Capopiedi nogámi wzgorę.
Barcollone taczáiąc się.
Cocoloni ná kuczkách.
Ginocchione, in ginocchioni ná kolánách.
Boccone ná twarzy.
Roverschio zádkiem. ꝛc.

Aduerbia Similitudinis, Przysłowia podobieństwo znáczące.

Come iáko/ *sicome* właśnie/ iákoby.
Quanto iákoby/ *quasi* właśnie. *Quasi che* iákoby/ *come se* iákby.

Aduerbia przysłowia Comparandi, Rownánia.

Meglio che lepiey niż.
Peggio che gorzey niż.
Più che więcey niż.
Meno che mniey niż.
Tanto, quanto ile tyle.
Viè più więcey tám.
Viè meno mniey tám.
Quanto im/ *assai più* dáleko więcey.
Che di quel che, niż tego co/ ꝛc. Ad-

Aduerbia Przysłowia Affirmandi, twierdząće.

Si ták ieſt/ *Signor ſi* ták ieſt M. Pánie.

Madamma ſi ták ieſt M. Páni. *è vero* prawdá.

Coſi è ták ieſt/ *ſi certo* ták ieſt/ prawda/ *ſicuramente* prawdźiwie/ *dico diſi* mowię ták ieſt/ *ſi bene* owſzem/ *giuſto* właśnie.

Ah ſi och ták ći/ *ſi, ſi,* ták/ ták/ *queſto ſi* to być może. *Ma ſi* ale gdy.

Sicuro pewnie/ *certo. certamente* zápewnie.

Veramente w prawdźie/ *ſi veramente.*

Certiſſimamente, infalibilmente nie omylnie.

Aduerbia przysłowia Negandi przeczące.

Non, non hò ſcritto nie piſałem/

Signor nò nie M. Pánie.

Madamma nò nie M. Páni.

Non certo nie zápewnie.

Non già, nie záiſte.

Non punto by krzty/ *non ſò* niewiem.

Non poſſo nie mogę.

Credo di nò Rozumiem iż nie.

Dico di nò mowię nie.

Mai nigdy/ *già mai* przenigdy. ꝛc.

Aduerbia przysłowia Interrogandi pytáiące.

Eh? ne? ne vero? á czyli?

Eh bene? nuż? kiedy? *Pure?* przećię?

Come? iáko? *che nò?* czemu nie? *perche nò?* czemu nie.

Quando? kiedy. *quanto* iák wiele śiłá?

Per che causa? Per *qual cagione?* dla iakiey przyczyny?

Che cosa? che? co?

Come? iako?

è possibile? czy podobno?

à che proposito? ku iakiemu końcu?

Che si? ozakład?

Non è vero á nieprawda?

Non è cosi á niejest to ták? &c.

Aduerbia przysłowia/ ktore znáczą sgromádzenie/ ábo rozerwánie.

Insieme wespoł/ *assieme*,

Congiuntamente pospołu.

Separatamente oddzielnie.

Distintamente rożnie.

Specialmente osobliwie.

Parte częścią.

Non solo nietylko/ *solamente* tylko.

Non che nie rzekę.

Alternatamente ná przemiány/ *successiuamente, vicendevolmente, scambieuolmente,* toż/ &c.

Aduerbia Przysłowia Dubitandi wątpienia.

Forse podobno/ *forse che* podobno że: *per auentura* trefunkiem/ *à caso à sorte* toż/ *caso che* day my to/ *senza forse* bez wątpienia/ *appena* ledwie/ *quasi* iákoby/ &c.

Aduerbia przysłowia Eligendi obieránia.

Piu tosto rácżey/ *piu presto* prędzey/ *anzi* owszem/

wßem / *innanzi* naprzod / *più volontieri* ráczey bym wolał. ꝛc.

Aduerbia przysłowia Ordinis Porządku.

Prima naprzod/ *primieramente* toż. *Dapoi, poi, poscia* potym/ *inoltre* nad to.

Secondo, secondariamente powtore.

Terzo, po trzećie/ *quarto*, po czwarte / *quinto*, po piąte.

Finalmente, vltimamente ná ostátku.

Confusamente pomießánie/ nierozdzielnie.

Sossopra, sottosopra wzgorę nogámi. ꝛc.

Aduerbia przysłowia Hortandi nápominánia.

Horsù nuż/ *sù, sù* wstań/ wstań/ *via sù, sù via hor via* precz/ precz.

Allegramente wesoło / *allegro, animo*, dobrey myśli.

Corraggio śmiele / odważnie.

Sù presto ieno prętko.

Presto via prętko do nich.

Or' oltre: nuż dáley.

Spedisciti niebaw się/ ꝛc.

Aduerbia przysłowia Demonstrandi pokázuiące.

Ecco, weyże / veh owo.

Ecco qua owo tu.

Ecco che weyże.

Questo nò veh, wey z tego nie.

Eccoti atoż tobie. *Eccoui* atoż wam.

Eccolo qui owoż go.
Veddilo qui widziß go tu/ ꝛc.

Aduerbia przysłowia Inuocandi wzywánia.

Deh, oh och moieśćy/ moiáśćy.
Eh dio och Boże moy.
Deh nò och nie/ ꝛc.

Aduerbia przysłowia Vocandi wołánia.

Ola słyß/ *Eh, senti* owoż. (ni/ ꝛc.
Ehe, Signor, Signora M. Pánie/ M. Pá-

Aduerbia przysłowia Laudandi pochwalánia.

Buono dobrze/ *galante* pięknie/ *braua* zacznie.
Bene, molto bene bárzo dobrze.
Benissimo názbyt dobrze/ ꝛc.

Causales Przysłowia przyczyn.

Perche bo/ *poiche* ponieważ/ *imperoche, percioche* dla tego/ *percio, per questo* dla tego.
Giache ponieważ/ gdy/ *attesò che* wyrozumiawßy że.
Concio sia cosa che dziwna rzecz że/ iż.
Poscia che potym gdy/ *poiche, essendo che* będąc że iż/ ꝛc.

Conclusiuæ Dokończáiące.

Onde ſtąd/ *la onde, quindi, indi è che* ſtąd pochodzi że.
Dunque zaczym/ *adunque, però venite dunque* przydźćieß tedy/ ꝛc. DE PRO-

DE PRÆPOSITIONE
O przełożeniu.

Præpositio iest cząstká mowy ktora się imionom y namiestnictwu przekładał dla większeg ich okoliczności określenia. przyczym naywięcey vpátrowáć trzebá z ktorym spadkiem káżda się łączy.

Cum Genitiuo, lub rodzącym spadkiem záżywamy tych.

Aguisa nákształt / *all' incontro* náprzećiw / *à pié* v nog / nádole / *di* od tego / *fuor, fuori, fuora* ná dworze / zwierzchu / *inverso, poët: ver* ku / przećiw / *merce* zá pomocą / *oltre* daley / nád to / *presso, appresso* przy / *prima* náprzod / *rispetto* względem / *incomparatione* wprzyrownániu / *senza* bez / *sopra* nád / *vicino* wedle / podle / blisko / ꝛc. iáko to: *fuor d' ogni speranza* bez żadney nádzieie / *incomparation di me* w przyrownániu mnie / ꝛc.

Dativum to iest dáiący spadek máią te.

à do / *adosso* ná grzbiet / *affronte* w oczách / *appetto* względem / *attorno, intorno, circa* około / *contro* przećiw / *dentro, entro* wewnątrz / *dietro* pozad / *dirimpetto* náprzećiwko / *infaccia* w oczy / wewnątrz / *incontro* náprzećiw / *fin' sin' infino, insino,* áż / *inmezzo* we śrzodku / *oltra* daley / *preso* przy / *vicino* wedle / podle / náprzykład. *à petto à me* względem mnie / *Affronte à nemici* w oczách nieprzyiaciół / ꝛc. Accu-

Accusativum ſpadek oſkarzáiacy máia te.

Appo, appreſſo przy / *auanti* przed/ *contra, contro* przećiw / *con, col coll' amici* z przyiaćielmi / *dinanzi* naprzod/ *doppo* potym/ *eccetto* wyiąwſzy/ oprocz/ *trà, frà* miedzy/ *innanzi* przodkiem / *inſul* nad/ *in* w/ we/ *lungo* wdluż/ *nel* we wnątrz/ *per* przez/ dla/ zá ꝛc. *ſaluo* krom oprocz/ *ſecondo* wedlug / *ſenza* bez / *ſopra* nad *ſotto* pod/ *ſu* ná iáko to: *frà inemici* miedzy nieprzyiaćielami / *contro la legge* przećiw prawu/ ꝛc.

Ablativum odbieráiacy ſpadek máia te.

Da od / iáko to / *da queſto in poi* oprocz lub krom tego/ *da queſto in fuori* krom tego/ ꝛc.

DE CONIVNCTIONE

O złączániu.

Coniunctio ieſt cząſtká/ ktora inſze częśći mowy poſpołu złącza / iáko to złączáiące.

Ancora ieſzcze/ *anche, anco* tez/
Tanto quanto ile tyle.
Tanto io quanto egli ták ia iáko on.
Parte w częśći.
Non ſolo, non ſola mente nie tylko.
Mà ancora ale tez / *pure* przećię/
Solamente tylko.

DISIVNCTIVÆ Rozłączáiace.

ò vero, ò pure abo/ lub / *voglio ò il denaro ouero la robba* abo day pieniądze / abo rzeczy / *mà* ale / ꝛc.

Con-

Concessiuæ, ktoremi cokolwiek pozwalamy.

Bene dobrze/ *è ben vero* prawdá to.
Bene che, se bene, quantunque luboć/ lecz.
Ancorche choćby/ *auuenga che* gdy by.
Quantunque luboć by/ *etiandio che* day my to żeby teʒ.
Quando anche gdy by teʒ.
Dato che, posto che day my to.
Può stare che może być to/ ꝛc.

Reiectiuæ Odrzucáiące.

Nò nie/ *nè* áni/ *nè anche* áni teʒ. ꝛc.
Nè anche mi rese grazie áni mi podźiękowáł.

Aduersatiuæ Przećiwne.

Mà ále/ *bensi* luboć/ choć by/ *poi* potym.
Nondimeno iednák/ przećię.
Almeno przynamniey/ ꝛc.

Comparatiuæ Przyrownywáiące.

Anzi owʒem/ *più tosto* wolałbym/ *che* niʒ.
Più tosto morir, ch' offender Iddio wolęć vmrzeć/ niʒ Bogá obrázić/ ꝛc.

Conditionales Wárunkowe.

Se gdy/ *se non* ʒáli nie.
Pur che choć by,
Altrimente inácżey/ ꝛc.

Exceptiuæ Wiymuiące.

Eccetto, fuorche, saluo wyiąwʒy krom/ oprocz/ ꝛc.

Restrictiuæ Ścieśniáiące.

Cioè to iest/ *in quanto* co ſię tycze/ ꝛc.

Notificatiuæ Oznáymuiące.

Che że/ iż/ ſe gdy/ ſżali.
Si dice chè è venuto powiedáią iż przyſzedł.
Prima che naprzod niż/ etc.

DE INTERIECTIONE
O Wtraceniu.

Interiectio ieſt cząſtká mowy/ ktora poruſzenie iákie vmyſłu wyraża.

Podziwienia wyrażáiące ſą te.

O! o! och o dio o Boże.
Cuſpita, capita, cape, canchero, può far' il mondo, mondo, può far Dio bacco czy podobno/ etc.

Karzące ſą te.

Ahi, ahi cy że/ *ehi* cy.
Coſi eh ták to/
Vergogna wſtyd/ etc.

Wyśmiewáiące ſą te/ lub wigárdzáiące.

Vah, vah fe/ pfy.
Ohù, oh, oh, o/ o.
Ah beſtia och świnio.
Ahi Galant huomo á cuś mi prágen.
Benti ſta przyſtoynoć by/ etc.

Obrzydząiące ſą te.

Via, ibi precz plugáwcze.
Obibo, phu pfe/ pfe.
Apunto właśnie/ etc.

Lámentuiące.

Oime, ohi me och mnie nędznemu.

X *Ahi*

Ahi lasso och nieſteryß.
Ah Dio Santo och Boże z wyſokiego niebá.
Vh, uh, oub płaczące/ etc.

Wołáiące ná gwałt.

O Giesù o Jezu / *fuoco, fuoco* ogień /
All' armi do broni /
Aiuto, soccorso rátuyćie/ *o Cielo, o Dio,* o niebo / o Boże.
Cosi eh? a tak to/ etc.

Kołáczące.

Tic, tac, toc, puk/ puk/ puk.

Smieiące ſie.

Ah, ah, ah, cha/ cha/ cha/ etc.

Poznáiące oßukánie.

Ah, ah, hora vedo teraz widzę.
Ho, ho, hor mi' accorgo terazem poſtrzegł/ etc.

Dziękuiące P. Bogu.

Dio merce Bogu dzięká.
Lodato jddio chwała Bogu.
Grazia di Dio łáſká Boża / etc.

Wołáiące.

Eh sentite o ſłyßcie. *Ola, ola* och ſłyß.
Te, te, te, ćiu/ ćiu/ ćiu.

Milczenie nákázuiące.

Tacci milcz / *St,* cyt.
Zito, pianno, nie ták głośno.
Chetto, chetto ćißey/ ćißey/ etc.

Gniewáiące ſie.

Che diauolo kiß diabeł.
Mal anno che dia vi dia boday ćie nieſczęśćie potkało/ etc.

Grożące.

Guai à te. biadaß tobie.
Aspetta. poczkay ieno.
Basta, basta dobrze/ dobrze/ etc.

Odprawuiące.

Via, uia, precz/ precz.
Vatene podź precz.
Vati con Dio idź z Pánem Bogiem.
Fuora, fuora precz ztąd.
Largo, largo vstąpćie/ etc.

FORMVLÆ ADVERBIORVM

Præpositionum, Coniunctionum, & Interiectionum, ad Exprimendos Linguæ Italicæ idiotismos, apprimè facientes,

To iest,

Wizerunki Przysłowia/ Przełożenia/ złaczánia/ Interiekciy/ do wyrázenia Języká Włoskiego/ sposobow mowienia/ vprzeymie służące.

Formulæ intendendi Wizerunki náteżenia.

Con tutto potere, lub *à più potere* ze wßytkiey mocy.

Più, che non potete credere więcey niż możećie wierzyć.

Indicibilmente, incredibile niewymownie/ *meglio che potrò* iák naylepiey będę mogł.

Più che potremo ile możność nośa zniesie/ etc.

For-

Formulæ Affirmandi, Assentiendi, Credendi. Wizerunki twierdzenia/ przyzwolenia/ wiary dania.

Egli è vero, il vero, egli è pur vero prawda/ w prawdzie/ nie bez tego.

In fatti, è così, così è nie inaczey.

In effetto, nel vero w prawdzie w samey rzeczy tak sie ma.

Che si o zakład/ *che vorrà farlo* iż będzie chciał vczynić.

Credo di sì, il credo wierzę temu.

Saluo il vero krom prawdy.

Pensa tu se io era allegro możesz sie domyślić żem był wesół.

Non dubitate, non v'ha dubbio, chi ne dubita nie wątpcie/ ktoż o tym wątpi.

Questo direbbe la bocca del forno to wiedzą y małe dzieci na vlicy.

Dite anche se la neue è bianca mowcie też iżali śnieg iest biały.

Vi sò dire ch'ella è belissima mogę to mowić że iest bardzo piękna.

Per dirtela, per dirla verità, per dirti il vero, prawdę tobie mowiąc.

Credimi, credetemi, V. S. mi Creda wierz mi W. M. &c. (bym sie o co.

Io Gioccherei, scometterei qualche cosa założył

Eh burlate żartuiecie.

Parlo da senno mowię z prawdy.

L'hauete indouinato zgadneliście.

Lo credo, velo credo, vi si può credere wierzę/ może sie wam wierzyć/ &c.

For-

Formulæ jurandi Przysięgánia.

Ala fè pod wiárą moią.
à fè di dio pod wiárą Bożą/
Per questá croce Sancta ná święty Krzyż.
Giuro Dio przyśięgam Bogu.
In coscienza mia pod sumnieniem moim.
Per vita mia iákom zdrow/
Da huomo da bene che sono iákom cnotliwy.
Giuro al mondo przyśięgam przed wszytkim świátem.
Per mia fè, alla fè giusta pod moią wiárą.
à fè da Caualiere, słowem káwálerskim.
Da Galánt huomo che sono iákom cnotliwy.
Sopra lá mia parolá ná moie słowo.
Ditemelo per vita vostra powiedz że mi iákoś cnotliwy.
Al certo, certissimamente záprawdę/
Per Dio, per Christo dali Bog.
Per dio Santo iák Bog w niebie.
Sàlo iddio, iddio losà wie to Pan Bog.
Mi venga, il Cancaro, la rabbia, la febre & boday mnie/ &c.
Che mi siano cavati gli occhi boday bym olsnął.
Possa io morire, possa jo esser ammazzato boday mnie hánicbnie zábito.
Se dio mi aiuti, salui, ták mi Pánie Boże dopomoż. (vdawił.
Siami questo veleno boday bym się w tym
Al corpo dime pod duszą moią/ &c.

Formulæ negandi Przeczenia.

Dico di nò mowię nie.

Que-

Questo nò nie bedźie nic ſtego.
Non jo, iz nie.
Non voglio in conto alcuno, in niſun modo, in niuna maniera, in verun patto żadną żywą miarą.
Non è verò, è ſalſo, nie prawdá/ fałß.
Non è vero che foſſerò tanti nie prawdá nie było ich ták wiele.
V' ingannate mylićie/ ſię/ oßukáliśćie ſię.
Jo burlauo ia żártowałem /
Giocauamo żártowáliśmy.
Ella è falſa to nieprawdá.
Jo non ſo niente ia o tym nic niewiem.
Menti per la gola kłámaß &c.

Formulæ interrogandi Pytánia

Come dite? co mowićie? co rozumiećie?
Che vuol dire? czemuß to?
Come ſi domanda? ják ſię zowie?
Come? (perche) ah? pytaß ják? czemu?
Che hauete? á co wam?
Come ſignore? iáko M. Pánie.
A che ſerue? ná coß to?
A che propoſito, fine? ku iákiemu końcowi?
A che tante ſtorie ná co śiłá mowić.
Che vi pare? co ſię wam zda.
Vi pare che zda ſię wam iż? że?
Non ſarà altro veh nie bedźie nic z tego.
Dimmi ſe ſi può ſapere? s' e lecito di dimandare powiedz mi iezeli ſię godźi wiedźieć.
Come ſtate? iáko ſię maćie?
Doue? oue? ſi va? dokąd idźiećie.
Donde ſi viene? ſkąd idźiećie?

Che volete commendare? *Che commandate* co rozećie.

Che commanda V. S. co W. M. każeß.

Che c'è? co tám?

Che c'è di nouo co nowego.

Che si dice co powiedáią ꝛc.

Formulæ Consultandi, deliberandi, &c.
Rádzenia/ náradzenia się.

Che c'è dafare? co tu czynić?

Che faremmo? che partito, pigliaremo? che rimedio, co tu czynić? co tu rádźić?

Orsu à rimedij nuż do rády.

Qui bisogna qualche trappola trzebá go tu ßtu, ko znieść/ trzebá tu być przemyślnym.

Facciamo cosi vczyń myßták/ *una cosa* powiem iedne rzecz.

Sarà meglio che jo &c. będźie lepiey że ia/ ꝛc.

Saldo un poco poczkay trochę / postoy trochę.

Lascia far' à me niech ia o tym rádzę / moia to będźie praca.

Sarebbe meglio che &c. lepiey by było że/ ꝛc.

Fareste meglio se &c lepiey byś vczynił gdy ꝛc.

Vorei più tosto, amarei meglio wolał bym.

Se jo fossi in luogo vostro, gdy bym był ná mieyscu wáßym/ ꝛc.

Formulæ Consentiendi, Recusandi Zezwolenia / wzbrániánia się.

Son contento ia się koncentuię.

Sia dunque, sia fatto, cosi sia niech że ták będźie.

In nome di dio, in buon' hora w imię Boże.

Dite

Dite di si, dite pure, dite dite, pozwolćież / mowćież.

Sarete seruito, vi si farà la grazia coż śie stánie vsłużo W. M. ic.

Al vostro commando ná vsługi W. M.

Pian piano, adaggio, adaggio, à bel agio pomáłu pomáłu / powoli dalcy zaydziemy.

Basta dosyć.

Parli al vento dármo to.

Tu non sai nulla nic nieśpráwisz.

Tacci milcz.

Và à dormire podz spáć.

Non mi romper il Capo nie mow mi wiele / ic.

Formula Optandi Zyczenia.

Volesse Iddio che boday / dał by to Pan Bog.

Piacesse à Dio vpodobáłoby śie to P. Bogu.

Piacesse al Cielo che, fosse la volonta di Dio gdy by śie to ták P. Bogu vpodobáło.

Volesse egli ritornare boday by śie powroćił.

Che pagherei jo se co bym ia dał gdy by ic.

Formulæ apprecandi Winszowánia.

Iddio vi feliciti Pánie Boże cie błogosław.

Viua Giouanni Terzo, viua, che viua niech zyie sczęśliwie Jan trzeći Krol Polski.

Sia benedetto niech bedzie Błogosłáwiony.

Iddio l' habbia in gloria niech go ma w swey chwale.

Il mio marito di buona memoria.

Il mio marito che sia in gloria

La buona memoria di mio marito, niebosz-czyk moy mąż.

Cazimiro terzo di felice memoria Krol Kázimierz świętey pámięci.

Iddio benedetto vene facci la grazia Pánie Boże day wam szczęście.

Iddio vela mandi buona Boże wam day szczęście

Vi prego ogni vero bene (contento) życzę wam wszystkiego dobrego ꝛc.

Il Cielo vi guardi P. Boże was strzeż.

Iddio vi perdoni P. Boże wám odpuść.

Iddio vi ajuti P. Boże wam dopomoż.

Andate con Dio, andate felice idźcie z Pánem Bogiem.

A riuederci do szczęśliwego vyrzenia.

Buondi, buongiorno dobry dźień.

Buon di, buon' anno Pánie Boże day dźień dobry/ rok dobry.

La riuerisco moiá służbá W. M.

Ben venuto witay/ *ben venga V. S.* witam W. M.

Ben trouato cieszę się z dobrego zdrowia W. M.

Buona sera, buona notte dobry wieczor/ dobra noc.

Buon prò vi faccia Pánie Boże wam day zdrowie/ ꝛc.

Ad jocum Zártobliwe.

Iddio vi faccia grasso e buono byle co zdobrzáło co vrosło.

Che il formaggio ti caschi insulla minestra, mieysie iák paczek w másle.

Che ti possa veder in paradiso rad bym ćię niebá przychylił/ ꝛc.

For-

Formulæ Imprecandi & malum auerruncandi, Przeklinánia/ y odklinánia.

Iddio ti faccia tristo boday ćię śmierć porkał.

Ti venga il Cancaro, la rabbia bodaieś ſię ſzálał/ ic.

Mal'anno che dio ti dia boday/ złego roku/ złego dnia doczekał.

Che possa spender lo in medicine bodaieś to wychorował/ boday to z ćiebie wykápało.

Che possa esser impicato boday go obieſzono.

Che il diauolo lo porti boday ćię bieś porwał.

Che ti possano cascar le braccia bodaieś ochromał. *Che sia maledetto* ten przeklęty ic. (lał.

Che ti sia dato il pane colla balestra bodaieś oſzá-

Che possa esser vcciso, con vna lancia da pezzo boday go hániebnie zábito.

Che dio non voglia, iddio guardi vchoway Pánie Boże

Non sia mai vero nieday tego P. Boże/ ic.

Formulæ deprecandi Przepraſzánia.

Scusatemi, perdonatemi przebacz mi W. M. odpuść mi W. M.

VS. m'iscusi, perdoni, compatisca przebacz mi Wáſmość.

Con permissione, con licenza zá pozwoleniem.

Con buona gratia vostra zá łáską wáſzą.

Vn poco di pacienza poczekay trochę.

Io nõnne voglio saper altro, nonci voglio hauer colpa, mnie nic do tego/ niech mnie nie winuią ic. niechcę o tym nic wiedźieć/ ic.

Formulæ Incitandi, Prouocandi, Animandi, item Retinendi. Wzbudzenia/ wysywánia/ vtwierdzania/ także zátrzymánia.

Andiamocene, andiamo podźwá/ idźmy.

Orsu à noi, alle mani, hey/ nuż.

A che tante manifatture nie odkładay.

Dagli, dagli bij/ bij.

A che si bada, che s' aspetta, che dimora ná co się (czeka.

Finiamola, spicciamola skończmy.

Non più parole (ciancie) molte parole, pochi, fatti, siło mowić / mało czynić/ &c.

Non ti muoui á nie idźiesz.

A chi dich jo á komuż to mowię.

Sù quà wychodź.

Che fretta? à che tanta furia? co zá nagłość? co zá furia/ &c.

Formulæ Rogandi, Supplicandi, exhortandi. Proszenia/ Modlenia się/ Nápominánia.

Di temi per vostra fè, per vita vostra powiedz mi/ tak wam Bog miły.

Oh caro voi, moy mileńki.

Bene mio moy kochány.

Anima mia moy duszeńku.

Cuore mio moie serce.

Deh vi sopplico, prego, scongiuro, proszę wáo dla miłośierdźia Bożego.

Fatemi questo fauore, VS mi fauorisca (faccia la grazia) vczyń mi WM. tę łaskę.

Per

Per Cortesia z ludzkośći.

D' innata buontà z przyrodzoney dobroći.

Idem se mi volete bene, se M' ami punto ieżeli maćie krzynę miłośći ku mnie.

Si fate, (farete) czy vczynićie prosze.

Oh ti sia raccommendata questa cosa mieyćie to w dobrey pamięći.

Dimmi se tu voi, ditemi se volete mowćieß/ mowże/ możli mowić.

Eh dite mowże mości/ ic.

Formulæ Prohibendi Zábrániánia.

Lasciate stare zániechayćie.

State in Ceruello, aprite gli occhi ey vważćie co czynićie.

Guardateui bene strzeżćie śię.

Auertite vpominam waß.

Non lo fate, in nome di Dio, non fare nie czyń/ nie czyńćie tego.

State in Christo nie bráćay śię ze mną/ ic.

Formulæ Dubitandi, & Reminiscendi. Wątpienia/ y wspominánia.

Se ben mi ricordo ieżeli dobrze pámiętam.

Se jo non erro, se non m' inganno ieżeli śię nie my- (lę.

Se pur' è vero, che? iżali prawdá że iż.

Per non dir bugia nie kłamáiąc.

Che sò jo? á ia co wiem. (mniec.

Non mi souiene più nie mogę sobie przypo-

Addesso mi souienne, hor mi ricordo, teraz sobie przypomniałem.

O sai? wieß co/ ic.

Formulæ declarandi, Pokazánia.

Cio è, to iest.

Come per essempio, verbi gratia náprzykład.

Come sarebbe àdire iako to náprzykład.

Che val à dire, iákoby chciał mowić.

Volete? che jo vel dica á chcecie żebym wam prawdę powiedział.

Salla, sa ella wie o tym Pan.

Vn huomo, non dico gia nobile prostak/ nie mowię ślachcicz/ ꝛc.

Formulæ Euentus. Skutku.

Forse che si aboś być może.

Per ogni buon rispetto maiąc ná wszytko wzgląd

Dio sà quello che hà da essere wieß to Pan Bog co będzie.

Che sarà di noi? co się známi będzie dziáło.

Se cascesse il mondo gdy by się świat obalił.

Sto à vedere, che, pátrzę co z tego będzie.

Formulæ Officiosæ, Ukłonne.

Seruitor Padron mio sługá W. M.

Seruitor di VS idem.

Vi baccio le mani moiá służbá WM.

La ringratio dziękuię W. M. (WM.

Mille gratie, infinite grazie wielce dziękuię

Sono tutto suo, il suo di tutto'l Cuore z sercá rád służę WM.

Facci capitale della mia persona chowáy mnie WM. pod opiekę swoię.

Veda VS se son capace diseruirla obacz WM. iż rád vsłużę w czym będę mogł.

VS com-

VS commandi disponga del suo seruitore, delle cose mie, wolno roſkazać/ w czym ſie podoba/ ábym ſłużył WM.

Non ha che commandare tylko rozkazáć.

Aspetto i suoi commandi czekam rozkazania Wm

Poich' ella commanda così kiedy tak Wm. każeſz.

Ella è buon Padrone, al suo commando ieno Wm. rozkaſz.

Non farò questo mancamento nie vczynię tego.

Resto obligato infinitamente zoſtáię wielce Wm. obwiązánym.

Lasciamo questi tituli ták poproſtu / bez Mościwiania/ *questi compimenti* toz.

Tocca à me di seruirla powinność moie ſłużyć WM. M. Pánu.

Prontissimo, Diuotissimo, affettionatissimo, seruitore Wm. powolny/ życzliwy/ vniżony ſługa.

Mi conferme per sempre oświadczam ſie záwſze / ꝛc.

Formulæ Titulandi, Tytułuiące.

Vostra santità wáſzá świątobliwość.

Maestà Mośćiſtat wáſzey Krolewſki Mośći.

Vostra Altezza Wáſzá Xiá. Mość.

Vostra Eminenza do kordynałá.

Vostra Eccellenza do Xiążęcia/ ꝛc.

Sire Náyiáśnieyſzy Krolu.

V. S. Reuerendissima, Jllustrissima Jáśnie Wielebny iáśnie oświecony.

V. S. molto Jllustre zacznie vrodzony.

Jllustrissimo, Eccelentissimo signore do Xiążęcia.

V. S.

V. S. molto Magnifica Clarissima Wielmożny Prześwietny.

Magnifico, Clarissimo, Osseruandissimo Signore Wielmożny/ Prześwietny/ wszelkiey czći godny Pánie.

Monsignore należy tylko Posłom Papieskim/ Biskupom/ Opátom/ y inszym Prálatom Kośćielnym.

Vostra Paternità Zakonnym Kápłánom/ lub Náznodźieiom.

V. S. Vosignoria, la signoria vostra WM. P.

Signor mio M. Pánie. *Padron mio* Dobrodźieiu moy.

Signor Padre Pánie Oycze/ nie tylko się dáie tym co dźieći máią/ mowi się też do Oycow Zakonnych.

Fratello bráćie názywáią się pospolićie/ ále *frà frate* bráćie mowi się do mnichow.

Maestro Mistrzu/ niedáie się tylko náuczyćielom/ *Professoròm artium liberalium*, ále y rzemieśnikom.

Sere, messère Pánie/ *Mona* Páni dáie się vbogim vczćiwym ludźiom.

Madamma szláchetna Páni/ *Signora* pospolitszym Slachćionkom/ lub przednim Mieszczkom.

Madonna dáie się vczćiwym Białogłowam Mieszczkom/ ále mowiąc *absolute Madonna* rozumie się Nayświętsza Pánná.

Formulæ Amorem exprimentes. Wyrażáiace kochánie.

Anima mia duszo moia/ *Cuor mio* serce moie.

Speran-

Speranza mia, bene mio moiá nádzieia.
Tesoro mio, moy skarbie.
Gioia mia moy kleynocie. (ko-
Cuor del Corpo mio serce ciáłá mego/ moiá du-
Vita mia dolce moy zywocie.
Sostegno dell' anima mia pociecho iedyna du-
ße moiey/ ꝛc.

Formulæ Vocandi Wzywánia.

Ascolta, eh o słyßyß/ *Senti, sentite* słyßcie.
Doue sei o gdzie ześ/ *Vien qua* choycam.
Odi, eh, odi, senti un poco słyß ieno.
Oh senti, słyß ieno/ *oh sai* wieß co.
Fermati stoy/ *fermateui vidico* postoycie mo-
wię wam.
Vna parola eh ná iedno słowo. *Due parole sola-
mente,* ná słowo/ ꝛc.

Formulæ Approbandi, Improbandi, Laudandi. Potwierdzenia/ Przeczenia/ Chwalenia.

Buono à sè, Galante bárzo pieknie/ kosztownie.
Sta buono bárzo dobrze. *Questa è bella* to pie-
knie. *Questa sarebbe bella* to by było bárzo pie-
Mi piace, l' ho caro ták mi się podoba. (knie.
O cosi mi piace, cosi lo voglio ták mi się podobá/
Intendo rozumiem. (ták chcę.
Hauete fatto bene dobrzeście vczynili.
Ben fatto dobrze ták.
Dammi la mano day mi rękę.
Hauete ragione prawdę mowicie.
Voi dite bene dobrze mowicie.

Non parla male costui nieźleć on mowi.

Parla bene questo forfante dobrze mowi te Pogáński Syn.

Non mi piace nie podoba mi się.

Eh Signore &c. Fareste meglio &c. och Pánie/ lepiey było/ etc.

Come volete che, iák wy to chcecie żeby ia/ etc.

Non importa, non occorre nie potrzebá.

Lascia andare, (correre) per questa volta. d pokoy/ porzuć teraz. (rzec

Lasciamo andar queste cose zániechaymy ty

Staressimo freschi se okazali byś my się piękni gdy by/ etc.

Il primo huomo del mondo, cima d' huomo w. śmieniczy człowiek.

O tu sei pur sottile, tu sei vn formicotto, fránceś chytrys/ etc.

Formulæ Comparandi, Rownáiące.

Più dotto dite (che lui) più dotto che non è lu vczeńszy niż on. *Più dotto che non pare, si cred che si pensa,* vczeńszy niż się zda/ niż o nim rozumieią/ niż go sobieważą.

Il più dotto di tutti, di quanti sono nayuczeńszy miedzy wszytkiemi.

Il più dotto che si possa trouare w náuce nie znajdzieß mu rownego/ (*del mondo,*) *che fosse mai.*

Non v' ha al mondo persona, più dotta di lui, n maß ná świećie vczeńszego nád niego.

Tanto dotto quanto alcun' altro tak vczony iák kto inßy.

Dotto

Dotto de dotti. uczony nad uczonemi.
Più che dotto. więcey niż nauczony.
Dottissimo. nieporownánie uczony.
La dottrina istessa. náuká sámá.
Più allegro del solito. weselszy nád zwyczay.
Più allegro di quello ch'era hieri. weselszy niż wczorá. (niá.
Mangia peggio d'un porco. żrze gorzey niż świ-
Fiore di robba. wyśmienity towar.
Schiuma di canaglia. zbior wszytkich nięcnot / ábo otcy łotr.

Formulæ Admirandi, Dziwowánia się.

Dio mio, Dio buono, Dio m' aiuti. och Boże dobrotliwy /
Christo benedetto. Giesù Maria. Pánie Boże / Jezus Marya. (wy.
Buontà di Dio, Dio buono Pánie Boże dobrotli-
Come vanno le cose del mondo. dziwna rzecz ná tym świecie.
E possibile? può esser? come è possibile? come può essere? iák to rzecz podobna?
Poter di Christo, può far il mondo, può far il Cielo, czy podobna.
Chi vidde mai cose simili. kto widział / słyszał / kiedy táką sprawę.
Chi haverebbe pensato, creduto questo, kto by się był tego spodziewał.
O che dite co mowicie.
Guardate mò un poco pátrzcie ieno.
Gran cosa wielka rzecz.
O che vino o iákie to wino.

 O che

Io che belle argenterie wey idźie piękne naczynia śrebrne.

O che bestia o Pogáński synu.

Io mi maravigliauo dźiwowałem się.

Che maraviglia, non mi maraviglio nie dźiwuię się.

Poter di Bacco, poter del mondo możeß to być?

Formulæ Gaudendi, Gratulandi, & Condolendi. Rádowánia się/ winßowánia/ Politowánia.

O che gusto (gloria) che contento è il mio o iáko to vćiechá.

O me felice o iáko ia sczęśliwy.

O giorno felice o sczęśliwy dniu.

M' allegro con esso secco ćieße się z Wáśmośćią.

Lo sento al' viuo, viuamente żáluię tego serdecznie.

Mi dispiace fin all' anima z duße tego żáluię.

Mi rincresce, duole żal mi tego/ ꝛc.

Formulæ Gratias Deo agendi. Dźiękowánia Bogu.

Lodato sia iddio chwałá Pánu Bogu.

Per la gratia di Dio, la Dio gratia z łáski Bożey

Lodato jddio Dio merce z łáski Bożey.

Ringraziato sia jl Cielo, niech P. Bog będźie pochwalon/ ꝛc.

Formulæ Exprobrandi, Reprehendendi, Wyrzucánia ná oczy gánienia.

Eh ribaldo, ahi ribaldo o rybałćie.

A questo

A questo modo si tratta? così eh? à questo modo eh? a tak to czynia.

Ame far questo affronto? ad vn pari mio? ame, ah? mnie taką zniewagę vczynić? he.

Non doueresti vsar simili termini meco niemiałeś tak ze mną postępowáć.

Ahi vergogna wstyd y sromotá.

Guarda minchione widzisz niecnoto.

Vedi forsante widźisz złodźieiu.

Ascolto vigliaco słychay ieno pogáński synu.

Ha Poltrone á gnoiu/ plugáwcze.

Oh pazzo á błaźnie/ *Oh disgratiatello* o nieboże.

O che bella creanza iáki to piękny zwyczay.

Bel modo certo barzo pięknie postępuiesz.

Parti che stia bene, á dobrześ to tak. (ośle.

Impara asino, pezzo d'asino che sei, vcz się bestia

Che diauolo hauete fatto kiegoście biesá zrobili.

Adesso si vede aroż mamy.

Guarda come mi tratta questa bestia pátrzćie ieno iák ten bestia zemną postępuie.

Odi che forsante è costui słysz ieno iáki to zdraycá. *Ancor ostinato?* iescze krnąbrny.

Tanta soperbia, tanto ardore iáka hárdość/ iáki ánimusz. *Che superbia* iáka pychá/ &c.

Formulæ Irridendi, Vituperandi, Conuiciandi. Wysmiania/ Nágánienia/ Łzenia.

Vah ancor soperbo? och iescześ ták pyszny?

Ve minchione castra mi questa ná owo tobie.

Costui soldato? ma to żołnierz być?

O che bel soggetto táki mi co grzeczny páchołek.

Oh, che dio m'l perdoni Boże mi odpuść moie grzechy.

Poco manco che no'l dissi małom niewymowił/ máło com nie rzekł.

O che bel terreno da piantar carotte iákieć mi to pole ćwikle śiać.

Eh viso da scimia, viso da farmi ridere, brzytká moc.

Schiuma di Canaglia pogáństwo.

Feccia di Ribaldoni treść vltóystwá.

Cesso da Bracco pśi synu.

Oh dottor delle mie scarpe vecchie táki ow doktor/ iáko stáry trzewik/ iest nowy.

Becco cornuto Rufiianie.

Pecorone, maccherone che sei świniarzu.

Zucca mia da sale nieboraczku.

Ser Mestola, Mestolone, ser Bubbana, Mazzucone, animale, animalaccio nieuku/ bydle.

Gran bestia, bestyácka bestyo.

Vecchio Dandolone stáry trupie.

Ser facente, Pánie medrku.

Capitan de Gambari grundalu.

Ben gli sta dobrze mu ták/ *ben gli sta in vestita,* dobrze mu sie ták stáło.

Non ti lascia piouer in capo niedáy sobie grác ná nośie.

Hai castrato le api, hor leccati le dita, wyrznąłeś pszczoły/ liżże teraz sobie pálce.

Và và fida ti da putane wierz że teraz/ etc.

Hor impacciati con simil gente niebrátáć sie było z tákimi/ etc.

Hor

Hor metti à fecondar amori, Ecco il frutto del Russianesmo, atoż tobie kochánie / atoż korzyść zwodnicz.

Adio, buona notte dobra noc.

A riuederci do szczęśliwego vyrzenia.

Parti che si raccommanda nie mowiłem / że sie będzie prosił / &c.

Formulæ Minandi, Insultandi, Grożenia / vragánia sie.

Aspetta, pian piano poczkay ieno poczkay.

Guai à te biada ż tobie. *Tristo lui* biada iemu.

Tu melo pagherai, tu non mi scamperai zápłácisz mi to / nie vskrobiesz.

Se jo tela perdono będzieć to pámietał.

Tu mi hai inteso orsù wyrozumiałeś mi.

Basta, tanto basti, non più parole dosyć.

Se io mi metto iák pocznę.

Se tu mi fai andar in colera, perder la pacienza, k sie rozgniewam.

Ah s' ella mi commincia à fumare iák pocznę.

Tela tengo a mente będzieć pámietał.

Tu mi farai tante ták długo będziesz / &c.

Non mi stuzzicare, och niegniewaj mnie. ściec.

Ti darò, ti romperò la testa ueh, dámci / trząsnę

O Trouassi jo questo vigliacco och gdy bym tego kiedy mógł potkáć.

Lascia far à me che jo saprò &c. day ieno pokoy wiem ia co z tym czynić.

Jo farò, jo dirò vczynię / będę mowił.

Giuro almondo che ti farò pentire przysięgam ći iż tego będziesz żáłował. *Se jo*

Se jo vi vò saprò far le mie vendette, iák poydź tedy będźie tego żałował.

Tu m' l hai fatto daleśmi chlebá.

Telo farò, veh oddam ći to.

Tumi cauerai dalle mani cinquanta bastonate wyprośisz v mnie pięćdźieśiąt kijow.

Ti farò vn scherzo tale che &c. vczynię ći tak iże mnie nie zápomniesz. (mo.

Ti renderò pan per socaccia wet zá wet nie dár-

Sono buono mà iestem dobry ále.

Tu voi la burla meco, mà, ty chcesz ze mną żar-towáć / ále ꝛc.

Se jo non lo ammazzo mi possa &c. iák go nieza-biję boday mnie / ꝛc.

Sei morto veh leżże teraz.

Alla barba vostra wbrew tobie.

Ad onta vostra wam ná wzgárdę. (spekt.

Al vostro marcio dispetto wam ná hánbę ná des

Cosi voglio, orsu, átoż ia tak chcę.

Siamo à casa, non dormiamo, nò, y ia też mam ręce / nie trafisz ná śpiącego.

Obo, ohime la Gamba ná psá vrok.

Formulæ Eliminandi, & fastidiendi.
Wypychánia y Obmierzenia.

Via, via, via, precz / precz.

Vatene, vati con Dio podź precz z Bogiem /

Vh rincrescevole, vatene fastidioso podź precz śmrodźie.

Leuatemiui d' innanzi, levateui di quà, podź z tąd precz.

Vache

Va che sei vna bestia. podź precz grubianie.

Andate, andate, podźcie / podźcie. (Sydź.

Andate à far i fatti vostri. porczcie spraw wá-

Andate alle forche, sulle forche. al bordello anda-

te in mal hora, in tanta mal hora podź lub idź we

złey godźinie / ꝛc.

Non mi star, non mi stordire, non mi romper' il

capo nie łom mi głowy / nie mow mi śiłá / ꝛc.

Ouh lasciami in pace ochdaymi pokoy.

Vh Dio va via ti prego dla Bogá podź ze mi

z oczu.

Formulæ Suspicandi & temere Iudicandi. Złego rozumienia / y vpornego Sadu.

Qualche cosa bolle nella pignata muśi to coś być

Qualche cosa nedee essere muśi coś mieć ná sercu.

Qualche mal' è interuenuto certo znáć go coś

złego potkało.

I tuoi occhi lo dicono znáć po twoich oczách.

La cosa va' da douero coś do prawdy.

Non c'e' da burlare nietrzebá stym żartowáć.

Il resto intendiate ostátká śie domyślćie / ꝛc.

Formulæ Extenuandi, Vmnieyszánia.

Che cosa sarebbe per voi coż by to wam było.

Sarebbe forse gran cosa se, abo by było wielka

rzecz wam gdy by

Non c'è niente nic to.

Chu sarebbe solamente było by ieno.

Sono bagatelle, frasche, frascherie, baie, miserie,

plotki / fraszki.

Che importa coż ná tym.

Mene rido, fò beffe, śmieię śię ztego/ &c.

Non mene curo più che tanto niedbam ná to wielkie wiele/ &c.

Formulæ Ridendi, Irridendi. Smiania/ Wyśmiánia.

Io muoro, ah, vmieram prześtáńćie.

O non posso più ah, ah, och prześtáńćie iuż nie mogę.

Io smascellò di risa, mi sento scoppiar di risa ro- spuknę śię od śmiechu.

Mi fate ridere muszę śię śmiać. (śmiech.

Che Diauolo non riderebbe á ktoż by śię nie

Per che ride costui czego śię on śmieie/ &c.

Formulæ Lamentandi, Sperandi, Desperandi. Nárzekánia/ Spodźiewánia śię/ Dezperowánia.

Guai à me biádaż mnie.

Poueretto me, meschino me och mnie nędznemu

Grami, poueretti noi, och nam vbogim ludźiom

Ahi sfenturato, sciagurato, infelice sgraziato nieszczęsny człowiecze.

Son bell' e morto iuż pomnie.

Ah Dio santo Pánie dobrotliwy.

Ohi me, o ciel, o Dio che dura pena, och Boże iákie to vtrapienie.

Ahi lasso och mnie.

Ahi sorte becca och nieszczęsna godźino.

Ache siamo gionti, ridotti, condotti do czegośmy przyszli.

Sia-

Siamo morti, spediti, rouinati iuß ponaß.

Questo ci mancaua na tym nam leßce zbywáło.

Ci siamo pur gionti iużeśmy wnieszcześćiu.

Ecco doue mi doleua á toż mamy.

Ecco l'ultima nostra rouina iuż to náß koniec przyßedł.

Questo il male, che &c. to naygorzey iż że/ ꝛc.

E peccato veramente ßkodá tego wpráwdźie ꝛc.

O pouero figliuolo och nieboraczku.

Io son pur il Rè delle disgrazie iestem nieszczęśli-wym nad wßytkiemi.

Mà pacienza ále coż czynić.

Che c'e' da fare á coż czynić.

Bisogna hauer pacienza, conformarsi à dio ktoż sie może Pánu Bogu sprzećiwić.

Non si può far' altro á coż czynić.

Spero in Dio, nel cielo vfam w Pánu Bogu.

Basta in nome di Dio nuż wymię Boże.

Forza è che lo mangiamo, e lo beviamo muśie-my tego vpiiáć.

Ad ogni modo bisogna morire, postdremu nam trzebá vmrzeć. (chleb iedzą.

Anch' altroue si mangia il pane y zá morzem

Tanto fà morir sù tre legna quanto sù quatro ie-dnáko wiśieć/ lub ná trzech/ lub ná czterech bolkach.

Nihil interest, siue quis humi siue in sublimi pu-trescat, &c.

Formulæ Silentium Imperandi. Mil-czenie Nákázowánia.

Tacci, tacci ti dico mowię ábyś milczał.

 Ancor

Ancor replicare ieſzcze odpowiedać.
Tanto basti, non più doſyć tego/ nie mow więcey
Vh che ti si secchi, boday ći zaſchłá/ ꝛc.

Formulæ Exclamandi, Krzyczenia.

All' armi, all' armi, fuoco, fuoco, do broni/ do broni/ ogień/ ogień.
Dagli, dagli, amazza, amazza biy/ biy/ zábiy/ zábiy.
Ajuto, soccorso, rátuyćie.
Al ladro, al lupo, złodziey/ złodźiey/ wilk/ wilk.
Traditor zdrayca.
Misericordia kwárter/ kwárter.
Confession, confession Kśiędzá/ kśiędzá.
O Giesu! o caso strano! Pánie Boże coż z tego będźie.
O che ribalderia iáko to pogáńska ſpráwá/ ꝛc.

TRZECIA CZĘSC DE SYNTAXI, *Abo* O Złaczeniu Słow.

A naprzod

DE DISPOSITIONE VOCVM, O Rozłożeniu słow.

1.

Włoſki ięzyk záchowuie ſwoie przyrodzoność w wymowie / to ieſt ſpadek miánuiący przodkuie przed ſłowem / iáko to: *Pietro impara* Piotr ſię vczy. *Scuolare studia* Vczniu vcz ſie/ ꝛc.

2.

Oskarżaiący spadek kładzie sie po słowie/ naprzykład: *Teme jd Dio* boy sie Bogá/ *Venerà jl Rè* czćiy Królá/ &c.

3.

W mowách twierdzących położonych w czásie teráźnieyszym ma bydź mowá formowána tákim kształtem/ naprzod położysz spadek wyráźnie lub taiemnie/ ábo też Pronomen teyże osoby iáko słowo iest w mowie położone/ miánowićie iedno z tych *Jo* ia/ *Tu* ty/ *egli, lui* on/ *ella, lei* oná/ *noi* my/ *voi* wy, *loro, elle, elleno, esse* oni/ y one. Powtore położysz iedne z tych cząstek namiestnictwá. *Mi* mnie/ *ti* tobie/ *ci* nam wam/ *gli* iemu/ *vi* wam/ *si* sobie/ *ne* ze. Potrzecie słowo skutek wyrażáiące; Poczwarte przysłowie lub przydátne Imie/ á ná ostátku lub po Piate Imie istotne z swym ártykułem/ lub bez ártykułu/ iáko Syntaxis náucza; náprzykład.

Tu mi mandi ogni settimana le gazzete, ty mi posyłasz co tydzień nowiny.

Jo ti rispondo ogni ordinario, ia tobie co poczte odpowiedam.

4.

W mowie twierdzącey w czásie przeszłym złączonym/ to iest ze słowem po

mocznym ták bedźieß formowal mowe: 1. położyß Pronomen, 2. czastke namiestnictwá. 3. słowo pomoczne. 4. przysłowie. 5. słowo skutek wyrazáiace. 6. istotne Jmie náprzykład.

Egli c'hà nuouamente ripreso di negligenza, on naß niedawno vpomniał o niedbalstwo.

Ella vi è sommamente obligata di Cortesia, ona wam iest wielce obwiązána zá ludzkość.

5.

W mowie przeczacey wczáśie teráznieyßym prostym/ ták bedźieß mowe formował/ náprzykład: położyß Pronomen lub miánuiacy spadek/ Powtore przysłowie przeczace. 3. czastke namiestnictwá. 4. słowo wyrazáiace skutek. 5. przysłowie. 6. istotne imie náprzykład.

Noi non gli scriuiamo pur la verita, my iemu postáremu prawdy nie pißemy.

Loro non vi mostrano sinceramente la strada oni wam niepokázuią wiernie drogi.

6.

W mowie przeczacey w przeszłym czáśie złaczonym z pomocnym słowem położyß/ naprzod namiestnictwo. 2. czastke przeczaca. 3. czastke namiestnictwá. 4. słowo pomocne. 5. przysłowie. 6. słowo skutek wyrazáiace. 7. Jmie istotne iáko to.

Vei

Voi non c' hauete fedelmente palesato il segreto, wyśćie nam nie oznaymili wiernie tego sekretu:

Loro non c' hanno volontieri scoperto il modo oni nam nie rádźi pokazali sposobu.

7.

W mowie pytáiącey potwierdzáiącey w czáśie prostym teráźnieyszym/ położyß naprzod cząstkę namiestnictwá/ 2. słowo skutek wyrázuiące. 3. namiestnictwo. 4. przysłowie. 5. Imię istotne: iáko to.

T' insegna egli ben la Pöesia czy vczy on ćiebie dobrze Poetyki.

Vi mostrano loro fedelmente le difficoltà czy pokázuią wam wiernie trudnośći.

8.

W mowie pytáiącey potwierdzáiącey w czáśie przeszłym złączonym ze słowem pomocznym położyß naprzod cząstkę namiestnictwá/ 2. słowo pomoczne/ 3. namiestnictwo/ 4. przysłowie. 5. słowo skutek wyrázáiące. 6. Imię istotne/ iáko to.

Ti hà egli hoggi condotto alla scuola czy zóprowádźił on dźiś ćiebie do szkoły.

Si sono loro hieri rallegrati dell' honore czy ćieszyli się oni wczoraj według honoru.

9.

W mowie pytáiącey przeczącey w czáśie przeszłym prostym położyß naprzod

przod czastkę przeczaca. 2. czastkę namiestnictwá / 3. słowo skutek wyrazáiace. 4. namiestnictwo. 5. przysłowie 6. istotne imię / iáko to.

Non ti diedi jo hieri la lettera di Giouanni, á zaż ći nie dał wczora listu Janowego.

Non gli diedero loro insieme il voto. izali mu nie dáli wszyscy iednostaynego zdania.

10.

W mowie pytáiacey przeczacey w czásie przeszłym złaczonym położysz naprzod czastkę przeczaca. 2. czastkę namiestnictwá. 3. słowo pomoczne. 4. namiestnictwo. 5. przysłowie. 6. słowo skutek wyrazáiace. 7. istotne Imię. iáko to.

Non siamo noi cottidianamente obligati adorari Iddio. A za nie iesteśmi powinni co dzień Páná Bogá wzywáć.

Non t' hanno loro honoratamente mantenuto la parola. A zać nie dotrzymali cnotliwie słowá.

11.

W mowie potwierdzáiacey w roskázuiacym czásie położysz naprzod słowo skutek wyrazáiace. 2. czastkę namiestnictwá. 3. przysłowie. 4. istotne Imię. iáko.

Lauati cottidianamente la faccia, Vmyway sobie co dzień twarz.

DE SYNTAXY ARTICVLORVM
O Złaczeniu Artykułow.

1.

Imioná własne ludźi/ miast/ nierozumnych zwierząt/ licby/ wielkośći/ przymiotow/ namiestnictw osoby znáczace/ y inne/ nie máią w miánuiacym spadku ártykułu/ á w rodzacym przyłacza sie im czastká *di*, w dáiacym *à*, á w odbieráiacym *da* w oboygu licbách/ iáko to: *Pietro* Piotr *Maria, di bucefalo* Bucefalá. *à vno* iednemu/ *à due* dwom/ *da tanto grande* od ták wielkiego/ *da tale* od tákiego/ ⁊c.

2.

Artykuł przydáie sie Imionom istotnym kiedy mowiemy o rzeczy pewney iáko to. *Il libro* Kśiegá/ *il calamaro* Káłamarz/ *la carta* Pápier. Ale ogulnie w pospolitośći/ lub o rzeczy niepewney mowiac/ nie dáie sie ártykuł/ náprzykład.

Chi ha vino, troua beuitori Kto ma wino znaydźie pijakow.

3.

Gdy przodkuiace Imie nie ma ártykułu/ tedy y nástepuiace Imie tez go odrzucá/ náprzykład:

Labra di Cinabro Wárgi Cynobrowe/ *denti di auorio* zaby słoniowey kośći/ ⁊c.

4.

Artykuł skończony przekłada się Imionom Familiy/ rzekom/ pospolitym Imionom/ porządkowym liczbom/ nieskończonym sposobom słow/ iáko to.

Il Lubomirski. La vistola wisła/ *il segretario* Sekretarz/ *il quarto* czwarty/ *l'udire* słuchánie/ ꝛc.

5.

Imioná tytułow/ godnośći/ wymawiáią się bez ártykułu/ gdy się po námiestnictwie kłádą/ iáko to:

Vostra santità wászá świątobliwość/ *sua Altezza* wászá Xá Mość. *Vostra maestà* wászá Krolewska Mść. ꝛc.

6.

Gdy przydasz Imieniu własnemu/ Imioná Vrzędu/ honoru/ godnośći/ ná ten czás niemáią ártykułu/ iáko:

Papa Alessandro settimo Oćiec Swięty Alexánder siodmy. *Mon signor Giouanni* Jego Mść. Kśiądz Jan. *Madama Margarita* Jey Mść Páni Małgorzętá/ ꝛc.

Przestrogá.

Leć gdy Imioná honoru, vrzędu, godnośći, bez Imion własnych wymawiáć będźiesz, ná ten czás máią ártykuł, náprzykład: Il Papa Papiesz, Il mon signor Kśiądz Iego Mść. La Madama Iey Mość, &c.

7.

Artykuł skończony przełożony/ Imionom

nom przydátnym / y sposobom nieskończonym / przemieniaie w istotne Imioná / náprzykład.

Il fiero okrutnik / *la trista* złośnicá / *lo scriuere* pisánie.

Przestrogá.

Przełożony też bywa ten ártykuł przysłowiom niektorym, iáko to: Sò il quando wiem kiedy, Sà il perche wie czemu, &c.

8.

Imioná autorow mewáia ártykuł skończony / iáko to.

Il Catone Káto / *L' Aristotile* Arystoteles / etc.

9.

Artykułu spadku rodzaiceg / zázywáią Włoszy pod czás miásto oskarżáiącego / iáko to.

Ho visto degli altri widziałem inszych. miásto *ho veduto gli altri.*

Si mantien con del pan, è con dell' aqua żyie chlebem y wodą / miásto *col pane è colla aqua, &c.*

10.

Podczás kłádzie sie też ártykuł miedzy Imieniem własnym / á Imieniem pospolitym / iáko to.

Cicerone l' eloquente Krásomowcá Cycero. *Aristotile il sapiente* Arystoteles mądry / etc.

11.

Imionom własnym gdy sie im dáie

ſákie Epithetum, miewáią ártykuły iáko to.

Il ſuperbo Tarquinio, Pyſzny Tárqwinyuſz. *La bella Venezia* Piękna Wenecya. *La Coſtante Lucretia* ſtáteczna Lukrecya / ꝛc.

DE SYNTAXI Okolicznośći mieyſcá y czáſu.

1.

Wſzelákiemu ſłowu przyłącza ſie ſwoy ſpadek z præpozycyą náprzykład.

Son ſtato nel Caſtello byłem ná zamku. *Fu meſſo in priggione* wſádzon był do więźienia.

2.

Czás ſię wyraża w odbieráiącym ſpadku/ bez præpozycyey/ iáko to.

Hò ſtudiato queſta lingua due anni vczyłem ſię tego ięzyká dwie lećie.

3.

Imioná właſne mieyſc czworáko vważać będźieſz/ iáko to.

Naprzod *ad locum* do mieyſcá ná pytánie/ *doue* lub *oue* dokąd.

2. *Per locum* przez mieyſce ná pytánie/ *per doue* ktoredy.

3. *In*, lub *nel luogo* gdźie ábo kędy.

4. *De loco* z mieyſcá ná pytánie / *da* lub *di doue* zkąd.

4.

Odpowiedáiąc tedy ná pytánie dokąd przełożyſz Imionom właſnym Ceſarſtw/

ſarſtw / Kroleſtw / y Prowinciy præpoſ
zycya *in*, náprzykład.

Doue andate? dokąd iedźiećie. Odpowiedź/ *in Turchia* do Turek/ *in Polonia* do Polſki / *in Liuonia* do Inflant.

5.

Lec imionom właſnym mnieyſzych dźierzaw / iáko ſą Grabſtwá / Staroſtwá/ włośći/ przełożyſz ártykuł ſkończony ſpadku dáiącego/ iáko

Doue andate? dokąd? ꝛc. *alla Contea di Racibor* do Raćiborzá/ *alla Starostia di Radzimin*, do Stároſtwá Rádzimińſkiego/ *al Vescouato* &c. ná włośći Xiedzá Biſkupá/ ꝛc.

6.

Imionom Miaſt/ Miaſteczek/ Wśi/ mieyſc y budowánia / przełożyſz ártykuł nieſkończony dáiącego ſpadku náprzykład.

A Cracouia do Krakowá / *à Niepolomice* do Niepołomic / *alla Chiesa* do Kośćiołá / *al borgo* náprzedmieśćie/ *alla fabrica* do budowánia/ ꝛc.

7.

Imioná ktoremi ſie wyráżą drogá przez mieyſce/ kłádą ſie w oſkarżáiącym ſpadku bez brákú *cum* præpoſitione *per* przez/ náprzykład.

Egli sene va per Germania in Italia, on iedźie przez Niemcze do Włoch.

Il Rè Casimiro fù portato per Cracouia, è per la Chiesa alla sepoltura, Krol Kázimierz był niesiony przez Krakow/ y przez Kościoł do grobu.

8.

Co się tycze Imion znáczacych ná mieyscu máią troiaką rożność Cesarstw/ Krolestw/ y Xięstw máią præpos. in w. Miastá præpos. à. Mieyscá pospolite mnieysze *nel,* iáko to.

Alberto è in Polonia, à Cracouia, nel Castello. Woyćiech iest w Polszce/ w Krákowie/ ná Zamku

9.

Imioná własne Cesarstw/ Krolestw/ Xięstw/ z mieyscá znáczace máią rodzacy spadek/ insze inne Imioná máią odbieráiący/ náprzykład.

D' onde venite? skąd idźiećie? *di Germania* z Niemiec/ *di Turchia* z Turek/ *da Padoua* z Padwie/ *dalla Campagna* z polá/ *dal Borgo* z przedmieśćia/ ec.

Przestrogá.

Ale gdy będźiesz chćiał miásto mieysc wyrazáć osoby, lub ich vrzędy y dygnitárstwá, tedy pospolićie ná mieysce, z mieyscá, ná mieyscu, záżywáć będźiesz bez bráku, miásto oskarzáiącego, odbieráiącego spadku, iako to ná pytánie: Doue vai dokąd idźiesz? *dal Rè* do Krolá Jego Mći. *dal Signor Palatino* do Jego Mći P. Woiewody/ Tok też *d' onde vieni* skąd idźiesz? *da Alessandro* od

Ale.

Alexandra/ *dal segretario* od Sekretarza. ná pytanie/ *Doue è?* gdzie iest? Resp: *dal Signor Starosta* v Pána Stárosty/ *dal Medico* v Doktorá. etc.

10.

Odległość od iednego mieysca do drugiego/ wyraża sie wspadku oskarżáiącym/ iáko to.

Cracouia è lontano di Varsauia quaranta leghe. Kraków odległy iest mil czterdźieśći od Warszáwy.

11.

Ná pytánie ják dawno temu/ y ják długo temu/ *quanto tempo è*, odpowiedamy przez oskarżáiący spadek/ iáko gdy pytamy.

Quando è successo questo? kiedy sie to stáło? *Lo anno passato* przeszłego roku. *Quanto tempo starete qui?* ják długo tu będźiećie? *Due anni* dwie lećie. *Tre mesi* trzy miesiące/ etc.

12.

Ná pytánie o ktorey godźinie? *à che hora?* vżywamy dáiącego spadku/ iáko to.

A tre di notte o trzećiey godźinie w noc/ *à tre hore doppo mezzodi* o trzećiey spoludnia.

Przestrogá.

Lecz gdy czásu koniecznie pewnego nie wyrażamy vżywamy prepositiey trà, fra, *między spadkiem oskarżáiącym, iáko to.*

Son venuto trà le trè e quatro à Casa przyszedłem między trzećią y czwartą do domu. *Egli ritorne-*

tornerà trà vna ò due hore przwroći się zá iedne do dwie godźiny / lub *di quà à due hore* od tego zá dwie godźiny.

DE SYNTAXI NOMINVM

O złączeniu Imion.

1.

Imię istotne powinno się zgadzáć z imieniem przydátnym w licźbie y w rodzáiu / iáko náprzykład.

Dio Benedetto Boże błogosłáwiony / *Huomo peccatore* człowiecze grzeszny / *Donna incostante* niewiástá niestáteczna.

2.

Ilekroć dwoie Imioná istotne rożney rzeczy w mowie się złączáć będą położyß wtore w rodzącym spadku / náprzykład.

L' ingegno del fanciullo dowćip młodźieniászká. *Il valor del soldato* męstwo żołnierzá.

Przestrogá.

Przydátne Imię wyrażáiące máteryę, z ktorey iáka rzecz iest zrobiona, Włoßy Substantiue *kłádą w rodzącym spadku, iáko to.*

L' annello d' oro pierśćień złoty. *Il mortaio d' ottone* możdźierz mośiądzowy. *La Spada di ferro* spádá żelázna / ꝛc.

3.

Pronomen przypomináiące *quale* ktory / ktora / ktore / zgadza się z istotnym Imie.

Jmieniem w rodzáiu spadku y liczbie lecz ráczey powtorzonym niżeli z pierwszym rzetelnie lub skrycie/ iáko to.

Felice è quell' huomo il quale teme Dio. Szczęśliwy ten człowiek ktory się boi Bogá. *Le tue lettere le quali lessi,* twoie listy ktorem czytał/ etc.

4.

Przydátne Jmię *vno, vna,* ieden/ iedná/ miásto ártykułu łączy się absolutè z istotnym. iáko to: *Vn Cauallo* koń/ *vna peccora* owcá. Lecz podzielnie bráne/ łączy się z ártykułem skończonym.

Hò due annelli, l' vno è d' oro l' altro è d' argento mam dwá pierzścienie/ ieden iest złoty/ drugi srebrny/ etc.

5.

Jmioná podobieństwo/ skłonność/ pożytek/ vciechę/ wdzięczność/ wierność/ y tym przeciwne/ dáiącego spadku potrzebuią/ náprzykład.

Comodo à tutti	Pożyteczny káżdemu/
Inclinato al vino	Skłonny do winá/
Simil' al Padre	Podobny Oycu/
Giocondo à ciascuno	Vćiesny z káżdym/
Grato à Benefattori	Wdzięczny Dobrodźieiom.
Fedel' al Padrone	Wierny Pánu.

6.

Jmioná przydátne znáczące wiádomość/ pámiętánie chćiwość y insze tym przeciwne biorą po sobie rodzony. spádek/ iáko to.

Esperto di molti linguaggi świadom śiła ięzykow/ *ricordeuole della ingiuria* pámiętny obelgi/ *auido dell' honore* chćiwy sławy *partecipe della congiura* vczestnik sprzysiężenia się.

7.

Vżywamy też podczás Aduerbium z præpozycyą miásto przydátnych imion ktorebysmy mieli łączyć z istotnemi/ iáko to.

Il giorno d'hoggi dźień dźiśieyszy/ *Il vino di hieri* wino wczorayße. *L'aria di là* powietrze cá-megne.

8.

Gdy istotnych imion będźie więcey rodzáiu iednego/ przydátne Imię zgadza się z niemi w rodzáiu y spadku/ ále się kłádźie w wielkiey liczbie/ iáko to.

Pietro, e Paolo sono honorati, Piotr y Páwel są cnotliwi. A gdy zaś będą rożnych rodzáiow istotne imioná; przydátne/ w rodzáiu/ zgodnieyßym się zgadza/ *Il Padre e la madre mi son morti,* Oćiec y Mátká mi vmarli / etc.

Przestrogá.

Możemy też choć iest wiele istotnych Imion przydátne z bliższym łączyć w rodzáiu, spadku y osobie, iáko to.

Il giorno e 'l lume è grato all' huomo, dźień y świátłość miła iest człowiekowi.

9.

Imioná przydátne rożność znáczące/ máią odbieráiący spadek/ iáko to. *Il*

Il tuo pensiero è diverso dal mio, twoiá myśl iest rożna od moiey.

DE COMPARATIVO
O Przyrownáiącym stopniu.

Comparativus żąda po sobie rodzącego spadku/ iáko to. *La mia sposa è più bella di tutte le dame* moiá oblubienicá iest naydobnieysza między wszytkiemy dámámi. Możemy też miásto rodzącego spadku położyć/ pártykułę *che*, z przysłowiem przeczącym *nò*. *Guarino è più eloquente che non fù Ouidio.* Guarinus dáleko mownieyszy/ niżeli był Ouidius. O czym szkutecżniey; iáko y de superlatiuo, *fol. 45. y 47.* się doczytasz.

DE SYNTAXI PRONOMINVM
O Złączeniu Namiestnictw.

I.

Dilui Onego/ *Dilei* oney/ *Cui* czyy. Rodzące spadki dobrze się kłádą między ártykułem y istotnem Jmięniem/ iáko to. *La dilui Clemenza* Jego łaská/ *La dilei Generosità* Jey Szláchetność. Miásto ktorych możemy záżywáć Pronomen *sua*, iáko to. *La sua buontà* Jego dobroć/ etc.

2.

W wyráženiu mięnie/ ábo ośiádłość rzeczy niezáżywamy tylko namiestnictw ośiádłość znáczących/ iáko to.

 Que-

Questo libro è mio, tuo, suo. tá kśięgá iest moiá/ twoiá/ iego. A nie możemy mowić *questo libro è di me, di te, di lui.*

3.

Egli Neutrum, Temu/ záżywamy dla ozdoby więtszey/ ábo wyrázenia rzeczy/ iáko to mogłbym mowić.

Son tre giorni ſą trzy dni/ pięknicy/ *Egli sono tre giorni*, iuż temu ꝛc. *Pioue* páda deſcz. pięknicy *egli pioue.* &c.

4.

Chi záżywamy pytáiąc ſię o oſobę. *Che*, pytáiąc ſię o rzecz iáką: iáko to.

Chi bussa kto kołacze/ *che dici* co mowiß.

Przeſtrogá.

Gdy iednák *che*, po prostu krom pytánia záżywáć będźieß, ták znáczy iáko relativum. *Il* lub *la quale* ktory/ a/ iáko to. *ch' asseriua* ktory/ a/ opowiedźiał/ łá.

Przeſtrogá Wtora.

Przez chi, wyrazamy też rozność iáką, iáko to: Chi dice questo, chi dice quello iedni mowią to/drudzy owo. *Chi andò di quà chi andò dilà* iedni ſię rozbiegli ſám/ drudzy tám.

5.

Chiunque, qualunque, qualsivoglia, qualcun, qualcheduno Ktokolwiek. *Ciascun* y *Ciascheduno* káżdy/ miewáią po ſobie rodzący ſpadek wielkiey liczby/ tylko námieſtnictwo oſoby znáczących/ iáko to.

Chiunque di noi Ktokolwiek z nas/ *qualunque*

di voi

ktokolwiek z was / *Ciascun di loro brama la pace* káżdy z nich pragnie pokoiu.

6.

Alquanti, alquante Nieco / záżywamy w wielkiey liczbie náksztalt przydatnych imion / y Aduerbialiter, ábo náksztalt przysłowia / iáko.

Alquanti huomini niektorzy ludźie / nieco ludźi. *Alquante donne* niektore białogłowy / nieco białychgłow. *Alquanto* záżywamy tylko adverbialiter. *Alquanto di Pane*, nieco trochę chlebá / bo nie częśćę w wielkiey liczbie / *Alquanto di pani*, trochę chlebow / ále mowię *alquanti pani*.

7.

Lo, la, le, gli y *li* przypomináią nam rzecz pierwey położoną wspadku dáiącym / ábo oskarżáiącym / iáko to.

Parlasti à quel Signore gadałeś z tym Pánem / *gli parlai* gadałem / *Gli bacciasti le mani* cáłowałeś mu / lub iey ręce / *gli, li*, lub *le bacciai* cáłowałem. *Temi tu Iddio?* boisz się ty Bogá? *si lo temo*, boię się go / *ami tu la Madre?* kochasz się ty w Mácce / *si l'amo* kocham się.

Przestrogá.

Ale gdy ieden z tych cząstek la, le, li, lo, ne, *Artykułowi* gli, *przyłączona bywa, kłádźie się ná ten czás dla wdźięczności mowy między ártykuł y cząstkę literá* e.

Glielo dirò powiem mu / *gliene farò parte* oznaymię mu.

 Mi, Ti

8.

Mi, Ti, Si, Ci, Vi, Ne, Mnie/ me/ tobie/ cie/ ſobie/ ſie. Nam/ nas/ wam/ was/ ſa ſpadki dáiace y oſkarżáiace Namieſtnictw oſobiſtych/ tych nieżáżywamy tylko z ſłowámi Reciprocis, o czym *folio 62.* czytác możeſz/ iáko to.

Jo mi lamento ia ſie ſkarże/ *Tu ti lagni* ty ſie gryżieſz/ *Loro ſi dolgono* oni ſie ſkárżą.

Przeſtrogá Pierwſza.

Łacza ſię też te pártykuły z ſłowámi znáczacemi ruſzánie ſię z mieyſcá, ále w ten czáſz odmieniáia i, *in* e, *iáko to.*

Jo mene vò ia ide / *Tu tene vieni* ty idżieſz / *lui ſene parte* on odieżdża / *Noicene andiamo,* my idżiemy / *Voi vene venite* wy idżiecie/ *Loro ſene partono* oni odieżdżáią.

Przeſtrogá Wtora.

Pártykułá ſi *gdy ſię kłádżie z temi cząſtkámi* mi, ti, ci, vi, *powinná być po nich położona, iáko to.*

Mi ſi dice mowi ſie mi / *ti ſi racconta* tobie ſie powiada / *vi ſi canta* wam ſie ſpiewa.

Jáko też mi, *y* vi, *záwſze przodkuie tym cząſtkom* ci, ti, ſi, *gdy ſię w iedney znáyduia mowie, iáko to.*

Mi ci trouarete znaydżiecie mie tám/ *Se jo vi ti veggo* iák ia cie tám obacze / *vi ſi darà* da ſie wam.

Prze-

Przestrogá Trzećia.

C., y vi, znáczy tez bytność ná mieyscu, ábo ná pytánie się, *Siete stato à Roma?* byliśćie w Rzymie? Odpowiádamy / *Ci* lub *vi son stato* byłem tám.

Przestrogá Czwarta.

Ve, y ce, *zwykły się inszym cząstkom przekładáć. Leć po nieográniczonym sposobie,* Gerundium, *y po vczęstnictwie mogą podczás być położone iáko to.*

Per diruelo mowiąc wąm / *Bisogna ber ce lo,* trzebá to nąm wypić.

9.

Cząstká *Ne,* odpowiádáiac ná iákie pytánia Absolute iest twierdząca / iáko to : *Volete del pane* chcećie chlebá? *ne voglio* chcę. *volete venir alla Chiesa?* chcećie poyść do Kośćiołá / *ne verrò* poydę. *Scriuerete le lettere* będźiećie listy pysáć? *ne scriuerò* będę pisał ꝛc.

Przestrogá Pierwsza.

Leć położona po przysłowiu non, *iest przecząca, iáko to. Non scriuerò ad Antonio, nè ad Andrea* nie będę pisał Antoniemu / áni Andrzeiowi.

Przestrogá Wtora.

Gdy chcemy wyrazáć mieysce pewnie, y nieodmiennie zrasta się nieiáko cząstká ne, *z ártykułem* il, *lub* la, *iáko to. Il signor è nel contado* Pan iest we wśi / *La signora è nella Camera* Pani iest w komorze.

10.

Pronomen Reciprocum *Se* ſię / záwſie łączy z przydátnym Imieniem *ſteſſo, medeſſimo, a,* ſam/ſáma/ náprzykład. *Giuda diſperato Impiccò ſe ſteſſo* Iudaſz w padſzy w rozpacz/ ſam ſię obieśił.

11.

Mi, Ti, Si, Ci, Vi, Ne, La, Le, Gli, Li, Lo, gdy ſię z ſłowem kłádą nieſkończonym lub z vczeſtnictwem / ábo Gerundium, záwſze ſię zniemi zraſtáią náprzykład.

Voleua parlarui chćiał zwami mowić / *dicendolo tacque* mowiąc to zámilkł. *Datoci il libro ſene andò* dawſzy nam Kśiążkę odſzedł.

DE SYNTAXI VERBORVM
O Złączeniu Słow.

Jednáko możemy mowić do iedneyże oſoby / naprzod przez wtorą oſobę máłey liczby / iáko to. *Che fai tu* co robiſz. *Come ſtai tu* iák ſię maſz. Powtore przez wtorą oſobę wielkiey liczby / iáko to. *State bene voi* maćie ſię dobrze wy. *Voi fate bene* wy dobrze czynićie. Potrzećie przez trzećią oſobę máłey liczby z wyrázeniem godności ábo tytułu / iáko.

Come ſtà voſignoria iák ſię wáſzá miłość ma/ *Che fà voſtra Eccelenza* co wáſzá Xiążęcia Mość robi.

2.

Słowo oſobiſte ſpoſobu ográniczoneg[o] ma

przed sobą ... acy spadek teyże ...czby y osob... / iáko to.

Jo leggo ia czytam / *tu scriui* ty piszesz / *lui parla* on gada.

Przestrogá.

W pytániu iednak lub w przypominániu ... iuiacy spadek ná ostátku się kłádźie, iáko ... Che dice egli co ... dice L' Aristotile ... Arystotyles / etc.

3.

Słowo gdy się kłádźie z wielą spadkow miánuiacych zgodnieyszym się ... dza w osobie / á sámo ma być w wielkiey liczbie / iáko. *Se tu è Pietro non verrete, ... 'l mio fratello, l'hauerem per male*. ieżeli ty y Piotr nieprzydźiećie / ia y moy brat będźiemy zá złe mieli.

Przestrogá.

Godnieysza iest pierwsza osobá / niż wtora / wtora niż trzećia.

4.

Słowo istotne / *Sono* iest / y przed sobą y po sobie miewa spadek miánuiacy iáko *Tuo padre è l' ornamento della Patria* Twoy Oćiec iest ozdobą Oyczyzny.

Przestrogá.

Lec gdy *Sono* osiádłość znáczy kłádźie się z Rodzącym spadkiem / iáko to.

Questo libro è di Giouanni Tá Kśięgá iest Janowá.

 Wszel.

5.

Wszelkie słowá Actiua, ktore czynienie iákicy rzeczy znáczą/ máią po sobie spadek oskarzáiący/ iáko *Legge il libro* czyta kśięgę.

Przestrogá.

Wyrażáiąc część iákiey rzeczy/ słowo Actiuum miewa po sobie rodzący spadek/ lecz cáłą rzecz wyrażáiący w máłey liczbie ma spadek oskarżáiący/ iáko to. *Datemi del pane* daycie mi chlebá / *datemi il pane* daycie mi chleb.

Przestrogá.

W wielkiey iednák liczbie też słowá kłádą się w spadku oskarzáiącym bez ártykułu/ iáko to. *Ho riceuuto gazzette da Antonio* dostáłem nowin od Antoniego. 6.

Słowo Passivum przyimuiące miewa po sobie spadek odbieráiący z præpozycyą da / iáko to. *J denari vengono Conseruati dagli auari* pieniądze bywáią zachowáne od ludzi łákomych. 7.

Słowá (bá y Jmioná) miewáią po sobie spadek dáiący w wyrażeniu pożytku/ lub szkody / iáko to. *Molti consigliano più à se medesimi, che à gli altri,* wiele ludzi rádzą bárziey sobie / niż komu innemu.

Przestrogá.

Słowá pámięci zápomnienia/ skarżenia/

genia/ grożenia y te ktore dostátek ábo niedostátek znaczą. Także słowá ogłoszenia/ odzienia/ obciążania y tym przeciwne częstokroć rodzący spadek/ iáko y łácińskie sobie przywłaszczáia/ iáko to.

Mi ricordo dite pamiętam na ciebie/ *m' hà accusato di negligenza*, oskárżył mie o niedbalstwo/ ꝛc.

8.

Jmioná znáczące máterya/ z ktorey co robiemy kłádą się po słowie wrodzącym spádku/ iáko *Cochiaro fatto, d' argento* łyżká zrobiona z srebrá/ *ho fabricato di pietra* zmurowałem z kámienia.

9.

Słowá *Bisogno* y *Mestiere*, po polsku/ trzebá/ máią po sobie rodzący spádek/ iáko to. *Tu non hai bisogno* lub *à te non è di mestiere del mio consiglio* ty niepotrzebuiesz moiey rády.

10.

Słowá vczenia/ odięcia/ pytánia/ zábrániánia/ spadek dáiący osoby/ á rzeczy oskárżáiący przywłaszczáią/ iáko to. *Jnsegnar à qualcheduno la Grammatica* nauczać kogo Grammatyki/ *Han praso al corriere tutte le lettere*, odięli Pocztarzowi wszytkie listy.

11.

Słowá vwalniánia/ bránia/ postromienia proszenia/ wzięcia y tym podobne podczás proc oskárżáiącego spádku miewáią odbieráiący/ iáko.

 Si ca-

Si cauò la Lettera dal seno wyiął sobie list z zá- nádrza. *m' ha liberato dalle carceri*, wyzwolił mnie z więzienia.

DE INFINITIVIS VERBORVM
O Słowách sposobu nieográniczonego.

1.

Słowo sposobu nieográniczoneg / ma po sobie spadek swego słowá / iáko to.

Jo voglio legger il Catone ia chcę czytáć Kátoná / *tu voi Cantar la Musica* ty chcesz śpiewáć.

2.

Słowá sposobu nieográniczonego / podczás miásto mianuiącego spadku vżywamy / iáko to.

Lo scriuer bugie non è da parmio pisáć kłamstwo nie iest rzecz moiá / Miásto *la scrittura* pisanie / &c.

Przestrogá.

Przekłádamy też ártykuły sposobem nieográniczonym, ták iáko Imieniom istotnym náprzykłád. Jl prometter' è da Caualiere, obiecáć po ślachecku. *Jl mantener' è da Contadino* słowo dotrzymáć po chłopsku.

3.

Nieográniczonego sposobu záżywamy podczás miásto rozkázuiącego sposobu / iáko to.

Non parlare nie gaday / Miásto *non parla, Non cercar' i fatti d' altri* niepytay się o cudzych rzeczach / Miásto *non cerca* &c.

4.

4.

Zázywamy też nieograniczonego sposobu/ miásto przyłączaiącegó gdy poprzedza Verbum, *Sò* wiem/ iáko to.

Non sò che fare, niewiem co czynić/ *non sò che dire*, niewiem co mowić/ Miásto *non so che io mi faccia, dica*; niewiem cobym miał czynić/ mowić.

5.

Po słowách *voglio* chcę/ *deuo* muszę/ *desio* prágnę/ *soglio* zwykłem/ &c. Kłádzie się nieograniczony sposob bez præpozycyey/ iáko to.

Voglio tentar chcę sprobowáć/ *deuo andar* muszę iść/ *soglio beuer* zwykłem pić/ &c.

6.

Miásto przyszłegó czásu ozdobnie vżywamy nieograniczonegó sposobu/ iáko to.

Prima d'andar alla confessione naprzod niż poyde do spowiedzi/ Miásto *Prima ch'anderò* &c.

7.

W słowách przyczynę iáką znáczących nieograniczonemu sposobowi/ przekłádamy præpozycyą *per*, iáko to.

Traffichiamo per diuentar ricchi hándluiemy ábyśmy się zbogácili/ *ho fatto questo per veder* vczyniłem to ábym obaczył.

8.

Słowá *fare* czynić/ *lasciare* pozwolić/ ábo zániecháć/ zázywamy z tą rożnicą/

co sám przez sie czynie / zázywam *fare* / iáko: *Mi fò far' vn vestito* dáie sobie suknie robić / nie moge mowić *mi lascio far*, &c.

Gdy zás komu pozwalam czynić / zázywamy *Lascio* pozwalam / iáko to.

Lascio far quel che vuole pozwalam czynić co chce. Przetoż mowiemy / *fate me 'l veder* niech obacze / á nie mowiemy / *lasciate me 'l vedere*.

9.

W tož y rožnošć iest wielka w słowie *Sapere* wiedźieć / *potere* moc; *sápere* bowiem vzywamy w rozumnych dźiełách / *Potere* w dźiełách recznych / iáko to.

Jo sò parlare ia vmiem gadáć / *Tu sai scriuere* ty vmiesz pisáć / *egli può segare* on może piłowáć / *jo posso le legna tagliare* ia moge rąbáć drwá / &c.

DE SYNTAXI ADVERBIORVM & PRÆPOSITIONVM.

O Złaczeniu Przysłow y Præpozyciy.

1.

Pártykuły *Si*, vzywamy gdy iáka rzecz twierdźiemy. *Non* y *Nò*, zázywamy gdy iákiey rzeczy przeczemy / tylko *Non* kłádźie sie przed słowem / *No* po imieniu istotnym / iáko.

Signor si ták iest Mći Pánie. *Madama nò* nie Mćiwa Páni. *Non voglio* niechce / *non fare* nie czyń.

Przez

Przestrogá.

Nò też bez ßrodkulacey iákiey częśći owy/ kłádzie śię po sposobách nieográniczonych / iáko to. *Tulo potrai piegar mà* [...]*nper nò* możeß go nákłonić/ále przełomáć nie.

2.

Zprzydátnych Jmion *Molto* śiłá / *poco* máło / *troppo* názbyt / nie formuią śię [p]rzysłowia/ ále sáme bez przyłączánia [iá]kiey pártykuły/ kłádą śie miásto przys[ł]owia / iáko to.

Voi studiate molto wy śię bárzo vczyćie. *Par[la]te poco* máło gadaćie. *Chi troppo beue* kto názbyt [p]iie: *Poco viue* máło żyie.

3.

Przysłowie *Tanto* ták wiele/ kłádźie śie [s]posobem odpowiedáiącym / po *quanto* [l]ub *come* iák wiele. O ktorych śię formo[w]ániu y vżywániu *folio 155.* doskonále [d]oczytáć możeß.

1.

Con, præpozycya do naczynia / ktorym co czyniemy/ y kiedy śie przekłáda Jmionom bez określenia żadneg/ ogul[n]ie bierze śie / iáko to.

Mi feri con spada ránił mnie ßpádą.

Przestrogá.

Con, non, per, & gdy śie kłádźie z ártykułem *il*, lub *la*, tedy podczáß tráći ártykułu:

tykułowi Vocalem *i*, á osobie ostáti Consonantem, iáko to.

Col tempo è colla paglia si maturano le nespole czasem y w słomie doyrzewáią niespliki. Miasto *con il tempo, con la paglia*, &c. *No 'l vidi* nie widziałem go/ Miasto *non il vidi*. *Pel troppo bere* dla zbytniego picia. Miasto *per il troppo* &c. *Jl tuo servitore e'l mio sono morti* moy sługá y twoy vmárli. Miasto *& il mio*, &c.

Przestrogá.

Con przełożona Jmionom bez ártykułu/ szczegulnie y z określeniem bierze się iáko to. *Con queste mani ti cauerò gli occhi* temi rękomá wydrzeć oczy. miasto *Con lequeste* &c.

2.

Nel przekłáda się odbieráiącemu spadkowi w oboygu liczbách tym Jmionom/ ktore máią ártykuły/ przed wokałą *nell'* in Plurali *negli*, *nel*, *nella* przed konsoną in Plurali *nei* y *nelle*, iáko to.

Nello stato della Chiesa w Páństwie Oyca Swiętego/ &c.

3.

Præpozycyey *In*, vżywamy gdy ogulnie bez określenia mowiemy/ iáko to.

In me we mnie/ *in te* w tobie/ *in lui* w nim/ *in animali* w zwierzętách/ *in Caualli* w Koniách/ &c.

4.

Gdy chcemy opisowáć miárę/ lub wágę przydáiemy Jmieniu istotnemu czastkę *á* iáko to. *Si*

Si misura à libre pomiar bywa funtám i/ *à moggio* korcem/ *à boccale* gárcem/ ꝛc.

5.

Gdy iákowość rzeczy z określeniem opisuiemy/ iákieyby byłá własności/ vżywamy pártykuły *à* lub *alla*, iáko to.

à bel studio vmyślnie/ *alla Polacca* po polsku/ *à modo di francia* lub *alla francese* po Fráncusku.

6.

Opisuiac przymioty ludźi y okoliczności ich/ záżywamy pártykuły *da*, iáko to.

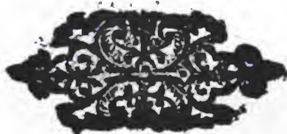
Egli e' vn huomo da bene iest cnotliwym człowiekiem/ *vn huomo da poco* człowiek nikczemny. *viue da Caualiere* żyie po Kawálersku/ *va vestito da Contadino* nośi sie po chłopsku/ *Combatte da soldato* biie sie iák żołnierz/ ꝛc.

A tu ia praca moie dla ćiebie Czytelniku podięta kończę/ bo co sie tu miáło więcey pisáć de Syntaxi Coniunctionum & Interiectionum, to wszytko in Formulis, ábo Wizerunkách *folio* 172. dostáteczynie przykłádámi masz obiaśnione. Záczym z támtad rzetelnie spráwić sie możesz/ á námnie tym czásem łáskaw bedźiesz.

FF ER.

E R R A T A

Folio	Verſ.	Miáſto	Czytay
4	21	ck	cb
10	3	teto	tetto.
11	12	ſenapo	ſenape
13	21	mymowy	wymow
44	6	krolow	od krolo
62	23	orano	orauo
65	17: 15	i	y
71	24	bys	by
84	21	bebe	beda
93	17	hauaſſi	haueſſi
114	25	growadźile	prowadźilen
160	13	qualcbo	qualcbe coſa
174	4	Sancta	Santa
180	7	manufatture	manifatture
197	2	boy	boi
198	8	di	della.

ay

e
e
now
olor

ilem
osa

ure

